4
2010

YDIN

www.ydinlehti.fi 9 euroa

MINNE MENET KANSAN-VALTA?

s. 16 – 28

s. 13 Rakas presidentti Halonen...

s. 40 Miehen ja naisen välissä Meksikossa

s. 51 Katutaidetta vai töhryjä?

s. 9

YDINHENKILÖ:
M. A. NUMMINEN

NUMERO 2/2010
ILMESTYNYT.

KATSO JÄLLEEN-
MYYNTIPAIKAT:
www.puolilehti.fi

TILAA ½ -LEHTI:
tilaukset@puolilehti.fi

Suomesta.
KUVATAIDETTA!

½ -lehti on uusi valtakunnallinen taidelehti. Lehti toimii yhtenä täydentävänä osana kuvataide-kirjoituksen kentällä, ja sen tarkoitus on luoda paremmin kattava kuva kuvataiteen kirjosta.

YHDEN SUHDE TOISEEN

Hyvinvointi-valtion suunta

-nousu vai lasku?

Toim. Heikki Taimio

Tilaukset:
Hyvinvointivaltion suunta
(208 sivua) TSL:sta á 20 €
(sis.alv) + postikulut:
www.tsl.fi/julkaisut/
yhteiskunta tai
puh 0207 457 600

Huoli hyvinvointivaltion suunnasta:

Täystyöllisyys, tasainen tulonjako, kattavat ja laadukkaat palvelut, verotuksen oikeudenmukaisuus, sosiaalisen nousun avaimet, riittävä toimeentulon turva, köyhyyden torjunta, ihmisten täysi osallisuus, julkisen talouden kestävyys.

Vaihtoehtoista suuntaa nykymenolle esittävät:

Pertti Haaparanta, Anita Haataja, Heikki Hiilamo, Pertti Honkanen, Jouko Kajanoja, Olli Kangas, Jouko Karjalainen, Merja Kauhanen, Jaakko Kiander, Eero Lehto, Heikki Paloheimo, Jukka Pirttilä, Juho Saari, Pekka Tiainen, Matti Tuomala ja Reijo Vuorento.

Työväen Sivistysliitto TSL

www.rauhanliitto.fi

Rauhanliitto
Fredsförbundet

Sadankomitea
Committee of 100 in Finland

www.sadankomitea.org

TSEKKAA ROSEBUDIN KIRJAKAUPAT HELSINGISSÄ

ATENEUM
Ateneumin kirjakauppa

KIASMA
Kiasma-kauppa

Like-
kirjakauppa
Iso Roobertinkatu 20

Rosebud.
Kirjakauppa.
Mariankatu 21

KIRJOJA JOTKA
MUUTTAVAT MAAILMAA
ROSEBUD
www.rosebud.fi

Arja Alho

Kirjoittaja on Ytimen päätoimittaja.

JAETTU VALTA, jaettu ilo

[VALTA on sosiaalinen suhde. Sitä käyttävät vanhemmat suhteessa lapsiinsa, yhteiskunta suhteessa kansalaisiinsa. Valtaa käyttävät voivat perustaa valtansa perinteisiin, lakeihin ja määräyksiin tai vetoamalla kansalaisten järkeen ja kykyynsä suostutella muut toimimaan oman tahtonsa mukaisesti.

Demokratiassa valta on kansalla. Kansalaiset valitsevat ne, jotka käyttävät valtaa heidän puolestaan. Demokratiaa voi purkaa osiin. On yhtäältä liberaali, siis edustuksellinen demokratiakäsitys ja toisaalta suora eli osallistava käsitys. Ne eivät ole vastakkaisia tai toisiaan poissulkevia. Kumpaakin tarvitaan, jotta demokratia kiinnittyy kansalaisten maailmaan kahdella jalalla. Jalkapuolena, suoran vaikuttamisen hylkäävä edustuksellinen demokratia jää vaille tärkeää kansalaisten osallisuutta. Pelkästään suoraan toimintaan tukeutuminen puolestaan saattaa hukata yhteiskunnallisen perspektiivin tai kokonaisuuden hallinnan.

Liberaalissa käsityksessä edustuksellinen demokratia tarjoaa areenan, parlamentin, jossa poliittista keskustelua käydään, ja jossa vallankäyttöä voidaan valvoa. Päättäjät valikoidaan vaalikamppailun kautta. Joidenkin mielestä toimivaksi demokratiaksi riittää se, että vaaleissa voidaan vaihtaa vallankäyttäjät. Silloin luotetaan kuitenkin enemmän muotoon ja unohdetaan sisältö. Valta ilman yhteiskunnallista ohjelmaa ja siihen liittyvää julkista keskustelua ja väittelyä on vain käskyttämistä. Kun puolueisiin kuuluu 3,5 prosenttia kansalaisista, mielikuvat eivät riitä osallisuuden siteiksi.

> Demokratia tarvitsee osallistumista ja osallisuutta. Politiikka on liian arvokas asia jätettäväksi vain poliitikoille.

[EDUSTUKSELLISEEN demokratiaan liittyy myös ongelmia, jotka saattavat näkyä vähäisenä poliittisena osallistumisena tai byrokratiahaittoina. Näitä esimerkiksi sosiologi **Max Weber** katsoi liittyvän aina suuriin organisaatioihin. Edustuksellinen demokratia johtaa myös helposti teknokraattisen johtamisen tapaan, joka on vierasta liberaaleille ja demokraattisille ihanteille.

Suoraan demokratiaan liittyy ajatus erilaisista liikkeistä ja ryhmittymistä, jotka kamppailevat näkemystensä puolesta, ja jotka yrittävät sovitella niitä yhteen laajemman kannatuksen saamiseksi. Suoran vaikuttamisen mahdollisuuksien avaaminen on demokratian demokratisoimista. **Kimmo Grönlundin** kirjoitus ”Parempaa politiikkaa osallistuvalla demokratialla” *(Ydin 3/2010)* on saanut tässä numerossa jatkoa kahden pohdinnan kautta. Eduskunnan varapuhemies **Seppo Kääriäinen** ja perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja **Kimmo Sasi** kirjoittavat omista näkemyksistään. Myös vaaleihin valmistautuvien poliittisten puolueiden soisi esittelevän omat parhaat käytäntönsä osallisuuden vahvistamiseksi.

Omasta puolestani näen kahden erilaisen demokratiakäsityksen yhteensovittamisen tarkoittavan sen pohtimista, miten parlamentin suvereeni oikeus käyttää valtaa – tehdä valintoja ja perustella niitä – voidaan levittää valtion ylle, ja miten kansalaisyhteiskunnan, siis kansalaisten, suvereenius voidaan puolestaan levittää parlamentin ylle. Kyse on siis sellaisten mekanismien luomisesta, jolla varmistetaan kansalaisten tahdon, näkemysten ja huolenaiheiden läpimeno suorana ja välillisenä parlamenttiin – ja samalla myös parlamentin tahdon, näkemysten ja huolenaiheiden läpimeno valtion toimintaan.

[DEMOKRATIIA tarvitsee osallistumista ja osallisuutta. Politiikka on liian arvokas asia jätettäväksi vain poliitikoille. Yhteiskunnallisen muutoksen aikaansaaminen on yhtä lailla liian arvokas asia jätettäväksi vain perussuomalaisille. Siksi Ydin-lehti haastaa puolueita esittämään selkeitä käsityksiä hyvinvointivaltion uudistamisesta, tuloeroja kaventavasta politiikkaohjelmasta kuten myös arjen turvallisuuden rakentumisen työkalupakista. Siihen kuuluvat myös globaalit ruuvit ja meisselit. Kuluttajasuojaa on sekin, että vaaliohjelmien ja mainonnan tuoteselosteet löytyvät. Sitähän vaalirahoituksen avoimuus tarkoittaa.

Ydin-lehden päätoimittaminen kokonaisen vuoden verran on ollut minulle innostava kokemus mutta myös jännittävä retki yhteiskunnallisen keskustelun vaativaan maailmaan. Haluan kiittää kaikkia kirjoittajiamme ja erityisesti **Janne Hukkaa**, erinomaista toimitussihteeriämme. Toivotan myös lukijoillemme rentouttavaa joulun aikaa ja uuden vuoden odotusta 2011. Lupaamme olla 45-vuotisella Ydin-kokemuksella hyvä ja tilaamisen arvoinen mielipide- ja kulttuurilehti edelleen!

Sisältö

3 Pääkirjoitus

6 – 8 Ytimekkäästi

9 *Ydinhenkilö*
M. A. Numminen

10 – 11 Nato-kokous keräsi vastavoimat Lissaboniin
JUHO SÄIJÄLÄ JA RIIA COLLANDER

12 *Valta vastaa*
Kaksi tarinaa ihmiskaupasta
ANTTI VUORINEN

13 – 15 Rakas presidentti Halonen...
– Suomi ja Pyhän maan politiikka
MIKKO ZENGER

16 – 18 Pelipöydässä hyvinvointivaltion tulevaisuus
ARJA ALHO

19 *Me = Suomessa*
Pettymys ja kovat odotukset
SUSANNA RAHKONEN

20 – 21 Vastarinta? Sen löytää museosta!
VILLE HARLE

22 – 23 Poliitikkojen mediasuhteessa on sekä epäluuloa että luottamusta
ESA REUNANEN

24 – 27 Ruotsalainen keskustelu – vem och vad?
ERIK LAAKSO

28 – 29 *Puolesta/Vastaan*
Seppo Kääriäinen ja Kimmo Sasi

30 – 31 Uusi vasemmisto tavoittelee Puolassa kulttuurihegemoniaa
JUHA JÄRVINEN

TOPI LAITI

32 – 33 *Media*
Ohjeita maailmanparantajille (ja muillekin)
JANNE HUKKA

35 – 37 Kaikki ilo irti Kiinasta
PEIK JOHANSSON

38 – 39 Ketkä ovat velkaa ja kuinka paljon?
HILKKA PIETILÄ

40 – 45 Sukupuolten juhlaa Oaxacan Istmo de Tehuantepecissä
RITA DAHL

46 – 47 Ghanassa homous on paholaisesta
PETRI VANHANEN

48 – 49 Nepalin sisällissota elää lapsissa
JOHANNES MIKKONEN

50 *Ydintä etsimässä*
Sosialismi = Demokratia
HANNU REIME

51 – 53 Tämä ei ole töhry
KAISA-REETA KOSKINEN

YDIN-LEHTI Rauhanasema, Veturitori 3, 00520 Helsinki
p. 044 575 7763, ydin@ydinlehti.fi, www.ydinlehti.fi

PÄÄTOIMITTAJA Arja Alho, p. 040 709 3770
arja.alho@ydinlehti.fi

TOIMITUSSIHTEERI Janne Hukka, p. 044 575 7763
janne.hukka@ydinlehti.fi

HALLITUKSEN PJ Kalevi Suomela
kalevi.suomela@kaapeli.fi

TÄMÄN NUMERON TOIMITUSKUNTA
Rita Dahl, Kristiina Koivunen, Topi Laiti,
Hanna Lukkari, Riitta Oittinen, Mikko Sauli,
Jari Sihvola, Eero Suoranta ja Heli Yli-Räisänen.

ULKOASU Teppo Jäntti ja Leila Oksa

TAITTO Teppo Jäntti

KANNEN KUVA Hilde Skjølberg

TILAUKSET ydin@ydinlehti.fi, www.ydinlehti.fi
Maksamalla tilille 800013 – 1509924
Ydin ilmestyy 4 kertaa vuodessa.

TILAUSHINNAT
35 euroa / vuosi
28 euroa / kestotilaus
Vähävaraiset: 20 euroa / vuosi

54 – 55 Tempelhofer Park – natsimonumentista kaiken kansan puistoksi
SUVI HELLE

56 Sponsoritua kaupunkipyöräilyä
RIITTA OITTINEN

57 *Politiikan ytimestä*
Kannabiksen tulevaisuus
HEIKKI HIILAMO

58 – 59 Dokumenttielokuvan uusi tuleminen
JARI SEDERGREN

60 – 62 Harry Potter ja Guantanamon vangit
ANDY WORTHINGTON

63 Tapahtumat

64 – 65 Kirjat

66 *Rauhan ytimestä*
Menetetty mahdollisuus ydinasettomasta maailmasta
TARJA CRONBERG

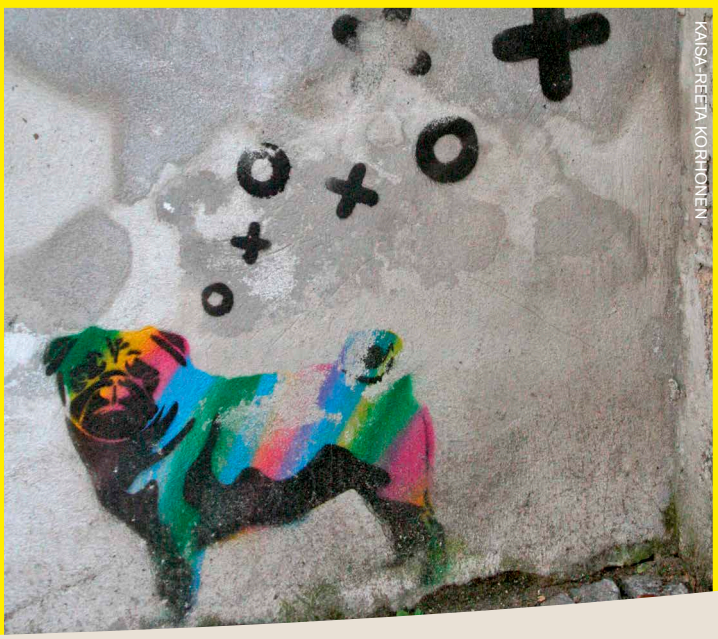

KAISA-REETA KORHONEN

ILMOITUSKOOT JA -HINNAT
(hintoihin lisätään alv 22 %)
Takakansi 214 x 254 mm 2 500 euroa
1/1 sivua 196 x 255 mm 1 200 euroa
1/2 sivua 196 x 125 mm 650 euroa tai
96 x 255 mm 650 euroa
1/3 sivua 196 x 82 mm 440 euroa
1/4 sivua 96 x 125 mm 350 euroa
1/6 sivua 196 x 39 mm 220 euroa
1/8 sivua 96 x 60 mm 200 euroa

JULKAISIJA Ydin-julkaisut ry.
44. vuosikerta
(Rauhaa kohti -lehden 83. vuosikerta)

PAINOPAIKKA Miktor Oy

ISSN 0356-357X

Uutta Ytimessä

Kiire syntymään…

On usein helppo unohtaa, että aatteet eivät elä itsekseen.Tämä yksinkertainen huomio pätee kovin moneen asiaan tässä maailmassa. Kaikkein inspiroivinkin idea ehtyy, ellei sitä ylläpidetä huolella. Ilman luovuutta ja aktiivisuutta kansanliikkeet kuihtuvat, ja ne muuttuvat perinteiksi joita noudatetaan vain muodon vuoksi.

Bob Dylanin sanoja mukaillen: *if you're not busy being born, you're busy dying.*

Tämä on samalla myös muistutus siitä, että periaatteita ja ajatuksia tulee tulkita uudelleen – ei vain kerran sukupolvessa, vaan kerran vuodessa, kuukaudessa, jopa kerran päivässä. Ollakseen enemmän kuin vain mustetta lakikirjan sivulla, tasa-arvon ja ihmisoikeuksien arvo punnitaan vain niitä punnitsevien ihmisten kautta.

Ydin on lehti ihmisille, joita kiinnostaa tällainen yhteiskunnan uudelleen arviointi. Itsenäisyys ja jo saavutettu hyvinvointi on hienoa, mutta se ei ole tarpeeksi. Nyky-Suomen kritisointi on isänmaallinen teko, jota ilman kansanvalta ei voi toimia. Yhteiskunta on jatkuvassa muutoksen tilassa, eikä kansalainen voi katsoa sitä sivullisena.

Tämän lehden pääteemat – demokratia, kaupunkitilan hallinta, kehitysmaiden tulevaisuus ja seksuaalivähemmistöjen oikeudet – ovat yhtä kaikki suomalaisten päätäntävallan alaisia. Haluamme kyseenalaistaa annettuja totuuksia ja herättää keskustelua näistä aiheista – ehkä matkan varrella syntyy ehdotuksia, jotka todella parantavat maailmaa.

Myös Ytimellä on kiire syntyä uudelleen: tässä numerosta on kaksi uutta palstaa. Puolesta/Vastaan (sivulla 28) ja Valta vastaa (sivulla 12) jatkavat edellisissä numeroissa käsiteltyjä aiheita ja antavat vastapuolille mahdollisuuden vastata esitettyihin väitteisiin.

Tämä on viimeinen Ydin, jota työstän lehden toimitussihteerinä. Kahden vuoden ja kahdeksan lehden jälkeen jätän paikkani Rauhanasemalla haikeana. Minulle on ollut ilo ja kunnia saada palvella Suomen parasta vaihtoehtolehteä ja sen lukijoita.

Rauhallista joulua kaikille,

Janne Hukka
Ytimen toimitussihteeri

Mitä sinä lukisit?

Kerro Ytimen toimitukselle mistä ajankohtaisesta aiheesta haluaisit lukea jutun. Paras ehdotus työstetään jutuksi seuraavassa numerossa. Kaikkien juttua ehdottaneiden kesken arvotaan Ytimen vuosikerta – joko itselle tai lahjaksi. Lähetä ehdotuksesi osoitteeseen *ydin@ydinlehti.fi* 22.1. mennessä.

PS. Edellisen numeron lukijaäänestyksessä ylivoimaisesti suosituimmaksi jutuksi nousi **Esa Leskisen** *Eurooppalainen ikiliikkuja.*
Kiitos kaikille osanottajille!

YDIN on Kultti ry:n jäsenlehti. Lehti pidättää itsellään oikeuden käsitellä sille toimitettua materiaalia. Lehden vastuu ilmoituksen poisjäämisestä tai julkaisussa sattuneesta virheestä rajoittuu ilmoituksesta maksetun määrän palauttamiseen. Huomautukset 14 päivän kuluessa.

IRTONUMEROITA: Akateeminen kirjakauppa (Helsinki keskusta, Iso Omena, Itäkeskus, Tapiola, Oulu, Turku, Tampere), Rosebud (Helsinki) ja Stockmann (Helsinki).

Ydin-lehti on vuonna 2010 saanut ulkoasianministeriöltä kehityspoliittista tiedotustukea näitä aihepiirejä koskevien artikkeleiden julkaisemiseen.

Wikileaks ja kilpajuoksu hännän huipulle

Tämän vuoden neljännen Wikileaks-vuodon ilmestyminen joulukuun alussa oli valtamedialle lähtölaukaus kilpailussa älyllisen laiskuuden pääpalkinnosta. Lehdistössä ja netissä kirjoitettiin laajasti (toistaen reaktioita edellisiin vuotoihin), että Yhdysvaltojen diplomaattisähkeistä ei löytynyt juurikaan uutta tietoa.

– Nyt julki tulleet dokumentit pikemminkin vahvistavat aiempia arvioita Yhdysvaltain hallinnon ajattelusta ja toiminnasta, kirjoitti *Helsingin Sanomat.*

Samaan aikaan media kiinnitti jopa vuotoja enemmän huomiota Ruotsin ajojahtiin **Julian Assangen** pidättämiseksi ja vuodosta alkaneeseen kybersotaan. Esimerkiksi *Yleisradio* raportoi kaksi kertaa enemmän vuodon aiheuttamasta mediakohusta kuin itse Wikileaksin julkaisemista paljastuksista, joissa osoitetaan Yhdysvaltojen rikkoneen kansainvälisiä sopimuksia ja johdatelleen maailmaa harhaan.

Myös Suomen ulkoministeriö kunnostautui tällä rintamalla: [lih]Alexander Stubb kiirehti tuomitsemaan koko ”Wikileaks-ilmiön” vastenmielisenä. Kansalaiset saavat vain toivoa, että Stubb viittasi pelkästään diplomaattikuntaa koskevien dokumenttien vuotamiseen eikä aiempiin paljastuksiin Yhdysvaltojen armeijan systemaattisesta kidutuksen sallimi-sesta, siviiliuhrien piilottelusta tai antautuneiden sotilaiden teloituksista.

FBI ratsaa rauhanaktivisteja

Yhdysvaltojen liittovaltion poliisi FBI teki syyskuussa koko maan kattavan iskun rauhanliikeen toimistoille ja aktivistien koteihin. Iskujen taustalla oli uusi lainsäädäntö, joka laajensi viranomaisten oikeuksia tulkita kansalaisjärjestöjen toimintaa terrorismina. Laittomaksi tehty ”materiaaliapu terroristeille” oli rauhanjärjestöjen tapauksessa sähköpostiviestejä ulkomaille.

Iskut tapahtuivat vain neljä päivää korkeimman oikeuden tekemän langettavan päätöksen jälkeen, jossa se tuomitsi FBI:n kuusi vuotta kestäneen kansalaisjärjestöjen kansallisen vakoilu- ja seurantaoperaation.

Kansalaisoikeusjärjestöjen ratsiat ovat huolestuttava merkki sananvapauden rajoittamisesta ja kansalaisyhteiskuntaan kohdistetun poliittisen painostuksen kasvamisesta vuoden 2001 syyskuun 11. päivän tapahtumien jälkeen. Aktivistien mukaan liittovaltio pyrkii estämään laillisia ja rauhanomaisia mielenilmauksia.

Tapahtumat saivat poikansa Irakin sodassa menettäneen aktivistin **Cindy Sheehanin** sanomaan, että **Barack Obaman** tulo presidentiksi ei ole muuttanut maata **George W. Bushin** ajoista ainakaan paremmaksi, ja että Yhdysvallat on nykyään poliisivaltio.

… ja kouluttaa terroristeja

Marraskuussa yhdysvaltalaisessa mediassa uutisoitiin laajasti Oregonin osavaltiossa pysäytetystä pommi-iskusta. FBI pidätti ”joulukuusipommittajaksi” nimetyn 19-vuotiaan **Mohamed Osman Mohamudin** epäiltynä terrori-iskun toteuttamisesta. Somalialais-yhdysvaltalaiSEN Mohamudin kerrottiin kirjoittaneen jihadistisiin lehtiin ja halunneen tappaa naisia ja lapsia.

Vähemmälle huomiolle jäi, että pommi-iskun materiaalit, suunnitelman ja ohjeistuksen Mohamud sai FBI:lta. Mohamudilla ei ollut henkilökohtaisia kontakteja väkivaltaista ideologiaa levittäviin henkilöihin, vaan koko pommi-isku oli kuukausia kestäneen huijausoperaation lopputulos. FBI oli jopa maksanut Mohamudille 3000 dollaria iskun toteuttamisesta, minkä yliopistonsa kesken jättänyt työtön oli ottanut vastaan.

FBI oli ”pysäyttänyt” tismalleen samanlaisen itse suunnittelmansa iskun Washington DC:ssä lokakuussa, jonka jälkeen poliisille annettiin oikeudet tutkia matkustajien tavaroita.

Afrikan kaupungit paisuvat

Afrikan väestö kaksinkertaistuu ennusteiden mukaan nykyisestä miljardista vuoteen 2050 mennessä. Samalla mantereen suurkaupungit kasvavat valtavasti. YK:n ihmisasutusten ohjelma varoittaa kuitenkin myös riskeistä maailman nopeimmin kaupungistuvalla mantereella.

Kaupunkiväestön kasvaessa kohti 1,3 miljardia ihmistä kaupunkien köyhien alueiden ja slummien pelätään lisääntyvän. ”Mega-slummien” lisääntymistä esimerkiksi Nigerian 10 miljoonan asukkaan Lagosissa on jo pyritty estämään, ja yhä pienempi prosenttiosuus väestöstä asuu slummeissa. Väestön kasvaessa ihmisiä, jotka joutuvat asumaan slummeissa, on kuitenkin absoluuttisena määränä enemmän. Hallitusten onkin panostettava kaupunkialueiden elämänlaatuun erityisesti.

Afrikan jättimäisten pääkaupunkien leviämisen ehkäisemiseksi UN-HABITAT ehdottaa valtioiden viranomaisten hajauttamista kaupunkeihin, jotka eivät vielä pursu yli äyräidensä.

Lue lisää Afrikasta alkaen sivulta 35.

Portugali pysäytti suomalaiset rauhanaktivistit

Nato-huippukokouksen vastatapahtumaan Lissaboniin matkalla ollut Aseistakieltäytyjäliiton (AKL) bussi käännytettiin Portugalin rajalta. Maa oli väliaikaisesti vetäytynyt Euroopan alueella vapaan liikkuvuuden sallivasta Schengenin sopimuksesta.

Käännytys sai AKL:n ihmettelemään, kuinka paljon Nato ja Portugali pelkäävätkään väkivallattomia mielenosoittajia. Rajalta käännytettiin suomalaisten lisäksi myös muita Lissaboniin pyrkiviä.

Portugalilaiset mielenosoitusten järjestäjät ja ammattiliitot kritisoivat maan hallitusta protestimarssien kriminalisoimisesta etukäteen ja syyttä.

Lue lisää Nato-kokouksesta sivulta 10.

Heittäkää ihmiset voltti!

Syksyn riemukkain sirkusesitys ja sen jatkonäytökset koettiin, kun Yle järjesti suorana lähetyksenä surkuhupaisan Homoillan. Formaatin tapaan paikalle oli kutsuttu teeman kannalta vastakkainasettelun aateli, jottei keskustelusta vahingossakaan muodostuisi rakentavaa.

Kotisohviltaan lähetystä seuranneet eivät erottaneet kirkkoa puolueesta tai muuten vain perisuomalaiseen tapaan halusivat täydellisestä konsensusta kaikesta. Suuri valveutuneiden joukko rynnisti eroamaan kirkosta kukin omalla tahollaan vihaisena joko liiasta lähimmäisenrakkaudesta tai liiasta mielipiteen ilmaisemisesta.

Ainoa asia, joka ei jäänyt epäselväksi, oli, ettei Suomessa jäsentensä muodostamaan kirkkoon mahdu yhtä aikaa kahta ihmisoikeutta: oikeutta syrjimättömyyteen ja oikeutta sananvapauteen.

YK: homojen teloittaminen voi olla tarkoituksenmukaista

YK:n yleiskokouksen kolmas komitea hyväksyi mielivaltaisten teloitusten vastaisen päätöslauselman marraskuussa.

Vaikka lauselma tuomitsee teloituksia erilaisilla perusteilla, siitä poistettiin aiemmissa lausumissa kymmenen vuotta mukana ollut maininta seksuaalisen suuntautumisen perusteella tapahtuvista teloituksista.

Lauselman muutoksen läpimenoa varmistamassa oli enemmistö Afrikan ja Lähi-idän maista, joissa homoseksuaalien syrjintä ja tappaminen on yleisintä. Länsimaat, Suomi mukaan lukien, vastustivat muutosta. Ihmisoikeusjärjestöt näkevät YK:n päätöksen vaarantavan seksuaalivähemmistöjen oikeuksia ja turvallisuutta.

Lue lisää homoseksuaalien oikeuksista Afrikassa sivulta 46.

Afganistanista ei tule valmista

Yhdysvallat on pyrkimässä pois Afganistanista vuoteen 2014 mennessä ja Nato-liittolaiset jo vielä aiemmin. Tällä hetkellä taisteluiden määrä Afganistanissa on kuitenkin suurempi kuin koskaan aiemmin sodan aikana, sanotaan Yhdysvaltojen puolustusvoimien marraskuussa julkaistussa raportissa.

Rauhanliikkeelle ei tule yllätyksenä raportin arvio väkivallan kasvun syistä, joka on kasvanut käsi kädessä yhdysvaltalaisten joukkojen kanssa. Kapinallistenkin taistelumoraali on pysynyt yllä johtuen juuri ulkomaalaisten joukkojen poistumisen lähentymisestä.

Punaisen Ristin mukaan myös siviiliuhrien määrä on kasvanut tänä vuonna. Järjestön mukaan ongelmia aiheuttaa kaoottisissa oloissa väkivallan lisäksi myös tautien leviäminen.

Puolueet vs. tämä falafel

Suomalaiset puolueet mainostavat sosiaalisen median voimaa, mutta todellisuus ei ole kovin ruusuinen.

Vain Vihreät ja Perussuomalaiset ovat keränneet Facebookissa yli 3 000 ystävää. Tällä määrällä ei vielä perusteta puoluetta, mutta kärkisijat puolueiden välisessä kilpailussa sillä kyllä irtoavat.

Puolueet häviävät kuitenkin reippaasti monille muille Facebook-sivuille: esimerkiksi *Saako tämä falafel enemmän faneja kuin Jussi Halla-ahon eduskuntaehdokkuus?* -sivulla on lähes 4 000 fania, ja Suomen poliisi on maailman suosituin lainvalvoja yli 100 000 fanillaan.

Myös kotisivuiltaan puolueiden strategiat eroavat toisistaan. Kokoomus kertoo kaikilla EU-kielillä olevansa keskustaoikeistolainen puolue. Kristillisdemokraatit saavat sulan hattuunsa selkokielisellä osuudellaan. Aidosti kaksikielisiä puolueita näyttävät olevan RKP, SDP ja Vasemmistoliitto. Niiltä löytyy päivittyvää ruotsinkielistä aineistoa. Sen sijaan Perussuomalaiset ja Keskusta luottavat puhtaasti suomenkielen voimaan.

Myös YouTubessa saadaan odottaa suomalaista *will.i.am*-musiikkivideota, josta tuli maailmanlaajuinen hitti, ja joka siivitti **Obaman** Valkoiseen taloon. Videopalvelun ehdoton kotimainen poliittinen suosikki on **Jutta Urpilaisen** *Aivan aluksi haluan kiittää* -video. YD

Lue lisää politiikasta alkaen sivulta 16.

Gazalaiset Israelin laihdutuskuurilla

Israelilainen ihmisoikeusjärjestö Gisha sai lokakuussa oikeuden päätöksellä käsiinsä valtion virallisia dokumentteja, joissa käsitellään Gazan kaistaleen saartoa.

Israelin hallitus on tähän asti perustellut saartoa turvallisuussyihin vedoten, mutta dokumentit osoittavat todellisen politiikan tähtäävän harkittuun siviiliväestön näännyttämiseen ja pitämiseen aliravitsemuksen rajoilla, jotta he kääntyisivät Hamas-järjestöä vastaan. **Tämä on kansainvälisen oikeuden mukainen kollektiivinen rangaistus on sotarikos.**

Puolet Gazan kaistaleen asukkaista on alle 18-vuotiaita lapsia. YD

Lue Suomen ulkopoliittisen johdon vierailusta Israeliin sivulta 13.

Olipa kerran prinssi, prinsessa ja lama

Britit tekivät sen taas. Vuonna 1981 **Margaret Thatcherin** konservatiivihallitus leikkasi rajusti julkisia menoja, maa oli talousahdingossa ja ihmiset kaduilla osoittamassa mieltään. Mutta kaikki maalliset vaivat ja murheet unohtuivat häähumussa, kun prinssi **Charles** ilmoitti avioituvansa Lady **Diana Spencerin** kanssa.

Vuonna 2010 **David Cameronin** konservatiivihallitus on aloittanut valtavan julkisen talouden säästökuurin. Punnan arvo on heikentynyt, työttömyys kasvanut, mellakat ja mielenosoitukset ovat arkipäivää. Mutta kuinka ollakaan, julkinen huomio on saatu käännetyksi jälleen kerran kuninkaallisiin häihin. Prinssi **William** avioituu nimittäin **Kate Middletonin** kanssa keväällä.

Kuninkaallinen kuorrutus peittää alleen maalliset ja arkipolitiikan vaivat. YD

Nobel-toverit härnäävät Obamaa

Yhdysvaltojen presidentti **Barack Obama** sai Nobelin rauhanpalkinnon vuonna 2009. Palkinto on raskas moraalinen painolasti. Joukko muita rauhannobelisteja on allekirjoittanut Obamalle osoitetun kirjeen, jolla painostetaan presidenttiä saamaan Yhdysvallat allekirjoittamaan maamiinat kieltävän sopimuksen. Maassa on Obaman hallinnon käynnistämänä meneillään selvitys maamiinoista.

Yhdysvaltojen miinasopimuksen ratifioinnin toivotaan kannustavan myös 39 muuta sopimusta allekirjoittamatonta maata toimimaan. Näihin maihin Suomikin edelleen kuuluu. YD

Lue lisää:

www.ydinlehti.fi

TOPI LAITI

M. A. Nummisen NUOTTI on miekkaa mahtavampi

Olen miettinyt rauhantyötä paljon viime aikoina. Se näyttää olevan ongelmallinen asia meille länsimaisille ihmisille. Me olemme saaneet muun maailman keskivertoihmiset haluamaan samoja arvoja ja itse asiassa myös samoja esineitä kuin meillä on. Nämä eivät kaikin paikoin maapalloa tunnu niveltyvän muiden vanhoihin kulttuureihin.

Suomessa ja länsimaissa, ainakin Länsi-Euroopassa, rauha ja kohti yhä parempaa elämää pyrkiminen aiheuttaa rankkaa painetta eritoten nuorille. Ei tunnu olevan vaihtoehtoja meidän työelämällemme. Vapaus olla oma itsensä onkin taakka. Hämmästelen asiaa.

Ei ole vanhan ”ennen oli paremmin”-miehen puhetta, kun totean, että nykyisen kaltaista psyykkistä painetta ei kohdistunut ihmisiin vielä 1970-luvulla ja sitä ennen. 1980-luku toi tullessaan ”valinnan vapauden” pääomien vapauttamisen myötä. Se ryösti meiltä valtavat määrät kansallisvarallisuuttamme – ja alkoi luoda turvattomuutta yhteiskuntaan. Siksi minusta meidän pitäisi tehdä ”maan sisäistä rauhantyötä”, yrittää luoda maahan ilmapiiri, joka ei riistä nuorten henkistä pääomaa.

Ymmärrän kyllä kansainvälisten konfliktien sovittamisen tarpeen. Me länsimaat olemme itse aiheuttaneet suuren osan niistä sekä kulttuurillamme että aineellisella ahneudellamme. Nyt meidän on sitten ainakin yritettävä vastata rauhattomuuden ”rauhoittamisesta”.

Vaikka Suomessa on tapahtunut paljon muutoksia parempaan, olen huolestunut yhteisöllisyyden katoamisesta. Se näkyy jo maaseudullakin, jossa vielä pitkään talkootyö oli luonnollinen elämänmuoto. Nyt talkoisiin, olkoot ne konkreettisia tai henkistä laatua, on vaikeaa saada väkeä mukaan. Kaikilla on vain oma pieni kolonsa, jossa halutaan oleilla teknisten vempaimien ääressä - ottamassa yhteyttä muuhun maailmaan!

Muutoksesta huolimatta Suomi on ollut kovin ahdas kaikki viimeiseksi kuluneet neljä vuosikymmentä. Jos minulla ei olisi ollut apunani ruotsinkielistä ja saksankielistä kulttuurimaailmaa, olisin menettänyt paljon mahdollisuuksia kulttuurin alalla tapahtuneesta vaikuttamisestani. Suomessa ei paljon tiedetä, mitä kaikkea olen muualla tehnyt, vaikka olen puuhistani puhunutkin. Nyt kerron vain omilla nettisivuillani tekemisistäni, lyhyesti.

Suomi on silti yhä pullollaan asioita, joista voisi tehdä protestilauluja. Ongelma on se, että protesti on kuin hetken sensaatio: sillä ei ole enää vaikutusta viikon kuluttua. Jos protestilaulu tehtäisiin, tekijän pitäisi edustaa nuorisoa. Minun kaltaiseni kirjoittajan kynän jälki saisi aikaan vain olankohautuksen.

Onneksi meillä on *Ydin*. Toivoisin, että kaikki kansanedustajat sekä hallitseva eliitti lukisi sitä.

M. A. Numminen on taiteilija ja lauluntekijä.

NATO -KOKOUS KERÄSI VASTAVOIMAT LISSABONIIN

Pohjois-Atlantin puolustusliitto Naton huippukokous marraskuun lopulla kokosi Lissaboniin maailman huippujohtajat, mutta myös ison joukon rauhanaktiiveja, kertoo paikalla ollut **Juha Säijälä.**

Naton 24. huippukokous hyväksyi sille uuden strategian, joka pohjaa ydinaseisiin, ohjuskilpeen ja laajenevaan sotilaalliseen toimintaan. Asevarustelu jatkuu päätöksellä Euroopan ohjuspuolustusjärjestelmästä, ydinpelote säilyy ja varsinkin siviileitä tappava ISAF-operaatio jatkuu Afganistanissa ainakin vuoteen 2014.

Nyt voidaankin sanoa syntyneen uuden puolustusliiton: strategiakirja viestittää uuden kylmän sodan alkamisesta, uusilla uhilla. Nato haluaa yhä globaalimmaksi toimijaksi ja venyttää näin rajojaan välittämättä kuudennesta artiklastaan.

Kaikki suunnitelmat ydinaseiden vetämiseksi pois Euroopasta pois on peruttu. Sen sijaan Nato panostaa ”uuden sukupolven strategisten ydinaseiden” kehittelyyn. Ydinaseeton Eurooppa on mahdotonta nähdä niin kauan kuin Yhdysvalloilla on runsain mitoin ydinaseita. ”Ei ole mahdollista, että Yhdysvallat suostuisi yksin jäämään länsivallaksi, jolla on niin sanottuja roistovaltioaseita”, vastakokous muistutti.

Suomi Naton kyljessä

Huippukokouksen suomalaisedustus oli poikkeuksellisen kovatasoinen ottaen huomioon, ettei Suomi ole Naton jäsenmaa. Paikalla olivat presidentti **Tarja Halonen**, ulkoministeri **Alexander Stubb** ja puolustusministeri **Kari Häkämies**. He osallistuivat Naton ja sen liittolaismaiden Afganistan-kokoukseen.

Vastakokous muistutti, että Afganistanissa soditaan nyt jo kymmenettä vuotta, maassa tuotetaan jälleen maailman oopiumista yli 90 prosenttia, se on yhä maailman toiseksi korruptoitunein valtio, ja naisten sekä tyttöjen asema on pysynyt Kabulin ulkopuolella käytännössä ennallaan. Operaatio on jäänyt pahasti jälkeen sille asetetuista tavoitteista. Presidentti Tarja Halonen piti kokouksen jälkeen Suomen mukanaoloa ISAF-operaatiossa kuitenkin perusteltuna.

- Totta kai kysytään, mitkä ovat tulokset. Kysymykset joita esitetään, ovat oikein ja kannustavat oikeaan suuntaan, mutta vastaus ei ole se, että jätetään homma tähän, presidentti totesi. Hänen mukaansa kokoukseen saapunutta Afganistanin presidenttiä **Hamid Karzaita** ei tule kovasti syyllistää:

– Me olemme *like of good family*, Halonen tiivisti.

Nato linjasi siirtävänsä ”vastuun turvallisuudesta” Afganistanissa vuoteen 2014 mennessä takaisin valtiolle itselleen. Ulkoministeri Stubbin mukaan tämä ei tarkoita vetäytymistä vaan sitä, että painopiste siirtyy sotilaallisesta toiminnasta siviilipuolelle.

Natolle ohjuskilpi Euroopaan

Merkittävin ja kauaskantoisin päätös huippukokouksessa tehtiin silti Eurooppaan, jonne puolustusliitto rakentaa seuraavan kymmenen vuoden aikana uuden ohjuspuolustusjärjestelmän. Nato väittää tämän olevan ainoa tapa toteuttaa pelotepolitiikan käsite ja turvallisuus 21. vuosisadalla.

Uusi strategia hyväksyy sotilasliiton laajentumisen yhä syvemmälle Balkanille ja entisen Neuvostoliiton alueelle, laajentaa globaalia kumppanuutta euroatlanttisen vyöhykkeen ulkopuolelle ja rakentaa näin ydinase-ensi-iskua täydentävän torjuntaohjusjärjestelmän kattamaan koko Euroopan, Yhdysvaltojen ja Naton yhteisenä projektina.

Vastakokous muistuttikin Naton strategian olevan omiaan kiihdyttämään Euroopan täydellistä militarisointia ja ohjuskilpikomponenttien sijoittamista Eurooppaan sekä mantereen maiden sotilaiden lähettämistä puolustusliiton käymiin sotiin ympäri maailman.

– Kiitos Naton, Eurooppa sotii Afganistanissa kymmenettä vuotta. Kiitos Naton, täällä on yhä ydinaseita. Ja kiitos Naton, investoimme kestävän kriisiavun sijaan ohjuskilpeen, vastakokoukseen osallistunut espanjalainen **Josune García** muistutti.

Suomalaiset rauhanaktiivit vaaratekijänä

Kokouksen vastatapahtumaan saapui ihmisiä 21 maasta keskustelemaan Naton strategian rauhanomaisista vaihtoehdoista – mutta myöskään suoraa toimintaa ei oltu unohdettu: huippukokousdelegaatioita tervehti flashmob, jonka kymmenet osanottajat sulkivat kadun asettuen maahan makaamaan symbolisen ilmaiskun uhreina. Vastatapahtumien voimannäytös, mielenosoituskulkue keräsi järjestäjien mukaan yli 30 000 osanottajaa marssimaan kaupungin keskustaan samaan aikaan huippujohtajien poistuessa Lissabonista.

Lisäksi huippukokouksen toisena aamuna noin sadan aktivistin joukko sulki yhden kokouspaikan pääteistä kahdeksi tunniksi asettuen tielle kiinnittyneinä jalka- ja käsivarsilukoin. Paikalta pidätettiin 45 henkilöä.

Schengen-sopimuksen määräaikaisen irtisanomisen turvin rajalla evättiin maahanpääsy runsaalta 200 hengeltä. Näistä suurimpana yksittäisenä ryhmänä oli suomalainen Aseistakieltäytyjäliiton bussin kyydissä vastakokoukseen matkanneet 35 rauhanaktiivia. Syyksi ilmoitettiin ”epäily mahdollisesta osallistumisesta julkista rauhaa häiritsevään toimintaan”.

Ulkoministeri Alexander Stubb ilmoitti myöhemmin ministeriön selvittävän tapauksen syyt. Portugali varautui massiivisempiinkin uhkiin armeijan ollessa valmiudessa ydin- tai bioaseiskun varalta. Kolme Lissabonin sairaaloista oli asetettu hätävalmiuteen. Näin, vaikka Naton pääsihteeri **Anders Fogh Rasmussen** aloittikin huippukokouksessa sen uuden strategian esittelyn seuraavin sanoin: ”Nato on vertaansa oleva rauhan ja turvallisuuden yhteisö”.

Todellisuus on valitettavasti toinen. YD

Juha Säijälä on vapaa toimittaja.

Kuva: Noora Ojala

Sotilasjuntasta antimilitaristiseen liikkeeseen

PORTUGALIN RAUHANLIIKKEEN HAASTEET

Portugalin lähihistoria muodostaa vallankaappausten, sotilashallinnon ja nuoren demokratiakehityksen värjäämän monimuotoisen kudelman.

Ensimmäistä maailmansotaa edeltäneen ajan Portugalia leimasi poliittinen epävakaus. Epäsuosittu osallistuminen maailmanpaloon ja valtion riitaantuminen kirkon kanssa antoivat kuningashuoneen hallinnolle viimeisen iskun: kansallismielisten voimien 1926 suorittama sotilasvallankaappaus nosti valtaan **Antonio de Oliveira Salazarin**, jonka tiukan katolinen ja nationalistinen konservatiivihallinto piti maata otteessaan viisi vuosikymmentä. Estado Novona, ”uutena valtiona”, tunnettu hallinto muistutti läheisesti muiden Euroopan maiden fasismia.

Salazarin hallinto kääri maan pysähtyneisyyden aikaan. Valtion kokiessa työläiset, kansainvälistyvät kaupunkilaiset sekä opiskelijat mahdollisena uhkana pyrittiin kaupungistuminen, teollisuuden kehitys sekä koulutusmahdollisuudet pitämään minimissä.

Portugali oli yksi 1949 perustetun Naton perustajajäsenistä, joka laajoin sotatoimin pyrki suitsimaan myös siirtomaidensa itsenäisyysliikkeitä. Siirtomaasotien mittavat tappiot kiristivät poliittista ilmapiiriä saaden lopulta aikaan vuoden 1974 Neilikkavallankumoukseen johtaneen kehityksen. Se päätti maata hallinneen oikeistolaisen sotilasjuntan valtakauden ja aloitti laajat demokratiauudistukset.

Menneisyys rauhantyössä

Portugalin taival demokratiaksi ei sujunut kivutta. Se on yhä läntisen Euroopan köyhin maa, jonka on ennustettu joutuvan Irlannin jälkeen seuraavaksi ulkopuoliseen rahoitusapuun turvautuvaksi EU-maaksi. Marraskuussa maan suurimmat ammattiliitot organisoivat yleislakon vastustaakseen hallituksen laajoja säästötoimia. Erityisesti kritisoitiin maan tiukassa taloudellisessa tilanteessa merivoimilleen suorittamia sukellusveneostoja.

Sotilashallinnon leimaama historia painaa yhä jälkensä mielipideilmastoon ja sodanvastainen liikehdintä on vähäistä. Maan Nato-kriittisiä äänenpainoja pyrkii osaltaan herättelemään sen nuori, 2009 perustettu antimilitaristinen liike PAGAN, A Plataforma Anti-Guerra Anti-NATO. Liike on integroitunut osaksi kansainvälistä Ei sodalle, ei Natolle -kampanjaa.

PAGANin synnyn laukaisi Lissabonissa marraskuussa 2010 pidetty Naton 24. huippukokous. Maailman johtajien kokoontuessa päättämään Naton uudesta strategisesta konseptista organisoi PAGAN oman vastatapahtumansa. Kolmipäiväinen rauhankonferenssi pyrki haastamaan kokouslausumat ja esittämään niille kestävään demokratiatyöhön perustuvia vaihtoehtoja.

Puolueiden ja kansalaisliikkeiden väliset kiistat löivät vastatapahtumaan valitettavaa kiilaa. Monet toimijat jättäytyivät lopulta sen ulkopuolelle.

- Portugalin esimerkki osoittaa yhteistyön merkityksen globaaliksi pyrkivän sotilasliiton vastustuksessa. Hajanaisten ryhmien viestit eivät kuulu, antimilitaristisen ICC:n **Reiner Braun** sanoo.

- Tapahtumia tulee pitää epäonnistumisen sijaan haasteena, joka on ylitettävä tehokkaamman mobilisaation aikaansaamiseksi. YD

Riia Collander on vapaa toimittaja.

Antti Vuorinen

Kaksi tarinaa ihmiskaupasta

Pro-tukipisteen mukaan ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmässä on porsaanreikiä (Ydin 3/2010). Viranomaisten mukaan kuva on kärjistetty.

Ytimen numerossa 3/2010 Pro-tukipisteen **Essi Thesslund** ja **Vaula Tuomaala** kritisoivat ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmää, johon oli vuosina 2006 – 2009 otettu vain alle viisikymmentä henkilöä, vaikka uhreja, etenkin prostituoituja, on todellisuudessa enemmän. Uhreja auttavien viranomaisten mukaan järjestelmää on jo kehitetty ja kehitetään edelleen parempaan suuntaan.

Järjestelmään otettuja aikuisia ihmisiä auttava Joutsenon vastaanottokeskus kertoo mukaan otetun vuonna 2010 marraskuun loppuun mennessä jo lähes neljäkymmentä henkilöä, siis lähes yhtä paljon kuin aikaisempina vuosina yhteensä.

– Terävöitymistä on ollut eri toimijoiden kohdalla. Tunnettuus on lisääntynyt viranomaisissa, järjestöissä ja henkilöissä, jotka ovat kontakteissa mahdollisiin uhreihin. Uskon, että tietoisuuden lisääntyminen on johtanut siihen, että esityksiä on tullut auttamisjärjestelmän piiriin ottamisesta enemmän, vastaanottokeskuksen johtaja **Jari Kähkönen** tuumaa lisääntymisen syistä.

Esityksiä järjestelmään ottamisesta tekevät järjestöt tai viranomaiset. Pro-tukipisteläiset valittelivat artikkelissaan vapaamuotoisten esityksien tekemisen epäselvyydestä, mutta Kähkösen mielestä kyseessä on suhteellisen yksinkertainen toimenpide. Keskuksen varajohtajan **Antti Jäppisen** mukaan ensi vuodelle esityksille on lisäksi tulossa lomake, jotta esityksen tarvittavasta sisällöstä ei olisi epäselvyyttä.

Thesslundin ja Tuomaalan kehumassa Italian mallissa siihen tutustunut Jäppinen ei näe suurta eroa Suomeen. Auttamisjärjestelmään ottamisesta päätöksen voi tehdä lisenssin saanut järjestö suoraan ilman viranomaisia, mutta Jäppisen mukaan Italiassa ihmiskaupan uhrilta vaaditaan käytännössä yhteistyötä rikosprosessissa oleskeluluvan saamiseksi, sillä oleskelulupapäätöksen tekee ulkomaalaispoliisi.

– Tällainen viesti saatiin sikäläisten järjestöjen edustajilta. On hirveän paljon vaikeampaa saada lupa yhteistyötä tekemättä.

Pro-tukipisteen toiminnanjohtaja **Jaana Kauppinen** pitää mainittua eroakin merkittävänä. Italialaisissa toimintatavoissa on myös eroa maan etelä- ja pohjoisosien välillä.

Uhreilta kaivataan rohkeutta puhua

Pro-tukipisteen työntekijöiden mukaan seksityötä tehneitä ihmiskaupan uhreja on saatettu kääntyttää Suomesta. Maahanmuuttoviraston ylitarkastaja **Marjo Mäkelä** kertoo, että monissa tapauksissa uhriksi on ilmoittauduttukin vasta käännytysvaiheessa, mikä heikentää ihmiskauppaväitteen uskottavuutta. Mäkelän mukaan tilaisuuksia kertomiseen olisi aikaisemmassakin vaiheessa ja ihmiskaupasta kysellään asiakkailta, vaikkei se tulisi muuten esille.

– Tapaamisissa on naistulkki ja naisvirkailija, ja asiakas voi ilmoittautua nimettömänä, Mäkelä kuvailee puhumisen matalaa kynnystä.

Kauppinen huomauttaa, että Suomessa ”pelätään kohtuuttomasti sitä, että joku käyttää tätä järjestelmää hyväkseen”, vaikka muissa maissa väärinkäyttö ei ole viranomaisten suurin huoli.

– Jos ihmiset alkavat puhua vasta käännytysvaiheessa, niin olisi syytä pikemminkin rauhoittua kuuntelemaan kuin automaattisesti ruveta epäilemään tarinaa.

> … Suomessa ”pelätään kohtuuttomasti sitä, että joku käyttää tätä järjestelmää hyväkseen”…

Kehitystä on ollut, mutta…

Kähkösen mielestä ihmiskaupan uhrien auttaminen on kaiken kaikkiaan kehittynyt:

– Kuten kaikissa järjestelmissä kehittämisen varaa on varmasti ja uskoisin, että ihmiskaupan auttamisjärjestelmään liittyvää lainsäädäntöä tulisi joiltakin osin selkeyttää lähivuosina. Sinällään tekemistä on, mutta hyvään suuntaan on menty.

– Tietoisuus näistä ilmiöistä on lisääntynyt, siitä kiitos osaltaan kuuluu myös ihmiskaupparaportoijalle ja hänen toiminnalleen, hän päättelee.

Mäkelä kehuu ”kaikkea mahdollista” yritetyn parantaa. Muun muassa tiedotusta ja koulutusta sekä viranomaisille että yleisölle on lisätty. Yhtenä tiedotuskanavana toimii verkkosivusto www.ihmiskauppa.fi.

Jaana Kauppisen mielestä asioita pitäisi yksinkertaistaa entisestään:

– Auttamisjärjestelmän tulisi kyetä kilpailemaan selkeydessään ihmiskauppiaiden antaman viestin kanssa siitä, mitä sinulle tulee tapahtumaan, jos päätät avata suusi ja todistaa heitä vastaan.

Antti Vuorinen on Ytimen avustaja.

Rakas presidentti Halonen...

– SUOMI JA PYHÄN MAAN POLITIIKKA

Suomen ulkopoliittinen johto vieraili marraskuussa Lähi-idässä. Kuvat presidentti Tarja Halosesta veljeilemässä Israelin johtavien poliitikkojen kanssa kirvoitti **Mikko Zengerin** laatimaan avoimen kirjeen tasavallan päänaiselle.

Arvoisa tasavallan presidentti!

Teitte hiljan valtiovierailun Israeliin. Matkanne aikana korostitte tiedotusvälineiden mukaan maidemme välistä kiinteää ystävyyttä. Totesitte myös, että Israelin johtajat pyrkivät ponnekkaasti saamaan aikaan rauhan. Kerroitte samalla Israelin johtajien olevan vanhoja ystäviänne, joiden kanssa voi olla eri mieltä asioista.

Olette kertoneet, että ystävyytenne kollegaanne presidentti **Shimon Peresiin** juontaa juurensa liki 40 vuoden takaa. Oma kiinnostukseni Palestiinaan aktivoitui matkustettuani kibbutsille vuonna 1973 satojen muiden suomalaisnuorten tapaan.

Israel näytti juuri sellaiselta täystuhon jälkeiseltä menestystarinalta, kuin mitä minulle oli kerrottu. Ensimmäisen vilahduksen sionismin rumasta takapuolesta näin matkustettuani omatoimisesti Gazan kaistaleelle. Jabalian pakolaisleiri ei kuulunut kibbutsimme viralliseen retki-ohjelmaan.

Palestiinalaisten tarinoissa oli toiset sankarit ja konnat. Siitä se käynnistyi, Palestiinan kysymyksen kilpailevien tarinoiden sietämätön paine, joka on riivannut minua koko aikuisikäni. Tauti iski heti kun palasin Suomeen.

- Saatanan sionisti! Tarttis hakata, toivotti minulle vuoden opiskelijapolitiikassa marinoitunut koulukaverini.

Mitä on rauhantahto Israelissa?

Kirjoitan teille rouva presidentti kolmesta syystä:

Ensinnäkin, haluaisin kuulla, mihin käsityksenne Israelin johtajien rauhantahtoisuudesta perustuu. Teille sopii varmasti, että otan paremman puutteessa rauhanpohdintamme lähtökohdaksi Oslon puitesopimukset vuodelta 1993. Maailman johtajat toistelivat vuoronperään, että ollakseen uskottava Palestiinan valtion tulisi olla elinvoimainen. Samanaikaisesti se ei saisi kuitenkaan horjuttaa Israelin turvallisuutta.

Israelin vuoden 1967 kesäsodassa valloittamille palestiinalaisalueille pystytetyn mini-Palestiinan katsottiin täyttävän parhaiten tällaiset ehdot. Israelin tunnustetut rajat pysyisivät ennallaan eli liki 80 prosenttia Palestiinasta jäisi Israelille.

Palestiina-kysymyksen käsikirjoitusta tarkemmin tuntematon ulkopuolinen tarkkailija olisi kuvitellut varmaan tällaisen juutalaiskristillis-islamilaisen tasajaon tyydyttävän Israelin johtajia. Niin kuvittelivat myös tänään täysin masennuksissa olevat israelilaiset ystäväni vuonna 1993. He todella halusivat uskoa rauhan koittaneen alueelle.

Palestiinan epävirallisen virallinen rauhanprosessi on kestänyt nyt yli 17 vuotta. Väliaikaisuudesta on tullut pysyvää. Israelilaisten piirustuksissa palestiinalaiset tullaan aitaamaan Länsirannalla niin sanotuille A- ja B-vyöhykkeille, joilla liki 95 prosenttia alueen liki kolmesta miljoonasta palestiinalaisesta asuu. Nämä vyöhykkeet käsittävät yhteensä noin 41 prosenttia Länsirannasta.

Hajota ja hallitse -politiikan hengessä vyöhykkeet on silputtu 227 alueeseen. Ajatus elinkelpoisen palestiinalaisvaltion leipomisesta tällaisesta reikäjuustosta, joka sitten joskus ”ei-hamasilaisessa” tulevaisuudessa kytkettäisiin Gazan kaistaleeseen, vaatisi melkoisia taikatemppuja.

Olisitteko te rouva presidentti valmis kutsumaan noin puolet Israelin miehittämistä alueista käsittävää luomusta itsenäiseksi Palestiinaksi? Epäilemättä presidentti **Mahmud Abbas** voisi valtansa pitimiksi kutsua teidät valtiovierailulle tällaiseen bantustanien verkostoon.

Huonosta käytöksestä palkkio

Toiseksi, minusta on käsittämätöntä, miten myötäkarvaan te EU:n johtajat olette silittäneet Israelia. Te tiedätte hyvin, että Israel on lavastanut rauhanprosessista kulissin, jonka suojissa se on voinut pureutua yhä syvemmälle Länsirannalle.

Kuten vierailunne aikana varmaan havaitsitte, palestiinalaisvaltion luomisesta on tullut mantra niillekin Israelin johtajille, jotka eivät ole valmiita ajamaan alas Israelin valtion suurinta yritystä. Sen nimi on siirtokunta-apparaatti.

Yhdysvaltojen Israelille antaman täysvastuuvakuutuksen, siis sen, jossa ei ole lainkaan omavastuuta, tuhoisat vaikutukset tiedetään. Jos näinkään laaja vakuutusturva ei riitä Israelille, otetaan avuksi lahjukset.

Kuulitte varmaan, miten houkuttelevan lahjuspaketin Yhdysvallat on hiljan tarjonnut Israelille vastineeksi siirtokuntien rakentamiskiellon jatkamisesta parilla kuukaudella. Yhdysvallat lupasi muun muassa estää vuoden ajan veto-oikeudellaan YK:n turvallisuusneuvostossa jokaisen israelilaisten ja palestiinalaisten välistä konfliktia koskevan päätöslauselman. Yhdysvallat on myös ilmoittanut, että jos Israel suostuisi yhteen rakentamiskiellon jatkoon, niin uusia ei vaadittaisi.

Luetaan asia niin, kuin se on: Yhdysvallat on luvannut Israelille, että maa saa pysäköidä palestiinalaisvaltionsa siihen nurkkaan, mihin se Israelin mielestä parhaiten sopii.

Vaikeampaa on ymmärtää, miksi EU kumartelee niin syvään Israelin edessä. Selittyykö nöyristely holokaustisella krapulalla ja antisemitistiksi leimautumisen pelolla? Israel on kieltämättä onnistunut vaimentamaan itseensä kohdistuneen arvostelun tehokkaasti tukkimalla antisemitismileimoilla kriitikoiden suut. Muistanette varmaan, millainen hirviö YK:n Gaza-komitean vetäjästä **Richard Goldstonesta** rakennettiin.

Erivapauksillakin luulisi olevan rajansa. Suotakoon Israelille historiallisista syistä ystävänne Shimon Peresin komennossa kehitelty ydinpelote. Vaan miten pitkään EU antaa Israelin soveltaa omaa kansainvälistä oikeuttaan miehitetyillä palestiinalaisalueilla? Ilmeisesti kauan, koska sanktioiden sijaan EU on taannut Israelille erivapauden toisensa jälkeen.

Pyyntö presidentille

Kolmanneksi, pyytäisin teitä toimimaan kuriirina. Koska korostatte voivanne olla israelilaisten ystävienne kanssa erimieltä, pyydän teitä ystävällisesti varoittamaan heitä heidän hankkeensa vaaroista.

Pelkään päivä päivältä enemmän, että Israelin johdon vuosikausia harjoittama tuhosuuntainen politiikka vaarantaa palestiinalaisen ja israelilaisten turvallisuuden ohella myös monien muiden turvallisuuden. En ole ainoa, jota Israelin politiikka huolestuttaa. Muistanette Euroopan neuvoston vuonna 2003 teettämän gallupin. Sen mukaan 15 EU-maan kansalaiset pitivät Israelia suurimpana uhkana maailmanrauhalle.

Vietän kolmisen kuukautta vuodessa Intiassa. Mikäli kerron sukujuuristani, minulta on ryhdytty tivaamaan parin viime visiitin aikana tiukkaan sävyyn, että miksi te miehitätte palestiinalaisten maita, tai miksi te pommitatte Gazaa. Tällaista ei ole kyselty aikaisemmin.

Israelin puolustusministeri **Ehud Barak** julisti hiljan yhdysvaltalaisille juutalaisjärjestöille, ettei hän ole pelkästään Israelin vaan kaikkien maailman juutalaisten pääministeri. Samassa yhteydessä hän nimesi Israelin kaikkien maailman juutalaisten turvasaareksi.

Pitäisikö minun siis kirjoittaa peloistani Barakille? Tai kenties siirtokuntaulkoministeri **Avig-**

> Rouva presidentti, minä investoin pienet Lähi-idän rauhanpanokseni teihin. En halua, että juutalaisena minut leimataan miehittäjäksi tai uhkaksi maailmanrauhalle.

Yhdysvallat on luvannut Israelille, että maa saa pysäköidä palestiinalais-valtionsa siihen nurkkaan, mihin se Israelin mielestä parhaiten sopii.

MARK NEYMAN

Israelilaisten johtajien kaksinaamaisuus rauhanprosessissa on ennennäkemätöntä. Silti EU ja Suomi sen osana antavat maalle uskomattomia etuoikeuksia.

dor Liebermanille? Eittämättä tämä rasistisilla äänenpainoilla politiikkaa tekevä herra katsoo edustavansa myös minua maailmalla. Todennäköisesti Lieberman neuvoisi minua parantamaan turvallisuuttani muuttamalla hänen naapuriinsa Nokdimin siirtokuntaan Länsirannalle.

Liebermanilaisella logiikalla vauhdittaisin näin samalla rauhanprosessia. Ulkoministerihän on mainostanut viimeistä YK:n yleiskokousta myöten etniseen suursiivoukseen perustuvaa rauhanmalliaan. Sen mukaan Israel siirtäisi satoja tuhansia rajojen sisällä eläviä palestiinalaisia Länsirannalle palestiinalaishallinnon alaisuuteen. Vastapainoksi Israel voisi sitten liittää Länsirannan suuret siirtokuntavyöhykkeet itseensä.

Ketä miehitys hyödyttää?

Rouva presidentti, minä investoin pienet Lähidän rauhanpanokseni teihin. En halua, että minut leimataan miehittäjäksi tai uhkaksi maailmanrauhalle. Pääministeri **Benjamin Netanjahu, Barak** ja Lieberman saavat vain pakolla minut aluksensa kyytiin. En halua heidän saarelleen, jonka nurkkaan kyhätään palestiinalaisille pieni muurien ympäröimä vierasvenesatama.

Tosin olen hämmentynyt katsellessani viime kesällä otettua kuvaa leppoisasta jutteluhetkestä. Kuvassa te kuuntelette, kun ulkoministeri Lieberman selittää teille kovasti asiaansa. Haluaisin nimittäin, että minun presidenttini boikotoisi ainakin Israelin siirtokunnista tulevia tuotteita.

Liebermanin kotipaikka kertoo paljon israelilaispalestiinalaisen dialogin voimasuhteista itse kentällä. Kun israelilaiset jalomielisyydessään päästivät ulkoministeri **Alexander Stubbin** käymään Gazassa, Suomessa otsikoitiin Stubbin päässeen kovaan seuraan.

Miten ja miksi israelilaiset ovat ajautuneet sellaiseen tilanteeseen, että he valitsevat Liebermanin ja Netanjahun kaltaisia rautanyrkkejä? Israelin johdon itse suosiman selityksen mukaan vain voimaa kunnioitetaan Lähi-idässä. Tällainen malli lähtee siitä, että Israelin olemassaoloa vastustavat arabinaapurit ja terrorismihakuiset palestiinalaiset ovat pakottaneet israelilaiset valitsemaan kovakouria johtoonsa. Pääministeri **Golda Meir** totesi aikoinaan, etteivät israelilaiset ole arabeille katkeria siitä, että he käyttävät voimakeinoja juutalaisia vastaan. Katkeruus perustuu siihen, että arabit pakottavat juutalaiset turvautumaan väkivaltaan, kun he puolustautuvat.

Tiedän toki, että sionistiviholliseen vastainen taistelu on nähty arabimaissa ihmelääkkeenä, jolla toinen toistaan diktatorisemmat arabihallitsijat ovat yrittäneet pönkittää valtaansa ja hiljentää kansalaisten demokratiavaatimukset.

Mutta pitääkö edes kovakourien miehittää palestiinalaisten maita? Israel tarvitsee kovanaamoja miehityskoneistonsa toiminnan turvaamiseksi. Miehitys barbarisoi. Puhtaan juutalaisvaltion istuttaminen väkivalloin pääosin islaminuskoisten palestiinalaisten maille ei onnistu pehmopoliitikoilta.

On aika päästää ihmiset kotimaahansa

Rouva presidentti, jos sallitte, yritän lopuksi testata yhtä rinnastusta ja katsoa, toimisiko se. Eli sarjassamme ”omat ja vieraat”: Isoäitini veli **Moses Kotschack** oli ensimmäinen Suomeen kotiutettu juutalainen. Hänelle myönnettiin Suomen kansalaisuus vuonna 1918. Keskustelua juutalaiskysymyksestä puitiin kiivaasti keisarillisessa Suomessa yli 45 vuoden ajan.

Keskustelu Pyhän maaksi nimetyn alueen omista ja vieraista on käynyt hyvin kalliiksi kaikille alueen ihmisille. Miehitys estää – tässäkin tapauksessa – kotiuttamista. Länsirannalla tällä hetkellä elävien ihmisten palestiinalaisten kotiuttaminen Palestiinaan voi alkaa vasta, kun israelilaiset sotilaat ovat kotiutuneet Israeliin.

Uskon ja toivon, että tulette toimimaan uutterasti palestiinalaisten kotiuttamisen nopeuttamiseksi.

Ystävällisin terveisin,

Mikko Zenger

Mikko Zenger on toimittaja, kirjailija ja matkanjärjestejä.

Pelipöydässä hyvinvointivaltion TULEVAISUUS

Arkadianmäelle pyrkii ensi keväänä keskivertosuomalaista varakkaampaa ja koulutetumpaa väkeä. Kampanjat saavat pontta mainostoimistoilta, mutta katetta politiikalle – kuten ajatuksia hyvinvointivaltion tulevaisuudesta – saa kaivella edellisiä vaaleja myöten, kirjoittaa **Arja Alho.**

Vaalirahoituskohu, jonka kaikkia käänteitä tuskin vielä on edes koettu, on muuttanut merkittävästi vaalityön tapaa. Osa uskoo, että tulevaisuuden vaalit ratkaistaan sosiaalisessa mediassa ja internetissä, osa vannoo perinteiseen jalkatyöhön ja kasvokkaisen vaikuttamisen voimaan.

Paluuta menneeseen on tuskin tulossa. Vuonna 2007 puolueet saivat valtion tukea vajaat 15 miljoonaa euroa, josta 2,5 miljoonaa euroa oli eduskuntavaaleihin liittyvää lisätukea. Kolmen suuren puolueen vaalimittelössä Kokoomuksen kampanja maksoi vähiten, noin 880 000 euroa. Keskusta käytti 1,5 miljoonaa euroa, ja myös sosialidemokraattien budjetti oli lähes samansuuruinen. Tulevia kampanjabudjetteja rakennetaan vielä, mutta näyttäisi siltä, että Kokoomus aikoo pärjätä entisillä summilla, kun taas kahden muun budjetit ovat edelliskertaa selvästi pienemmät.

Raha monistuu kuitenkin yksittäisten ehdokkaitten kampanjoinnissa. Niillä ratkaistaan valinta puolueitten sisällä tai valitsematta jääminen – ja toki niillä vaikutetaan myös oman puolueen kokonaismenestykseen.

Vaalitaistelu maksaa pitkän pennin

Yksittäisten ehdokkaitten kampanjoiden kustannuksia on kaikesta tästä huolimatta selvitetty varsin vähän. Varmaa tietoa on vuoden 1999 eduskuntavaaleista, jolloin tehtiin silloisen vaalirahoituskomitean toimeksiannosta selvitys ehdokkaiden kampanjarahoituksesta. Ehdokaskohtaisen kampanjoinnin keskihinta oli tuolloin koko maassa noin 43 000 markkaa, joka vastasi ostovoimaltaan noin 8 230 euroa vuonna 2007.

Kampanjat ovat sittemmin paisuneet järjettömiksi. Viime eduskuntavaaleissa viiden suurimman puolueen kansanedustajien ja varaedustajien ilmoitettujen kampanjointikustannusten keskiarvo oli jo noin 37 900

Kun rahaa on vähemmän, puolueitten ja ehdokkaitten luulisi keskittyvän viestimään olennaista, kuten mitä asioita ne ajavat, ja missä eroavat muista. Suhdetta kansalaisiin luodaan kuitenkin mainostoimistojen kautta. Kun äänestysaktiivisuus on ollut jo pidempään alamaissa ja politiikan arvostus pohjamudissa, mainostoimistot haluavat satsata enemmän mielikuvamainontaan kuin ennen, tosin aiempaa pienemmällä rahalla. Asiaa puhumalla ei kuulemma vaaleja enää voiteta.

Vaikka vaalirahoitus on kasvanut vuosikymmenessä monikertaiseksi, yksittäisten ehdokkaitten kampanjoiden kustannuksia on selvitetty varsin vähän.”

Kadunmiestä parempi kansanedustaja

Yleisesti ottaen eduskuntaan pyrkivillä on työpaikka, ja heillä on äänestäjiä parempi koulutustaso. Korkean asteen koulutus oli yli puolella ehdokkaista, mutta äänioikeutetuista vain neljänneksellä. SDP:n ehdokkaista kolmanneksella oli perusasteen tai keskiasteen tutkinto. Vihreiden ehdokkaista puolestaan yli 70 prosentilla oli korkean asteen tutkinto.

Valituilla on myös tavallista parempi palkka: valittujen keskimääräiset vuositulot vuonna 2007 olivat 90 500 euroa. Ne olivat yli nelinkertaiset äänioikeutettujen tuloihin verrattuna.

Pienituloisia ehdokkaita on eniten Vihreillä, Vasemmistoliitolla, Kristillisdemokraateilla sekä ryhmällä muut, joihin kuuluivat myös Perussuomalaiset. Pienten puolueiden tulorakenne muistuttaa selvästi enemmän äänestäjäkunnan keskimääräistä tulorakennetta kuin suurten puolueiden.

Onko siis ihme, jos poliittiset päättäjät samastuvat tosirikkaiden huoleen siitä, onko meillä varaa hyvinvointivaltioon?

Valtion kautta yhteiskuntaan

Politiikan tutkijan **Heikki Paloheimon** mukaan Suomi on monessa suhteessa omintakeinen maa:

– Hyvinvointivaltion kannatus on Suomessa poikkeuksellisen laajalla pohjalla. Vertailevien tutkimusten perusteella tiedämme, että vasemmiston ja oikeiston välinen aatteellinen etäisyys on Suomessa pienempi kuin useimmissa muissa Länsi-Euroopan maissa.

Näin ei kuitenkaan ole ollut aina: 1950- ja 1960-luvuilla puolueiden näkemykset julkisen vallan tehtävistä poikkesivat suuresti toisistaan. Kokoomus ja RKP suhtautuivat huomattavasti ▶

euroa. Reaalihintainen lisäys vuoden 2003 vaaleihin oli 34 prosenttia. Kolme kansanedustajaa (Kokoomuksen **Eero Lehti** ja **Sauli Niinistö** sekä Keskustan **Paula Sihto**) käytti yli 100 000 euroa kampanjointiin.

Eduskunta on läpileikkaus Suomesta – mutta kenen Suomesta?

Hyvinvointivaltion turvaajat voisivat olla naisia, ulkomaalaistaustaisia, opiskelijoita tai työttömiä. Heikommassa asemassa elävät ainakin tietävät, miten tärkeitä toimivat hyvinvointipalvelut ovat.

– Esimerkiksi ulkomaalaistaustaisia ehdokkaita oli vuonna 2007 noin kuusi prosenttia. Eniten ulkomaalaistaustaisia ehdokkaita oli Kristillisdemokraateilla (3,2 prosenttia) ja vähiten Kokoomuksella (0,4 prosenttia). Tähän mennessä yhtään ulkomaalaistaustaista ei kuitenkaan ole valittu eduskuntaan. Tulevissa vaaleissa ulkomaalaistaustaisten ehdokkaitten määrä näyttää olevan eri puolueissa selvästi suurempi. On mahdollista, että maahanmuuttokeskustelun kiehuessa ensimmäinen ulkomaalaistaustainen ehdokas tulee myös valituksi.

– Viime eduskuntavaaleissa oli kaikkiaan 2004 ehdokasta, joista naisia oli 799. Nyt alustavat tiedot kertovat naisehdokkaitten määrän kasvusta. Miesehdokkaat olivat vuonna 2007 likimain saman ikäisiä kuin äänioikeutetut miehet, mutta naisehdokkaat lähes seitsemän vuotta nuorempia kuin äänioikeutetut naiset. Nuoret naiset ovatkin olleet valttia politiikassa jo pidempään. Valittujen keski-ikä oli 48 vuotta.

– Kaikista äänioikeutetuista työllisiä oli yli puolet, työttömiä seitsemän prosenttia, opiskelijoita kahdeksan prosenttia ja eläkeläisiä 25 prosenttia. Työttömiä ehdokkaita ei kolmella suurella puolueella ollut juuri lainkaan. Opiskelija- ja eläkeläisehdokkaitakin niillä oli vain kuudesta seitsemään prosenttia. Eniten opiskelijaehdokkaita oli Vihreillä ja RKP:llä.

– Eniten ehdokkaat poikkeavat äänestäjäkunnasta tulojen perusteella. Äänioikeutettujen keskitulot olivat 21 000 euroa vuonna 2007. Kokoomuksen ehdokkaiden keskitulot olivat kolminkertaiset äänioikeutettuihin nähden, noin 70 000 euroa. RKP:n ehdokkaiden keskimääräiset tulot olivat 65 000, Suomen Keskustan 52 000 ja SDP:n ehdokkaiden 47 000 euroa. Vihreiden ehdokkaiden keskitulot olivat alimmat eli 29 000 euroa.

YD

Eduskuntaan valituilla on myös tavallista parempi palkka: vuonna 2007 palkat olivat yli nelinkertaiset äänioikeutettujen palkkoihin verrattuna.”

Professori **Heikki Paloheimo** on selvittänyt äänestäjien suhtautumista hyvinvointivaltion eri tyyppeihin. Kaikista äänestämässä käyneistä yli kolmasosa oli virtaviivaistetun hyvinvointivaltion kannattajia. Seuraavaksi suosituin vaihtoehto oli rajoitettu hyvinvointivaltio. Vain viidesosa vuoden 2007 vaalitutkimuksen äänestämässä käyneistä vastaajista oli mielipiteiltään niin sanotun sosiaalidemokraattisen hyvinvointivaltion (laajat palvelut ja korkea verotus) kannattajia.

Vaikka hyvinvointivaltiolla on Heikki Paloheimon mukaan kansan keskuudessa vankka kannatus, enemmistö näyttää toivovan siihen jonkinasteista kevennystä. Vain Vasemmistoliittoa ja Vihreitä äänestäneiden keskuudessa sosiaalidemokraattinen hyvinvointivaltio oli eniten kannatusta saanut vaihtoehto. Vastaavasti rajoitetun hyvinvointivaltion kannatus oli näitä puolueita äänestäneiden keskuudessa suhteellisen vähäistä. Puolet Kokoomusta äänestäneistä oli rajoitetun hyvinvointivaltion kannattajia. Suhteellisesti vähiten sosiaalidemokraattista hyvinvointivaltiota kannattivat Kokoomuksen (seitsemän prosenttia), Perussuomalaisten (13 prosenttia) ja Keskustan (13 prosenttia) kannattajat.

Virtaviivaistettu hyvinvointivaltio sai siis kannatusta yli puoluerajojen. SDP:n, Kristillisdemokraattien, RKP:n, Keskustan ja Perussuomalaisten kannattajakunnissa virtaviivaistettu hyvinvointivaltio oli suhteellisesti suosituin vaihtoehto. Kun virtaviivaistaminen kuulostaa hyvältä, ja se useimmiten liitetään Suomen kilpailukykyyn ja pärjäämiseen markkinavetoisessa globaalissa taloudessa, seuraukset ovat erityisesti vasemmiston identiteetin kannalta hankalammat kuin oikeiston. Politiikan toimintatila tuntuu kaventuneen olemattomaksi.

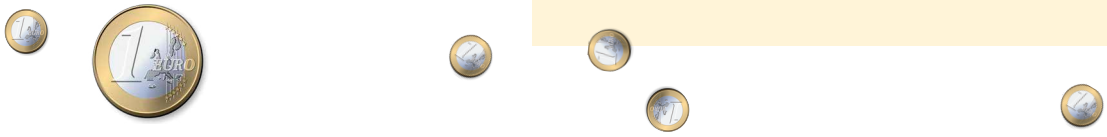

vasemmistopuolueita kielteisemmin julkisten vastuiden kasvattamiseen. Merkittävä sosiaalipoliittinen uudistus sotakorvauksia maksavassa Suomessa saatiin aikaiseksi, kun kansaneläkelaki tuli voimaan vuonna 1957.

1970-luvulta alkaen tilanne on muuttunut. Kaikki puolueet sitoutuvat ohjelmissaan suomalaisen hyvinvointivaltion ylläpitämiseen. Puolueiden välillä on kuitenkin eroja hyvinvointitehtävien toteuttamisesta ja niiden uudistamisesta. Hyvinvointivaltioon liittyvän ajattelutavan muutosta kuvaa se, että 1980-luvulta alkaen puolueet (Vasemmistoliittoa lukuun ottamatta) ovat alkaneet puhua hyvinvointiyhteiskunnasta.

Hyvinvointiyhteiskunta on kuitenkin epämääräisempi käsitteenä, ja erityisesti siitä puuttuu toimija toisin kuin hyvinvointivaltiosta. Paloheimon mukaan poliittisen retoriikan muutos kuvaa hyvin myös sitä muutosta, jossa yksityisen sektorin merkitystä hyvinvoinnin ylläpitäjänä korostetaan aikaisempaa enemmän.

Koti, uskonto ja hyvinvointivaltio

Elinkeinoelämän Valtuuskunta on kansallisissa asennetutkimuksissaan vuodesta 1992 alkaen kysynyt vastaajien mielipidettä väitteeseen:

– Vaikka hyvän sosiaaliturvan ja muiden julkisten palveluiden ylläpitäminen maksaa paljon, suomalainen hyvinvointivaltio on aina hintansa arvoinen.

Vuoden 1992 kyselyssä 61 prosenttia vastaajista oli väitteestä täysin tai jokseenkin samaa mieltä. Vuonna 2009 väitteestä täysin tai jokseenkin samaa mieltä olevia oli jo 82 prosenttia vastaajista.

Paloheimo pitää merkittävänä, että ”myönteinen suhtautuminen hyvinvointivaltiota kohtaan on lisääntynyt kaikkien eduskunnassa edustettuina olevien puolueiden kannattajakunnissa. Kaikkein eniten se on lisääntynyt Vihreiden, Kokoomuksen ja Keskustan kannattajien keskuudessa.”

– Puolueiden väliset erot ovat suurempia, kun tarkastellaan sitä, kuinka suurelle osalle eri puolueiden kannattajista julkisten palveluiden tason turvaaminen oli vaaleissa erittäin tärkeä kysymys, Paloheimo tähdentää.

Tästä näkökulmasta vasemmisto- ja oikeistopuolueiden väliset erot tulevat selvästi esille. Kolme neljästä Vasemmistoliiton kannattajasta ja kaksi kolmesta SDP:n kannattajasta piti asiaa erittäin tärkeänä. Sen sijaan Kokoomuksen kannattajista vain kaksi viidestä ja vajaa puolet Perussuomalaisten kannattajista katsoi asian olleen heille erittäin tärkeä.

Heikki Paloheimo näkee, että puoluekenttään on syntynyt uusia jakolinjoja.

– Uudet oikeistopopulistiset puolueet näkevät talouden kansainvälistymisessä enemmän uhkia kuin mahdollisuuksia. Ne katsovat vanhojen puolueiden epäonnistuneen epävarmassa asemassa olevien kansankerrosten etujen ajamisessa. Ekologiset ja vihreät puolueet ovat tavallaan ottaneet kuihtuneiden liberaalipuolueiden paikan monien maiden puoluejärjestelmissä. Kansainvälisessä taloudessa ne vaativat uudistuksia ennen muuta ympäristönsuojelussa, hän sanoo.

– Kansallisessa hyvinvointivaltiopolitiikassa ne kannattavat selvästi vasemmistopuolueita yksilökeskeisempiä toimintalinjoja. Tältä pohjalta ne ovat ajan mittaan lisänneet jonkin verran kannatustaan myös poliittisen vasemmiston kustannuksella.

Kun EVA:n tutkimuksessa kansalaisilta kysyttiin kantaa julkisten palvelujen rahoittamiseen tarvittavaan verotukseen, käsitykset alkavat poiketa entistä enemmän toisistaan. Valtaosa Kokoomuksen ja Keskustan kannattajista piti verotuksen keventämistä tärkeänä. Ylipäätään voidaan sanoa, että kansalaiset haluavat kyllä julkisia palveluja mutta vähemmällä rahalla.

Hyvinvointivaltiolla on siis kannattajansa, mutta sen virtaviivaistamista ja siis uudistamista odotetaan. Vaaliuurnilla olisi helpompaa, jos äänestäjät tietäisivät, miten kukin puolue hyvinvointivaltion tuunaisi.

Arja Alho on Ytimen päätoimittaja.

Susanna Rahkonen

Pettymys ja kovat odotukset

Puolueet ovat poliittista eliittiä, joka ei edusta enää tavallista työtätekevää kansaa. Ruohonjuuritasolta on kuitenkin nousemassa paineita muuttaa poliittista kulttuuria, sanoo **Susanna Rahkonen.**

Kun **Jouko Ahonen** hyllytettiin Paperiliiton johdosta, ajattelin, että nyt on politiikan pölyhuiskupartio edennyt myös työväenliikkeen ammatillisen siiven tiettyihin kammareihin. En ole varma, onko kyse laajemmasta kulttuurin muutoksesta vai yksittäisestä valtapelikuviosta, mutta jonkinlainen puhuri tässä nyt puhaltelee. Väittäisin, että meneillään on poliittisten ja taloudellisten valtasuhteiden myllerrys, jossa tarkastellaan myös edustuksellisen demokratian tilaa ja eliittien asemaa.

Suorapuheisinta analyysiä vasemmiston vajoamisesta ja populistisen liikkeiden noususta kuulin marraskuussa **Rene Cuperukselta**, Hollannin työväenpuoluetta lähellä olevan tutkimuslaitoksen tutkijalta. Hän totesi, että ihmiset kokevat tulleensa petetyksi eliitin taholta ja erityisesti eliitin, joka joskus väitti olevansa ihmisten edustaja. Kalikka kalahtaa aika ikävästi sosialidemokraattiseen liikkeeseen. Tuntuu – ei vain ikävältä, vaan myös hyvin loukkaavalta tulla petetyksi sen taholta, johon on joskus samastunut, uskonut ja luottanut.

Politiikan sisällä ei ole totuttu tunnustamaan, että poliittista eliittiä olisi olemassa. Ainakin sosialidemokraattisessa puolueessa muistutetaan jatkuvasti sen kansanliikejuurista ja järjestödemokratiasta. Vieraantumista on kuitenkin tapahtunut, mistä kertoo jo pelkkä jäsenmäärien hupeneminen. Tavoitteista kommunikointi ontuu, kun jäsenkontaktit ohenevat ja ovat hierarkkisten mutkien takana. Päätöksentekoon ei seuloudu ne parhaat ideat, jos niitä haalitaan yhä harvemmalla kammalla.

> Poliittisen järjestelmämme uskottavuus ei kestä sitä, että osa edustaa ja toinen osa odottaa – ja että siinä välissä on kuilu.

Kaikilla on kaipuu vapauteen

Mistä ihmisten pettymys sitten tulee? Ovatko odotukset liian korkealla?

Osa odotusten ja toteutuneiden päätösten ristiriidoista liittyy vuorovaikutuksen puutteisiin, mutta eivät kaikki. Kansalaisten suuret odotukset ovat hyvin ymmärrettäviä ja oikeutettuja, sillä suuri osa meistä on hyvin riippuvaisia yhteisistä päätöksistä. Jos katsoo yhteiskuntamme ihmiskerroksia, laajin lienee se joukko ihmisiä, joka pysyy hengissä vain myymällä omaa osaamistaan ja työpanostaan. Työpanoksen arvo ei välttämättä ole suuren suuri, mutta sen avulla tulee jotenkuten toimeen.

Tämä joukko on riippuvainen työn teettäjistä ja muistakin työnteon mahdollistajista ja yhteisöstä kokonaisuutena. Tässä ryhmässä on niin käytännön ammateissa kuin epäkäytännöllisissäkin ammateissa toimivia henkilöitä ammattikoulutetuista korkeakoulutettuihin. Ja kun joukkoon lisätään vielä ne, joiden ponnistukset eivät riitä tai kelpaa työmarkkinoilla, saadaan kasaan hyvin sekalainen joukko ihmisiä, joiden edustaminen ei ole helppoa.

Hyvin heterogeenisen ihmisjoukon ympärille on vaikea keksiä yhteisiä tavoitteita, mutta vapauden kaipuu lienee yhteinen sekä halu olla oman elämänsä herra. Pako downshiftaamaan on keskiluokan pakoa niukempaan mutta parempaan elämänhallintaan.

Nykymeno tyydyttää harvaa nykyihmistä

Poliittisen järjestelmämme uskottavuus ei kestä sitä, että osa edustaa ja toinen osa odottaa – ja että siinä välissä on kuilu. Mitä valveutuneemmasta ihmisestä on kyse, sitä heikommin hänelle istuu passiivinen kohteen rooli, ja sitä enemmän hän haluaa kyseenalaistaa ja kuulla perusteluita.

Erilaiset edustukselliset eliitit on ehkä ymmärretty silloin paremmin, kun edustettava ryhmä on ollut hyvin yhtenäinen ja samastuminen omaan ryhmään on ollut hyvin vahvaa. On annettu avoin valtakirja suuresti luotetulle johtajalle hoitaa asiat, kuten hän parhaaksi näkee. Tällainen meno tyydyttää yhä vähemmän kriittistä nykyihmistä, joka omistaa hyvin erilaisia identiteettejä eikä samastu johonkin tiettyyn yhteen ryhmään.

Minulle työväenliikkeen vanha perinne näyttäytyy hyvin johtajauskollisena juuri tätä taustaa vasten. Nyt tämä vanha YYA-sopimus ei ole enää voimassa. Se, mikä ennen näytti isojen poikien tärkeältä toiminnalta, jolle täytyi antaa kaikki tuki, näyttää nyt kähmyilevältä ja mystiseltä puliveivaamiselta.

Tilalle on uimassa uusi kulttuuri, jossa vuorovaikutusta käydään monenlaisten kanavien kautta, ja jossa edustettavilla on paremmat välineet edustajien toiminnan seurantaan ja läpivalaisuun. Myös edustuksellisten päätöksentekokuvioiden rinnalle tarvitaan suoria vaikutuskanavia ja omaehtoisen toiminnan mahdollisuuksia. Tällainen kulttuuri tuottaa paremmin ajassa kiinni olevia päätöksiä, voimaannuttavaa turhauttavan tilalle.

Kirjoittaja on entinen SDP:n kansanedustaja ja nykyinen lakimies.

Vaihtoehtojen asettaminen politiikassa on 1900-lukua. 2000-luvun poliittinen toiminta palvelee taloudellista kasvua ja sitä turvaavaa kilpailua. Koska tavoitteita ei ole, ei ole myöskään vastuun kantajia, väittää **Vilho Harle.**

VASTARINTA?
Sen löytää museosta

Tampereen yliopiston hallitus päätti lokakuussa sijoittaa kansainvälisen politiikan laitoksen johtamistieteiden yksikköön eli schooliin osana koko yliopiston hallinnon uudelleenjärjestelyä. Oppiaine pyrki yhteiskuntatieteiden ja kulttuurin tutkimuksen yksikköön, jossa ovat muun muassa sosiologia, naistutkimus, historia, filosofia ja Rauhan- ja konfliktintutkimuksen keskus.

Yliopiston hallituksessa päätös syntyi äänin 7–3, vastoin rehtorin esitystä. Enemmistö muodostui ulkopuolisista jäsenistä, joihin kuuluvat muun muassa TE-keskuksen ja sairaanhoitopiirin johtajat sekä kaksi johtamistieteiden yksikön professoria.

Päätös tapahtui laillisesti ja voimassa olevan uuden yliopistolain mukaisesti. Ei ole kuitenkaan syytä väittää, että hallinnollisen uudistuksen myötä oppiaineelle Tampereella tyypilliset piirteet kuten kriittisyys ja rauhantutkimus katoaisivat. Päätöksen todelliset vaikutukset oppiaineen tulevalle kehitykselle voidaan arvioida aikaisintaan kymmenen vuoden päästä.

On hyvin mahdollista, että johtamistieteiden yksikkö on silloin kasvanut kansainvälisesti kilpailukykyiseksi organisaatioksi, jonka kärkijoukossa kansainvälisen politiikan oppiaineen edustajat kantavat innovaation lippua kuin Iwo Jiman sankarit ikään.

Vastarinnattomuus yhteiskunnallista

Monelta kuitenkin jää huomaamatta erittäin tärkeä asia: oppiaineen autonomia. Se antaa kehittämisvastuun oppiaineen professoreille ja tutkimushenkilökunnalle. Yliopistoissa ei ole yleensä suvaittu ulkopuolista vaikutusta oppiainetasolla. Hyvänä ei ole pidetty sitäkään, että yhden oppiaineen professorit alkavat määrätä toisten oppiaineiden asioita.

Toki Tampereella tutkimuksen ja opetuksen vapaus edelleen säilyy, ainakin ihanteena. Muutenkin päätöksen kanssa on elettävä ja voidaan elää. Päätöksen luonnottomuuden unohtuminen ja akateemisen yhteisön reaktion puuttuminen on silti oire jostakin.

Se kertoo, että vastarinta päätöstä vastaan ei ole mitenkään mahdollista. Tämä sinänsä vähäinen tapaus kohdistaa huomion siihen, että sama vastarinnan mahdottomuus on havaittavissa kaikkialla yhteiskunnallisessa ja poliittisessa elämässä.

Syynä on se, että kukaan ei ole vastuussa mistään. Esimerkkitapauksessa ei ole rikottu lakia eikä edes yliopiston hallinnollisia säädöksiä. Jos vahinkoa aiheutuu, se voidaan todeta niin myöhään, että silloin ylipiston hallituksessa ei ole kukaan nykyisistä päättäjistä.

Hyvä. Jos kerran vika on uudessa yliopistolaissa, silloin vastarinta pitäisi kohdistaa lainsäätäjään. Lakeja, edes susia, ei kuitenkaan muuteta eikä korjata kovin usein. Eduskunnan säätämä laki säilyy, vaikka koko eduskunta vaihtuisi. Eikä kansanedustaja ole asiasta vastuussa. Lain valmistelu on kuulunut opetusministeriön virkamiehille, se on ollut hallituksen esitys eduskunnalle.

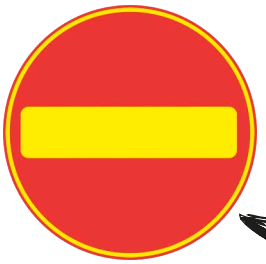

Mutta eihän vastuu kuulu myöskään virkamiehille eikä edes hallitukselle. Suomalaista yliopistoa ”uudistetaan” (orwellilaisen termin voisi kääntää suomeksi: romutetaan) korkeampien voimien ohjeistuksen ja vaatimusten mukaan.

Uudistuksen lähde on Euroopan unionin julistama Bolognan prosessi. Suomen on toteutettava tällaisia yhteisesti sovittuja asioita. Muutenhan olisi erottava koko EU:sta. Sehän ei ole mahdollista.

Vallan huipulla ei ole kukaan kotona

Myös EU voi lykätä vastuun ylöspäin. EU:n pitää selvitä kovassa kansainvälisessä kilpailussa kaikin tavoin. Yliopistot, tutkimus- ja opetustoiminta palvelevat sekä hyvinvointivaltiosta kilpailuvaltioksi muuttunutta Suomea että kilpailuvaltioksi alkuaankin syntynyttä EU:ta.

Ei kyse ole siis edes EU-byrokraattien suuresta tyhmyydestä tai ilkeämielisyydestä vaan siitä, että EU:lla ei ole mitään vaihtoehtoa. Globalisaatio ja sen rakentuminen markkinapaikkatalouden varaan asettaa kilpailukyvyn kaiken perustaksi. Globalisaatio on kasvoton, eikä vastarinta sitäkään vastaan ole mahdollista. Eihän globalisaatio palvele itseään, vaan se palvelee kulutusmahdollisuuksia etsivää ostovoimaa. Siis ihmisten itsensä pohjatonta halua tavaran haalimiseen.

Taloudellinen kasvu on välttämättömyys, eikä se ole mahdollista ilman kilpailukykyä. Ei siis ilman huippututkimusta ja yliopistoja, joiden toimintakenttä kaventuu palvelemaan järjestelmää, jonka tuen varassa yliopisto itse elää.

Tässä on syytä havaita se, että julkisessa keskustelussa esitetyt yhteiskunnallis-poliittiset tavoitteet ovat aina annettuja. Ne eivät ole aitojen valintojen ja harkinnan tuloksia, vaan edustavat sopeutumista vallitseviin rautaisiin ja vaihtoehdottomiin talouden lakeihin.

Koska tavoitteet ovat aina annettuja, ei kenenkään tarvitse kantaa vastuuta mistään. Kun kukaan ei kanna vastuuta mistään, ei vastarintaa voi kohdistaa kehenkään.

Homo sapiens(?) facebookius

Vastarinnalla ei ole enää osoitetta, ei mieltä, eikä ehkä toteuttajiakaan. Ihmisestä on tullut laiska otus, joka jaksaa painaa Facebook-lakkosivun näppäintä, sitäkin vain hetkittäin.

Politiikka on muuttunut instrumentaalisesta ekspressiiviseksi. Politiikalla ei ole enää välinearvoa. Politiikka on nyt vain pysymistä vallassa ja nimenomaan hallituksessa hinnalla millä hyvänsä Suomen vihreiden tapaan.

Kansalainen on toistaiseksi tervetullut äänestämään ja siten ylläpitämään demokratian kulissia. Monet eivät enää jaksa vastata tähän kysyntään muuten kuin ilmaistakseen pahaa oloaan – mihin gallup-kyselijät tarjoavat helpomman tien. Äänestyskopit voi museoida tai kierrättää koirankopeiksi.

Ei ole syytä ihmetellä sitä, että käytännössä ainoaksi vastarinnan muodoksi on jäänyt väkivalta. Eikä silläkään ole enää todellista voimaa. Terroristien epätoivoinen yritys vastarintaan tuottaa vahinkoa vain edustamilleen arvoille ja kärsiville ihmisille.

Väkivallattoman vastarinnan takana ei ole enää sitä rohkeutta ja uskoa, joka oli leimallista Jeesus-liikkeelle, **Gandhille** ja **Martin Luther Kingille.** Väkivallaton vastarinta vaatisi perustakseen positiivisen tavoitteen. Sellaista ei ole, koska ei ole kohdetta, johon vastarinnan voisi kohdistaa.

Katse peiliin, toveri!

Vastarinnan mahdottomuus voi johtua myös siitä, että sen kohdetta etsitään liian kaukaa. Katse pitäisi kohdistaa lähelle, meidän kaikkien hellimiin aineellisiin arvoihin, talouskasvun autuaallisuuteen ja kilpailukyvyn välttämättömyyteen. Siis siihen, mitä me ihmiset oikein olemme ja haluamme olla.

Katse pitäisi kohdistaa muutenkin arkielämään. Yhteiskuntaa hallitaan kuten armeijaa, ja ihmistä kurinalaistetaan kuten sotilasta ikään. Sota on levittäytynyt taistelutantereilta kaikkeen yhteiskunnalliseen elämään. Rauha on muuttunut sodan jatkamiseksi toisin keinoin.

Näin myös yliopisto on uuden sotanäyttämön osa ja välikappale. Yliopiston hallituksen kunnon sotamiehet opettivat kylmin sanoin kansainvälisen politiikan professoreille, että siviilisodassakaan ei kaivata sivareita. Professoreita, kuten vanhuksia, sairaita ja syrjäytettyjä tarvitaan kantamaan kansallisessa ja eurooppalaisessa eloonjäämiskamppailussa veren, hien ja kyynelten taakkaa.

Koska tavoitteet ovat aina annettuja, ei kenenkään tarvitse kantaa vastuuta mistään. Kun kukaan ei kanna vastuuta mistään, ei vastarintaa voi kohdistaa kehenkään.

Vilho Harle on Tampereen johtamiskorkeakoulun kansainvälisen politiikan professori.

Vaikka julkisuudessa kerrotaan tarinoita poliitikkojen ajojahdeista ja skandaaleista, suljettujen ovien takana kansanedustajat ja journalistit ovat usein toisilleen parhaita kavereita, kertoo **Esa Reunanen.**

Poliitikkojen MEDIASUHTEESSA on sekä epäluuloa että luottamusta

Heikki Saaren tuore kirja *Median jahtaamat* tuo esiin, että kohun silmään joutuneet poliitikot pitävät mediakohteluaan epäreiluna, ja monet tuntevat mediaa kohtaan katkeruutta. Heidän kokemuksensa on, että asioiden kulkuun ei voi vaikuttaa. Poliitikko keikkuu mediatyrskyissä ”kuin lastu laineilla”.

Mediakohut ja skandaalit ovat kuitenkin vain osa poliitikkojen mediasuhdetta. Enimmäkseen yhteydenpito toimittajien kanssa on epädramaattista, ja ongelmana on pikemminkin se, miten julkisuuteen pääsisi kuin että sitä olisi liikaa. Poliitikkojen keikkuminen mediatyrskyjen armoilla liittyy sekin ennen muuta kohuihin ja skandaaleihin. Arkisemmissa tilanteissa poliitikot esikuntineen osaavat varsin hyvin suojautua medialta, käyttää sitä hyödykseen ja syöttää julkisuuteen kulloinkin tarkoituksenmukaisia täkyjä.

Vuosi sitten valmistuneessa tutkimuksessa *Media vallan verkoissa* selvitin yhdessä **Risto Kuneliuksen** ja **Elina Nopparin** median roolia päätöksenteossa suomalaispäättäjien teemahaastattelujen ja heille suunnatun kyselyn avulla. Päättäjien ja median suhde osoittautui moniulotteiseksi ja monivivahteiseksi. Yleisellä tasolla haastatteluissa korostui kertomus median kaupallistumisesta, pinnallisuudesta, skandaalihakuisuudesta ja epäluotettavuudesta. Kuitenkin konkreettisessa päivittäisessä kanssakäymisessä toimittajat koettiin myös luotettaviksi, ja heitä arvostettiin hyödyllisinä yhteistyökumppaneina.

Journalismin tutkimuksessa on vakiintunut käsitys, että media olisi 1980-luvulta alkaen ottanut etäisyyttä politiikasta ja muuttunut sitä kohtaan kielteisemmäksi ja aggressiivisemmaksi. Kuten **Risto Uimonen** viime vuonna ilmestyneessä *Median mahti* -kirjassaan osoittaa, mediakohuihin liittyvät päättäjien erot ovatkin Suomessa lisääntyneet. Kuitenkin haastatteluistamme syntyi vaikutelma, että tällaisen kriittisyyden ja etäisyydenoton rinnalla toimittajien ja poliitikkojen yhteistyö on myös jollain tapaa ammatillistunut ja arkipäiväistynyt. Pelisäännöt ymmärretään molemmin puolin, ja niitä myös kunnioitetaan. Kolme neljännestä kyselyyn vastanneista poliitikoista kertoi voivansa luottaa siihen, että toimittajan kanssa tehdyt sopimukset esimerkiksi jutun julkaisuaikataulusta tai tietojen luottamuksellisuudesta pitävät. Peräti nel-

Useimmat haastatelluista poliitikoista myös asettivat toimittajien yhteydenotot tärkeysjärjestyksessä varsin korkealle sijalle.

Median kaksi toimintakenttää

Median ja politiikan suhteet näyttävät muotoutuvan kahdella toisistaan melko erillisellä kentällä. Yhtäällä on sensaatiohakuinen, henkilöivä ja moraalista närkästystä tai kiitosta kohdistava ”kohumedia” ja toisaalla poliitikkojen kanssa verkostoituva, poliittisia asetelmia analysoiva ja päätösprosesseja avaava ”asiamedia”. Viestimet toimivat vaihtelevin painotuksin näillä molemmilla kentillä.

Poliitikoille sekä kohumedia että asiamedia ovat tärkeitä. He osaavat pelata niillä molemmilla, ja molemmilla syntyy sekä voittoja että tappiota. Vastaavasti median puolella kummallakin kentällä voidaan sekä saavuttaa journalistisia onnistumisia että tehdä surkeita ylilyöntejä ja mahalaskuja.

Tutkimuksemme perusteella vaikuttaa ilmeiseltä, että median itsenäinen vaikutusvalta perustuu ennen muuta huomion kohdistamiseen ja närkästyksen kanavointiin, ei niinkään julkiseen keskusteluun erilaisia argumentteja vertailemalla. Median sensaatiohakuisempi puoli tuo sille vallan verkostoista riippumatonta voimaa. Kärjistäen: jotta media todella muuttaisi jotain, sen täytyy synnyttää kohu tai ainakin kohun uhka.

Mediayleisön ja journalismin demokraattisen tehtävän kannalta on tärkeää, että median kaksi toimintakenttää ovat sopivassa tasapainossa. Yhtäältä on hyvä, että media toisinaan kykenee kärjistysten ja vastakkainasettelujen avulla hieman hämmentämään vakiintuneita toimintatapoja tai nostamaan keskusteluun hyssyteltyjä ongelmakohtia. Toisaalta on välttämätöntä, että toimittajilla on myös riittävät tiedonhankintakanavat päätösten taustoihin, eri intressiosapuolten välisiin vääntöihin ja päätösvalmistelun yksityiskohtiin. Tämä ei ole mahdollista ilman hyviä suhteita päätöksenteon ytimessä toimiviin poliitikkoihin, heidän avustajiinsa ja virkamiehiin.

Olennainen kysymys kansalaisten kannalta onkin se, kuinka hyvin journalismi kykenee avaamaan päätösten taustoja julkiselle keskustelulle ja hahmottamaan niistä vaihtoehtoisia ratkaisumalleja. Yhtäältä kyse on siitä, missä määrin mediayhtiöt kiristyvän kilpailun paineessa sijoittavat toimittajien kykyyn verkostoitua ja seurata pitkäjänteisesti omia yhteiskunnallisia vastuualueitaan. Toisaalta kyse on siitä, kuinka toimittajat onnistuvat tasapainoilemaan tiedonsaannin edellyttämän luottamuksellisen sisäpiirisyyden ja tiedon julkistamisen edellyttämän kriittisen avoimuuden välillä.

ja viidennestä poliitikoista kertoi omaavansa toimittajakontakteja, joiden kanssa voi vaihtaa arkaluonteisiakin tietoja pelkäämättä että niitä julkaistaan itselle vahingollisessa yhteydessä.

Ootsä mun kaveri?

Ammatillistumisesta ja arkistumisesta kertoo omalla tavallaan myös se, että poliitikot usein korostivat haastatteluissa toimittajavuorovaikutuksensa inhimillisiä piirteitä. ”Ihmisiähän tässä ollaan”, ”työtähän tässä tehdään”. Useimmat haastatelluista poliitikoista myös asettivat toimittajien yhteydenotot tärkeysjärjestyksessä varsin korkealle sijalle. Toimittajien soittopyyntöihin vastataan ensimmäisenä ja tiettyjen toimittajien kanssa on sovittu, että suoraan kännykkänumeroon voi soittaa milloin tahansa.

Poliitikkojen ja toimittajien yhteistyössä näyttää pätevän eräänlainen vastavuoroisuuden periaate. Vaikka toimittajat käyvät kilpaa yleisöjensä kiinnostuksesta, luottamuksellista poliitikkosuhdetta ei rikota, koska se tyrehdyttäisi tietojen saannin vastaisuudessa. Luottamuksessa tuntuisi olevan kyse myös jonkinlaisesta ammatillisen itseluottamuksen kasvusta. Poliitikko tuntee tiettyjen toimittajien työskentelykulttuurin niin hyvin, että hän tietää, milloin ja millaisista asioista voi kertoa saattamatta toimittajaa tilanteeseen, jossa hänen olisi ammattinormiensa takia pakko julkistaa saamansa arkaluonteinen tieto.

Poliitikkojen mediasuhdetta luonnehtii siis samanaikaisesti sekä luottamus että epäluulo. Epäluulo kohdistuu pelisääntöjä rikkoneisiin yksittäisiin toimittajiin tai tiedotusvälineisiin sekä mediassa yleisemmin tunnistettuihin kielteisiin kehityspiirteisiin. Luottamuksen ansainneet toimittajat taas koetaan lähestulkoon kollegoiksi, joilta kuullaan itsellekin hyödyllisiä tietoja, ja joita autetaan mahdollisuuksien mukaan.

Esa Reunanen on journalismin tutkija Tampereen yliopistossa.

Ruotsalainen keskustelu

VEM OCH VAD?

Ruotsin viimeisimmät eduskuntavaalit pudottivat folkhemmetin asukkaat alas ylemmyydentunteen pallilta. Ruotsi on kuin onkin maa muitten joukossa – ja sen tulevaisuutta tulee luovia tästä näkökulmasta, sanoo **Erik Laakso.**

Ruotsin hallitusvastuussa oleva porvarillinen Allianssi sai syyskuisissa vaaleissa uusittua mandaattinsa, mutta kuitenkin vain niin, että se jatkaa vähemmistöhallituksena.

Samaan hengenvetoon ruotsalaiset äänestäjät valitsivat eduskuntaansa myös reilulla marginaalilla uuden, muukalaisvihamielisen puolueen, Ruotsidemokraatit, jonka juuret ovat rasistisissa järjestöissä. Ruotsi ei siis eroa muista maista Euroopassa, ja tämän havaitseminen oli monelle shokki: ruotsalaiset ovat nimittäin yleensä tottuneet pitämään itseään parempina kuin muut.

Monet politiikan tärkeät asiat ovat nyt uudella tavalla esillä eduskunnassamme vaalituloksen vuoksi. Näistä kysymyksistä maahanmuuttopolitiikka on luonnollisesti ajankohtaisin samoin kuin rauhanturvaaminen tai sotilaallinen puuttuminen toisten maitten konflikteihin.

Jo ensimmäisessä puheenjohtajadebatissa Ruotsidemokraatit onnistuivat nostamaan keskusteluun juuri heidän politiikkalinjauksensa ja näkemyksensä suhteessa maahanmuuttoon. Muut puoluejohtajat tekivät selväksi myönteisen suhtautumisensa maahanmuuttoon ja sen merkitykseen, mutta samalla tuli selväksi myös se, että kaikki näkivät edessä olevan ratkaistavia ongelmia. Niitä ei ole aiemmin nostettu esille eikä niihin ole puututtu.

On luultavaa, että niin kotoutus- kuin maahanmuuttopolitiikkaakin tullaan muotoilemaan uudelleen aiempaa selkeämmin. Varsinaisissa politiikkamuutoksissa Ruotsidemokraatit tullaan pitämään ulkona, mutta vaikutus näkyy niin, että toimenpiteet terävöittävät ja tiukentavat aiempia linjauksia.

Ruotsalaista politiikkaa tunteella

Ruotsissa on nyt varsin selvä virtaus, ettei kotouttaminen toimi, ja että monikulttuurisuus aiheuttaa ongelmia. Tämä ei kuitenkaan perustu tosiasioihin, vaan on enemmänkin mutu-tunne. Mutta juuri tunteita ei voi aliarvioida tai jättää huomiotta.

Vaalitulos tulee näin ollen vaikuttamaan vakiintuneitten puolueitten valintoihin ja tekemisiin. Keskustelun jatkaminen ruotsalaisesta maahanmuuttopolitiikasta on keskeistä. Sen pitää olla paitsi solidaarista myös ihmisten oikeuksia turvaavaa. Samalla maahanmuutosta suhteessa hyvinvointivaltioon tulee myös keskustella, vaikka se merkitsisi vastakkainasettelua. Anteliaan maahanmuuttopolitiikan oikeutus rakentuu nimittäin suhteessa hyvinvointivaltioon.

Onko Ruotsi mukana puolustusliitto Natossa vai ei? Aihe on harvoin keskustelussa oleva kysymys, mutta on kuitenkin politiikan asialistalla. Ainakin se on tärkeä kysymys yhdelle puolueista porvarillisessa allianssissa. EU:n jäsenyys merkitsee myös keskustelua puolustusyhteistyöstä Euroopan tasolla, ja sekin on nyt ruotsalaisessa politiikassa ajankohtaista. Naton kanssa tehtävä yhteistyö rauhaan pakottamisessa tai kuten Afganistanissa, sotilastehtävässä YK:n mandaatilla, on jotain, josta on aika laaja yhteisymmärrys. Hyvin vasemmalla olevat yksittäiset henkilöt kuten myös puolueena Ruotsidemokraatit eivät ole mukana tässä konsensuksessa. Tämä voi luultavimmin johtaa siihen, että syntyy blokkien yli menevä yhteisymmärrys sulkea Ruotsidemokraatit ulkopolitiikan kysymysten ulkopuolelle kuten aikaisemmin oli tapana tehdä vasemmistopuolueelle sen kommunistisen menneisyyden vuoksi.

Konservatiivien uudelleenbrändäys

Yhdysvalloissa järjestettiin kongressivaalit 2. marraskuuta. Vaaleissa edustajainhuone valittiin kokonaan uusiksi, ja senaattoreista kolmannes joutui hakemaan uutta kuusivuotiskautta. Vaalien tuloksena kongressiin syntyi sekaenemmistö, sillä republikaanit voittivat lopulta enemmistön edustajainhuoneessa. Presidentti **Barack Obaman** demokraatit säilyttivät valta-aseman kongressin ylähuoneessa eli senaatissa.

Valtamediassa huomiota herätti erityisesti populistisen teekutsuliikkeen nousu Capitol-kukkulalle. Vähemmälle huomiolle jäi se, että itsenäisenä kansanliikkeenä markkinoitua verkostoa voi hyvällä syyllä pitää republikaanien uudelleen brändättynä aktivistisiipenä, jonka menestys perustuu emopuolueestaan erottautumiseen.

Esimerkiksi Gallup-tutkimusjärjestön mukaan teekutsuliikkeen kannattajat ovat niin äänestyskäyttäytymiseltään kuin poliittisilta ideologioiltaan oikeistolaisia republikaaneja.

Erityisesti alahuoneen republikaaninen edustaja **Spencer Bachus** syytti suorapuheista teekutsulaista ja entistä varapresidenttiehdokasta **Sarah Palinia** tappiosta senaatissa. Äärioikeistolaisia ja ultrakansallisia mielipiteitään esittelevä Palin ei ole järin oman puolueensa ulkopuolella, mutta mediajulkisuuden (joihin luetaan mukaan oma tosi-tv -sarja ja tytär Yhdysvaltojen *Tanssii tähtien kanssa* -kilpailussa) kautta hänestä on tullut yksi sen näkyvimmistä kasvoista.

Palinin tukemia ehdokkaita pääsikin läpi, mutta teekutsuliikkeen tappio nähtiin etenkin Palinin kotiosavaltiossa Alaskassa, jossa viralisen republikaanipuolueen ehdokkuuden hävinnyt nykyinen senaattori **Lisa Murkowski** voitti teekutsuliikkeen ehdokkaan **Joe Millerin.**

Sen sijaan eturivin teekutsulaiseksi noussut senaattori **Jim DeMint** vastasi omiensa kritiikkiin *Meet The Press* -televisio-ohjelmassa sanomalla, että osittainen voittokin olisi jäänyt saavuttamatta ilman teekutsuliikkeen ehdokkaita.

Kongressia viedään taaksepäin – mutta kohti aseriisuntaa?

Republikaanien julistamia tavoitteita ovat muun muassa jatkon saaminen **George W. Bushin** aikanaan läpiajamille väliaikaisille rikkaiden verohelpotuksille ja presidentti Obaman uudistaman terveydenhuollon muuttaminen. Nykyisen senaatin oppositiojohtajan **Mitch Mcconnellin** mukaan kongressin päätehtävä seuraavalle kahdelle vuodelle on varmistaa, että Obama jää yhden kauden presidentiksi.

Vaalitulos vaikuttanee myös ulkopolitiikan retoriikkaan. Esimerkiksi Venäjän ja Yhdysvaltojen ydinaseriisunnan Start-sopimuksen jatko pitäisi ratifioida, eivätkä republikaanit suhtaudu siihen yhtä myönteisesti kuin demokraatit.

Rauhanliikkeelle lupaavaa on teekutsuliikkeen kautta vahvistunut republikaanien libertaarisiipi, jonka keskuudessa on vihdoin alettu vaatia Yhdysvaltojen puolustusbudjetin leikkaamista – ehdotus, jolle rauhan-Nobelilla palkittu Obama ei ole lotkauttanut korvaansa hallintonsa aikana. YD

Antti Vuorinen on Ytimen avustaja ja Janne Hukka sen toimitussihteeri.

Ruotsi ei eroa muista maista Euroopassa, ja tämän havaitseminen oli monelle shokki: ruotsalaiset ovat tottuneet pitämään itseään parempina kuin muut.”

Politiikan rintamalinjat piirretty veteen

Ruotsin mahdollinen Nato-jäsenyys tuskin tulee esille nyt alkaneen vaalikauden aikana. Nato-jäsenyys on niin suuri kysymys, ja sille on niin vähän kansalaisten tukea, etteivät Nato-myönteiset puolueet voi viedä sitä eteenpäin aktiivisesti muutoin kuin jatkamalla mielipidevaikuttamista. Mutta jo nyt näyttää siltä, ettei ole mahdotonta, että Nato on esillä vaaleissa 2014. Mitä enemmän kansalaiset kokevat Ruotsin olevan maa maitten joukossa, ja että olemme erityisen riippuvaisia muista maailman valtioista, ja mitä enemmän maailmanlaajuisesti levottomuuden aiheina ovat aseiden kalistelut, sitä todennäköisemmin Nato-kysymys tulee merkittäväksi myös ruotsalaisten parissa.

Erot käytännön politiikassa kahden eri blokin välillä ovat kuitenkin niin pieniä, ettei mitään merkittäviä muutoksia tule tapahtumaan vähemmistöhallituksen mandaattiajalla. Kaikki tietävät, että puolustusvoimien kustannuksia on alennettava, ja että hyvinvointiyhteiskuntaa on trimmattava ihan jo taloudellisista syistä. Vastarinta kotitalouspalvelujen verovähennysoikeutta kohtaan tulee vaimentumaan, kun palvelualan merkitys verotuloissa kasvaa, ja sen työllisyyttä tukeva vaikutus alkaa näkyä. Verotasot laskevat ja ostovoima kasvaa, mitä monet kaikesta huolimatta pitävät hyvänä investointina tulevassa matalasuhdanteessa aivan riippumatta siitä, miten puolueet asemoituvat oikeisto-vasemmisto-akselilla.

Vihreä liike eteni vaaleissa merkittävästi, ja tämä trendi tulee jatkumaan. Mutta samalla vihreitten ehdotusten ja visioiden esittämismahdollisuudet kapenevat. Matkustaminen, ympäristöverot, rautateiden laajentaminen, tuulivoimalat ja ydinvoiman vastustaminen, uusien haja-asutusalueiden ostoskeskusten rakentamisen estäminen ja monet muut vihreille tärkeät kysymykset ovat ilman muuta myös niitä kysymyksiä, joista tullaan väittelemään. Tämä on pelkästään hyvä asia. Vihreiden suhtautuminen kriittisesti talouskasvuun oloissa, joissa hyvinvointi edellyttää kasvua, pakottaa näin vihreät selventämään lähtökohtiaan.

Ruotsalainen poliittinen maisema näyttää etäältä katsoen kuitenkin valoisalta. Todellisuuden suurien ongelmien kohtaaminen pragmaattisesti ja rationaalisten ratkaisujen kautta on jotain sellaista, mitä Ruotsi tarvitsee voidakseen hyvin. Tulemme seisomaan vahvasti teollisuus- ja palveluyhteiskuntien joukossa yhdessä lähimpien naapureittemme kera samoin, kuin tulemme olemaan aktiivinen toimija paitsi EU:ssa myös maailmassa. YD

Erik Laakso on kolumnisti ja bloggari, joka kirjoittaa useimpiin ruotsalaisiin päivälehtiin.

Käännös: Arja Alho

Vaalit herättävät pelkoa Keniassa

Keniassa äänestettiin uudesta perustuslaista tämän vuoden elokuussa, ja ehdotettu perustuslaki meni läpi. Läpihuutojuttu se ei kuitenkaan ollut, ja eniten epävarmuutta herätti turvallisuus ennen vaaleja ja niiden jälkeen, kirjoittaa **Heli Yli-Räisänen.**

Kenialaiset muistelivat kesäkuussa perustuslakivaalien alla kauhulla vuoden 2007 yhdistettyjä parlamentti-, paikallis- ja presidentinvaaleja, joiden jälkeen maa ajautui sisällissodan partaalle. Presidentinvaalien tuloksen aiheuttamissa väkivaltaisuuksissa Kikuju- ja Luo-heimojen välillä 1 500 ihmistä sai surmansa. Itäisen Nairobin slummeissa asuvat ihmiset kertoivat, että yksi pääteistä lyötiin kiinni toisen heimon kannattajien toimesta. Sulun ohi pyrkiviä ihmisiä puhuteltiin heimokielillä, ja jos ei taitanut oikeaa kieltä, seuraukset olivat arvaamattomat.

Kampanjointi ei sujunut tälläkään kertaa ilman selkkauksia. Noin kaksi kuukautta ennen perustuslakivaaleja Nairobin keskustan puistossa heitettiin käsikranaatteja väkijoukkoon EI-kampanjan tilaisuudessa. Useita ihmisiä kuoli ja loukkaantui. Syy vieritettiin aluksi KYLLÄ-kampanjan niskaan, mutta moni myös epäili, että EI-kampanjan omat olisivat järjestäneet iskun saadakseen negatiivista julkisuutta KYLLÄ-kampanjalle.

Mistä äänestettiin?

Merkittävimmät muutokset ehdotetussa perustuslaissa olivat presidentin vallan kaventaminen, parlamentin vallan lisääminen ja oikeuslaitoksen riippumattomuuden vahvistaminen. Lisäksi uusi perustuslaki puuttui maanomistajuuskysymyksiin, jotka ovat osaltaan lietsoneet levottomuuksia heimojen välillä.

Kansaa tuntui kuitenkin puhuttavan eniten kysymys abortista, josta muodostui EI-kampanjan keppihevonen. Abortti on laiton Keniassa, mutta käytännössä rahalla saa mitä vain. Perustuslakiehdotus piti sisällään oikeuden turvalliseen aborttiin, kun raskaana olevan naisen oma henki on vaarassa. Asiasta kuitenkin kampanjoitiin tunteisiin vedoten televisiossa, jossa terveydenhoitoalan ammattilaisia ja uskonnollisia johtajia – myös naisia – kyseli kyyneltensä lomasta, mihin maa on menossa, jos äiti saa tappaa oman lapsensa.

Miksi äänestettiin?

Suuri osa kenialaisista on heikosti koulutettuja, tai heillä ei ole mahdollisuuksia saada tietoa. Tällöin uskonnollisten johtajien, muiden auktoriteettien ja mielikuvien vaikutus äänestyspäätöksessä on suuri.

Kysyin lukion ja ammattikoulun käyneeltä – mikä Keniassa on hyvä koulutus – 30-vuotiaalta naiselta, aikoiko hän äänestää.

– En, koska en usko sen ratkaisevan mitään. Mutta jos äänestäisin, äänestäisin niin kuin seurakuntani johtaja sanoo.

Apatiaa lietsoi myös pelko levottomuuksista, joita äänestämisen uskottiin aiheuttavan. Monien äänestyspäätökset perustuivat kampanjoiden johtohahmojen etniseen taustaan:

– Äänestän uuden perustuslain puolesta, koska presidentti kampanjoi sen puolesta, ja hän on Kikuju-heimoa kuten minäkin, sanoi noin 70-vuotias kouluja käymätön nainen.

Loppujen lopuksi uusi perustuslaki sai puoltavan äänen 67 prosentilta äänestäjistä, joita oli 12 miljoonaa. Kenian väkiluku on 39 miljoonaa. Aiempien kaltaisia levottomuuksia ei näistä vaaleista syntynyt. YD

Heli Yli-Räisänen on toimittaja, joka seurasi vaaleja Nairobissa.

Kansannousujen, klaanien ja filmitähtien demokratia

Filippiineillä käytiin presidentinvaalit toukokuussa 2010. Vaaleista ei suomalaisessa mediassa uutisoitu oikeastaan lainkaan, vaikka Filippiinit on maailman kahdennoksitoista väkirikkain maa.

Filippiineillä on omintakeisen vilkas poliittinen kulttuuri, josta ei puutu draamaa tai suuria tunteita. Lähihistoriassa filippiiniläiset ovat tavanneet vaihtaa presidenttiä myös kansannousulla. Vuonna 1986 **Ferdinand Marcos** syöstiin vallasta. Hän oli hallinnut maata diktatorisin ottein poikkeuslain turvin neljäntoista vuoden ajan, tukahduttanut oppositiota ja kanavoinut varoja perheensä ylellisen elämäntavan ylläpitoon.

Toisen kerran filipiinot lähtivät kadulle 2001 vastustaakseen läpikorruptoitunutta filmitähtipresidentti **Joseph Estradaa.** Estradan kolme vuotta kestänyt presidenttikausi kartutti hänen henkilökohtaista varallisuuttaan arviosta riippuen noin miljardilla Yhdysvaltain dollarilla.

Filmitähdet menestyvätkin politiikassa hyvin, sillä heidän katsotaan tulevan poliittisen klaanijärjestelmän ulkopuolelta. Heidän puhtoisuuttaan voidaan Estradan esimerkin nojalla kuitenkin hyvällä syyllä epäillä. Vaikka Estrada joutui luopumaan vallasta, sai hän silti vuoden 2010 presidentin vaaleissa yli 25 prosentin kannatuksen.

Filippiiniläiset ovat ylpeitä kansannousuistaan, mutta samalla tyytymättömiä siihen, että maan poliittinen kulttuuri ei niistä huolimatta ole muuttunut. Estradan syrjäyttänyt **Gloria Arroyo** joutui melkein itsekin kansannousun kohteeksi. Hän muun muassa soitti keskusvaalilautakunnan puheenjohtajalle varmistaakseen, että voittaa vaalit. Puheenjohtaja vakuutti: ”Kyllä, rouva presidentti.” Kansa ei tätä puhelua arvostanut. Vuoden 2010 vaaleissa Arroyo valitutti itsensä parlamentin jäseneksi välttyäkseen syytteiltä presidenttikautensa väärinkäytöksistä.

Perinteikäs presidentti

Filippiinien politiikka rakentuu tyypillisesti poliittisten klaanien ja perheiden ympärille. Kesäkuussa presidentiksi valittu presidentti **Benigno Aquino** on isänsä puolelta neljännen polven poliitikko, ja hänen äitinsä on Marcosin jälkeen presidentiksi noussut **Corazon Aquino.** Corazon Aquinoa pidetään maassa edelleen demokratian äitinä, ja hänen poikaansa kohdistuu merkittäviä odotuksia poliittisten uudistusten ajamisessa.

Vaikka Aquinoja pidetään Filippiinien politiikassa demokratian kannalta edistyksellisinä, kyseessä on silti poliittinen perhe, jolla on myös omat syntinsä.

Siksi kesäkuun vaaleissa toistuivatkin kehitysmaille tyypilliset poliittiset teemat. Äänestyspäätökset tehtiin usein pienimmän pahan periaatteen mukaan: ääni meni joko sille, joka on vähiten mätä tai sille toiselle, josta koituu itselle eniten hyötyä. Uhkailu, lahjonta, äänten ostaminen ja poliittinen väkivalta kuuluvat filippiiniläisen politiikan työkalupakkiin. YD

Mikko Sauli on kansalaisaktivisti ja Suomen Attacin puheenjohtaja.

KULTTILEHDET.NET etsii jälleenmyyjiä

Pienlehtien myynti on kannattava kulttuuriteko.

Kauppias:
täydennä liikkeesi valikoimaa vaikkapa **Ytimellä**! Tutustu verkostoon osoitteessa **www.kulttilehdet.net** ja liity. Palvelun käyttö on ilmaista. Laajassa valikoimassa lehtiä myös muilta yhteiskunnan, taiteiden ja tieteiden alueilta.

Kuluttaja:
tutustu valikoimaan osoitteessa **www.kulttilehdet.net** ja vaadi parempaa luettavaa kirjakauppaasi tai vaikka kantakuppilaasi.

www.kulttilehdet.net
Laatulehdet lähelläsi.

Osallistavaa demokratiaa?

Ytimen viime numerossa Kimmo Grönlund puhui osallistavien kansanvallan muotojen puolesta. Seppo Kääriäisen ja Kimmo Sasin mukaan ajatuksella on etunsa ja haittansa.

Seppo Kääriäinen:

Kimmo Grönlund kirjoittaa otsikossaan *Parempaa politiikkaa osallistuvalla demokratialla.* Siihen sisältyy se oletus, että parempaa politiikkaa saataisiin aikaan, mikäli osallistuminen demokraattiseen prosessiin olisi nykyistä aktiivisempaa. Yhdyn Grönlundin teesiin sillä ehdolla, että kaikki väestöryhmät motivoituisivat osallistumaan vaaleihin ja muutoinkin poliittiseen toimintaan suurin piirtein samalla korkealla aktiivisuudella.

Suomen nykyisen tilanteen ja kansalaisten käyttäytymisen välillä on merkillinen ristiriita. Yhtäältä kansainväliset vertailututkimukset kertovat, että Suomessa on suhteellisen hyvin toimeentulevaa, elämäänsä tyytyväistä ja onnellistakin väkeä. Lisäksi Suomi on mitattu korruptio-, kilpailukyky- ja Pisa-tutkimuksissa maailman kärkimaiksi sanan parhaassa mielessä. Toisaalta tässä samassa kansassa on laajaa ja syvää tyytymättömyyttä politiikkaa, puolueita ja poliitikkoja vastaan. Luottamus politiikkaan on romahtanut. Äänestämättömyys ja osallistumattomuus puoluetoimintaan ovat jo pitkän aikaa olleet tosiasioita.

Äänestyspassiivisuutta kärjistää sekin, että äänestämään eivät juurikaan mene ne suomalaiset, jotka tarvitsisivat kaikkein eniten politiikkaa elinehtojensa parantamiseksi. Tarkoitan köyhiä, työttömiä, syrjäytyneitä, maahanmuuttajia. Hyväosaiset, joiden määrä on kasvusuunnassa, äänestävät aktiivisesti – ja myös erityisesti jostain syystä tuohtuneet ihmiset. Etenkin laaja Itä-Suomi on ollut syvän passiivisuuden alue siitä lähtien, kun Suomi liittyi Euroopan unionin jäseneksi. Tämä on omiaan vääristämään politiikan painopisteitä ja on uhka alueellisen oikeudenmukaisuuden toteutumiselle yhteiskunnassa ainakin pitkällä aikajänteellä.

> Suuret puolueet ovat muuttuneet joukko-puolueista vaali- ja kartelli-puolueen suuntaan.

Puolueet veivät politiikasta sisällön

Grönlund kysyy, voiko kansalaisilla olla muitakin rooleja kuin valtakirjan anto. Totta kai pitää olla. Sellainen arvio, että nykyinen välillinen demokratia on tullut tiensä päähän, on kuitenkin liian kärjistetty. Esimerkiksi eduskunta hoitaa päätehtävänsä luotettavasti. Lainsäädännön ja budjettivallan käytön tuloksista ollaan eri mieltä, mikä on luonnollista, mutta itse toiminta on moitteetonta. Sittenkin paras vaihtoehto on, että edustuksellista demokratiaa parannetaan ottamalla sitä vahvistamaan uusia, vahvasti kansalaislähtöisiä vaikuttamisen muotoja. Grönlundin viittaama deliberatiivisen koulukunnan ehdotus päätöksentekoa edeltävästä julkisesta keskustelusta ja harkinnasta on kannatettava. Tämähän on ”järjestelykysymys”.

Suuret puolueet ovat muuttuneet joukkopuolueista vaali- ja kartellipuolueen suuntaan. Puolueiden väliset erot ovat marginalisoituneet. Politiikan sisältöön pureutuva ja aatteellisia näköaloja hakeva toiminta on nyt alhaisimmillaan vuosikymmeniin. Puolueet organisoituvat vaalimenestyksen maksimoimiseen, ja mikäli puolue onnistuu nousemaan hallitusvallan haltijaksi, siitä tulee helposti osa kartellia, jossa lähinnä materiaalisia etuja jaetaan puolueiden omien tavoitteiden mukaisesti. Äänestäjät kokevat olevansa tässä asetelmassa objektina.

Uutta verta ja ajatuksia eduskuntaan

Grönlund viittaa kansalaispaneeleihin. Kannatan tuollaista lähestymistä kansalaisyhteiskunnan ja kansanvallan elinvoimaistamiseksi. Yhtäältä ne antavat luotettavamman näkemyksen kansalaisten mielipiteestä kuin keskustelupalstat, iltapäivälehtien pika-gallupit tai toriparlamentit. Toisaalta ne pakottavat kansalaiset pohtimaan asioiden keskinäisiä yhteyksiä. Nyt julkipolitiikasta on tullut kamppailua yksittäisten asioiden tiimoilta joko tai -mustavalkoisena asetteluna. Siinä unohtuvat laajemmat riippuvuudet niin yhteiskunnan sisällä kuin Euroopan laajuisesti ja globaalistikin.

Pohdintaa Suomen tulevaisuudesta kaivataan kipeästi. Puolueiden puolelta linjapuheenvuoroja kuulee vähän. Paluuta joukkopuolueisiin ei ole. Mutta vaalipuolue- ja kartellipuolueasetelmasta on otettava askelia arvo- ja kansalaispuolueen suuntaan. Ovien avaaminen uusille ihmisille ja asioille sekä raikkaat poliittiset avaukset ovat tervehdyttäviä lääkkeitä passiivisuuteen ja luottamuksen puutteeseen. YD

Kirjoittaja on Keskustan kansanedustaja ja eduskunnan varapuhemies.

Puolesta/Vastaan on Ytimen uusi palsta, jolla kaksi yhteiskunnan asiantuntijaa keskustelee edellisnumeron aiheesta

Parempaa politiikkaa osallistuvalla
DEMOKRATIALLA

Lue Kimmo Grönlundin artikkeli *Parempaa politiikkaa* osallistuvalla demokratialla osoitteesta*www.ydinlehti.fi.*

Kimmo Sasi:

Kimmo Grönlund on aivan oikeassa kuvatessaan demokratian tilan muutosta. Puoluesamaistuminen heikkenee, korporaatioiden erityisesti työmarkkinajärjestöjen vaikutusvalta heikkenee ja äänestysaktiivisuus heikkenee. Minun mielestäni tämä johtuu yksilöiden aseman vahvistumisesta suhteessa korporaatioihin. Tämä taas johtuu koulutustason noususta ja siitä, että ihmisen työssä osaamisen merkitys kasvaa suhteessa suorittamiseen siirryttäessä teollisuusyhteiskunnasta tietoyhteiskuntaan. Kehityksen suuntaa on vaikea muuttaa.

Edustuksellinen demokratia on silti vaihtoehdoista edelleen ehdottomasti paras. Asioita on liikaa, jotta päätökset voitaisiin tehdä päivittäisillä nettiäänestyksillä. Asiat ovat myös siinä määrin monimutkaisia, että pykälien sorvaaminen ei onnistu muutoin kuin siihen päätoimisesti keskittymällä. Suomalainen parlamentaarinen järjestelmä on laadukas. Kansanedustajat eivät ole Suomessa vain vaalit voittaneen puolueen tahdottomia toimijoita vaan aitoja päätöksentekijöitä.

Uusissa olosuhteissa demokratiaa voidaan ja pitääkin kehittää. Suomessa on mahdollisuus jo nyt kansanäänestykseen. Kynnys on kuitenkin korkea. Sitä on käytetty vain kieltolain kumoamisessa ja EU-jäsenyydessä. Seuraava todennäköinen käyttökohde on Nato-jäsenyys.

Jos kansanäänestyksen käyttöä haluttaisiin lisätä, voitaisiin hyvin ajatella niiden kohtalaisen laajaa käyttöä kunnallisissa kysymyksissä kunnallisvaalien yhteydessä. Valtakunnallisellakin tasolla voitaisiin ajatella nettiäänestyksiä. Niiden pitäisi olla suuntaa antavia ja tapa painostaa eduskuntaa kansalaismielipiteen mukaiseen päätökseen. Uskon, että kansalaiset ovat varsin vastuullisia. Toisaalta parlamentin päätöksentekoa ei pitäisi liiaksi sitoa kansanäänestyksillä, jotta päätösten johdonmukaisuus säilyy.

Kansalaiset jo mukana vaikuttamassa

Kansalaiset ovat tänä päivänä paremmin mukana päätöksentekoprosessissa kuin koskaan aiemmin. Päätösten valmistelu on varsin avointa. Tietoa saa verkkosivuilta. Äänestäjä ei ole enää sen varassa, mitä paikallinen kansanedustaja kertoo tupaillassa.

Palautteen määrä kansanedustajille on kasvanut huikeasti. Kaksikymmentä vuotta sitten sain muutaman puhelun ja pari kirjettä päivässä. Nykyisin saan kymmeniä sähköposteja päivittäin. Ongelmaksi muodostuukin palautteen niin suuri määrä, ettei sitä oikein enää kykene asianmukaisesti käsittelemään.

Haaste on myös se, että ennen kansalaiset kerääntyivät tilaisuuksiin keskustelemaan aiheista. Nykyisinkin ammatillisten järjestöjen tilaisuudet vetävät hyvin väkeä. Muutoin tuntuu siltä, että kansalaiset hakevat tiedon verkosta ja antavat palautteen suoraan sähköpostilla. Vuorovaikutus, jolla kumpikin osapuoli voisi kehittää ajatuksiaan, heikkenee.

> Varsinainen ongelma Suomessa on keskustelun laatu.

Varsinainen ongelma Suomessa on keskustelun laatu. Meillä on aina koalitiohallitus. Kompromissien jälkeen puolueiden linjat eivät aina erotu. Entistä enemmän pitää paikkansa **Jean-Claude Junckerin** sanonta, että kaikki tietävät, mitä pitäisi tehdä, mutta kukaan ei tiedä, miten sillä voittaa vaalit. Eli puolueet keskittyvät entistä enemmän sloganeihin ja mielikuviin. Syvempi aatteellinen ja periaatteellinen keskustelu loistaa poissaolollaan.

Lisäksi Suomessa on tyypillistä, että ei etsitä uusia ajatuksia vaan etsitään muiden poliittisten toimijoiden virheitä, joihin voitaisiin iskeä. Viihteellistynyt lehdistö on tässä avustava toimija. Tämä johtaa siihen, että on erittäin uskaliasta ehdottaa jotakin epätavanomaista, koska silloin voi vain hävitä. Kuitenkin demokratian pitäisi olla kilpailua siitä, kenellä on parhaat ajatukset kansakunnan tulevaisuutta varten.

Kansanedustaja on yksilö

Politiikan yksilöllistyminen näkyy siinä, että puolueorganisaatio ei enää sanele eduskuntaryhmän päätöksiä. Päätökset tehdään usein valiokunnissa, joissa yksittäisen kansanedustajan merkitys on suuri. Tähän sopii hyvin suomalainen henkilökeskeinen vaalitapa. Olennaista on kuitenkin, että silloin ehdokkaan omien mielipiteiden tulee olla valitsijan saatavissa. Tämä tapahtuu kuitenkin nykyisin hyvin eduskunnan kansanedustajien toimintaa seuraavien sivujen välityksellä sekä lehtien ennen vaaleja tekemillä kyselyillä.

Demokratia kehittyy siis koko ajan ja vahvemmaksi. Tieto on se, joka on demokratian ydin.

Kirjoittaja on Kokoomuksen kansanedustaja ja eduskunnan perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja.

UUSI VASEMMISTO tavoittelee Puolassa kulttuurihegemoniaa

Nuoren sosiologi Slawomir Sierakowskin perustamasta vasemmistolaisesta Poliittinen kritiikki -liikkeestä on kasvanut Puolaan edistyksellinen ideapaja ja muutoksen moottori. Eväitä yhteiskunnan muuttamiseen se hakee sosialismin perusteista ja laajoista liittolaisuuksista halki yhteiskunnan, kertoo **Juha Järvinen.**

Puolan Demokraattinen Vasemmistoliitto (SLD) hallitsi Puolaa vuodesta 2001 yhteistyössä Puolan työväenpuolueen kanssa. Vasemmistopuolueet kärsivät vuoden 2005 parlamenttivaaleissa murskatappion populistiselle, kirkkoon tukeutuvalle Laki ja oikeus -puolueelle (PiS), jota on seurannut uusien oikeistolaisten ja kirkon tukemien hallituspuolueiden aikakausi. Nyt maata hallitsee kristillisdemokraattinen Kansalaisfoorumi (PO).

Yksivuotias sosiologi **Slawomir Sierakowski** perusti Poliittinen kritiikki -liikkeen vasemmistopuolueiden valtakauden huippuvuosina progressiiviseksi ideapajaksi ja yhteiskunnan analysoijaksi. Liikkeen teoreetikot ovatkin nyt pureutuneet vasemmiston tappion ymmärtämiseen.

Liikkeen parissa on päädytty siihen lopputulokseen, että edes demokraattisen voimansa kukkuloilla vasemmisto ei saavuttanut maassa hegemoniaa ja siksi menetti pian poliittisen valtansa. Poliittinen kritiikki ei aiokaan lähiaikoina perustaa puoluetta vaan keskittyy poliittisen todellisuuden ymmärtämiseen ja kulttuurisen hegemonian luomiseen. Puolueen aika tulee myöhemmin, jos on tullakseen.

Vuonna 2007 Poliittinen kritiikki laajensi toimintaansa ja alkoi kustantaa vasemmistolaista kirjallisuutta. Suuri osa julkaisuista on Poliittisen kritiikin omien ihmisten tuotantoa. Poliittisen kritiikin teoreetikoille SLD ei edusta aitoa vasemmistolaisuutta vaan enemmänkin pragmaattista liberalismia. Tästä esimerkkinä on muun muassa **Leszek Miller**, maan vasemmistohallituksen entinen pääministeri, joka kannattaa julkisesti liberalistien suosimaa tasaveroa. Se edistää hänen mukaansa tehokkaimmin taloudellista kasvua. Samoin Puolan Demokraattista vasemmistoliittoa edustanut presidentti **Aleksander Kwasniewski** solmi konkordaatin eli valtiosopimuksen Vatikaanin ja sitä johtaneen puolalaisen **Johannes Paavali II:n** kanssa. Tätä ratkaisua Kwasniewski ja pääministeri Leszek Miller perustelivat sillä, että ilman paavin tukea vasemmisto olisi hävinnyt kansanäänestyksen Puolan jäsenyydestä Euroopan unionissa. Tuki paaville merkitsi kuitenkin myös tukea tämän konservatiiviselle maailmankatsomukselle, jolla ei ollut paljonkaan yhteistä vasemmistolaisuuden kanssa.

Periksi kirkolle antoi myös vuonna 2004 vasemmistolainen pääministeri **Marek Belka**, joka katolisten piirien painostuksesta erotti Puolan tasa-arvovaltuutettuna toimineen **Magdalena Srodan**. Sroda oli Tukholmassa pidetyssä kansainvälisessä kokouksessa arvostellut Puolan katolista kirkkoa naisiin kohdistuvan väkivallan hyväksymisestä.

Kirkko tuki kansaa kommunisteja vastaan

Poliittinen kritiikki etsii vasemmistolaisia juuriaan toista maailmansotaa edeltäneestä Puolan vanhasta vasemmistosta ja Puolan toisen tasavallan sosialistisesta puolueesta, jonka saavutuksiin kuuluivat muun muassa järjestäytyminen ja taistelu maan itsenäisyyden puolesta Venäjän valtaa vastaan. Myös sodan jälkeen toiminut sosialistinen puolue on heille esimerkkinä.

Puolassa olikin ennen kommunismia vahva vasemmistolainen liike. Myöhemmin kommunismin aikana kirkko sai vahvan aseman puolustaessaan kansaa kommunisteja vastaan. Kommunismin vuosien aikana Puolassa rakennettiin kansan tyytyväisenä pitämiseksi enemmän kirkkoja kuin missään muualla maailmassa.

Aleksander Kwasniewski sanoi jokin aika sitten, että Poliittinen kritiikki on Puolan vasemmiston tulevaisuus. Ilmeisesti vetäydyttyään päivänpolitiikasta hän on havainnut vasemmiston tarvitsevan vahvaa teoreettista perustaa menestyäkseen. Sitä hänen itsensä edustamalla SLD:llä ei ole ollut. Poliittinen kritiikki onkin Puolan va-

Puolassa oli ennen kommunismia vahva vasemmistolainen liike. Myöhemmin kommunismin aikana kirkko sai vahvan aseman puolustaessaan kansaa kommunisteja vastaan.”

semmiston ajatushautomo, jossa kulttuurilla ja taiteella on tärkeä osuus. Mukana on tunnettuja taiteilijoita ja kirjailijoita.

Suurimman joukon kansalaisliikkeessä muodostavat yhteiskuntatutkijat, yliopistojen opiskelijat ja toimittajat. Liike käykin taisteluaan hegemoniasta juuri mediassa ja on vahvasti mukana maan poliittisessa keskustelussa. Se kokoontuu klubeissa, joita on parikymmentä eri puolilla maata. Ne järjestävät avoimia keskusteluja, seminaareja, verstaita ja taidenäyttelyitä. Aito vasemmistopuolue saattaakin syntyä SLD:n ja Poliittisen kritiikin yhteistyönä.

Hallituksen kautta hegemoniaan?

Poliittisen kritiikin teoreetikkojen näkemys siitä, että liikkeen on ensin saatava hegemonia, ennen kuin kannattaa perustaa puolue, perustuu negatiiviseen arvioon Demokraattisesta Vasemmistoliitosta.

Arviosta huolimatta puolueen ja liikkeen välillä on monia yhteneväisyyksiä. SLD:n nuori puheenjohtaja **Grzegorz Napieralski** aloitti viime kesänä maan presidentinvaalien aikoihin kirkon arvostelun ja perinteisten vasemmistolaisten arvojen esille nostamisen tavalla, joka on muutakin kuin kannatuksen keräämistä ja Poliittisen kritiikin mielistelyä. Taistelussa kirkkoa vastaan SLD kannattaa aborttia, laajaa seksuaalivalistusta kouluissa ja mahdollisuutta opiskella koulussa uskonnon sijasta etiikkaa. Se vaatii ilmaisia ehkäisyvälineitä nuorille, hedelmöityshoidon taloudellista tukemista, seksuaalisten vähemmistöjen oikeuksien tunnustamista, homo- ja lesboparien liittojen hyväksymistä ja heidän oikeuttaan lasten adoptioon. Näitä kaikkia asioita kirkko vastustaa, ja niitä kannattaa Poliittinen kritiikki.

Muutenkin Poliittista kritiikkiä ja SLD:tä yhdistävät liittolaiset kuten esimerkiksi Vihreiden puolue, joka oli marraskuun 21. päivänä pidettävissä aluevaaleissa vaaliliitossa SLD:n kanssa. Vihreissä on mukana monia Poliittisen kritiikin johtavia hahmoja kuten esimerkiksi professori ja erotettu tasa-arvovaltuutettu Magdalena Sroda.

SLD:n puheenjohtaja Napieralski on jo kansainvälistämässä puoluettaan. SLD, jota ei ennen otettu mukaan vasemmiston ulkomaisiin tapaamisiin, on nyt aktiivisesti mukana kansainvälisessä yhteistyössä. Ensi vuonna SLD toimii isäntänä länsieurooppalaisten vasemmistopuolueiden kokouksessa. Napieralski pitää erityisen läheisiä suhteita Espanjan pääministeriin **Jose Luis Rodrizuez Zapateroon**, joka on myös tunnettu Espanjan katolisen kirkon arvostelusta.

Puolan Laki ja oikeus -puolueen puheenjohtaja **Jaroslaw Kaczynski** puhuu samalla sekä arvostelevaan että huvittuneeseen sävyyn Napieralskin zapaterismista. Ensi vuoden Puolan parlamenttivaaleissa Demokraattiselle Vasemmistoliitolle ja Kansalaisfoorumille ennustetaan voittoa ja Laki ja oikeus -puolueelle tappiota. Poliittisessa kritiikissä ollaan huolestuneita Demokraattisen Vasemmistoliiton halusta päästä mukaan Kansalaisfoorumin johtamaan hallitukseen, joka todennäköisesti suhtautuisi ammattiliittoihin kehityksen jarruna ja yrittäisi jopa heikentää työntekijöiden järjestäytymisoikeutta

Poliittisen kritiikin hegemoniaprojekti saattaa näyttää utopistiselta eurooppalaisen poliittisen vasemmiston menettäessä kannatustaan. Puolassa Demokraattisen Vasemmistoliiton kannatuksen arvioidaan kuitenkin lähivuosina nousevan. Poliittisella kritiikillä saattaa tässä kehityksessä olla osuutensa, vaikka se vahvasti arvosteleekin SLD:tä kuten sen kriittisenä liikkeenä kuuluukin tehdä. YD

Juha Järvinen on Puolassa asuva toimittaja.

Janne Hukka

Ohjeita maailmanparantajille (ja muillekin)

Palagummi Sainath on raportoinut jo yli 30 vuoden ajan Intian köyhimpien elämästä ja hänestä on tullut matkan varrella tullut yksi maan tunnetuimmista journalisteista. Sainath vieraili Suomessa marraskuussa ja kertoi kuinka maailmaa muutetaan.

Ydin: Mikä on sinun Intiasi?

P. SAINATH: Intiasta on kerrottu minun elämäni aikana kahta erilaista tarinaa. 1990-luvun alku, jolloin Intia liittyi uusliberaaliin maailmanjärjestykseen, on niiden vedenjakaja. Viimeisen 20 vuoden ajan Intia ei ole voinut tehdä mitään väärin, aivan kuten 40 vuotta ennen sitä se ei voinut tehdä mitään oikein. Saman aikakauden kuluessa epätasa-arvo on kasvanut erityisesti maanviljelijöiden keskuudessa. Valtion arvion mukaan 200 000 maanviljelijää on tehnyt itsemurhan vuosina 1997 – 2008. Tämä tarkoittaa käytännössä kahta viljelijää tunnissa, jotka on ajettu ottamaan elämänsä köyhyyden vuoksi.

Samanaikaisesti Intiassa on nykyisin kolme kertaa enemmän miljardöörejä kuin Pohjoismaiden alueella yhteensä. 69 rikkainta ihmistä vastaa kolmanneksesta maan bruttokansantuotteesta. Luku on samaa mittaluokkaa Etelä-Afrikan ja Venäjän kanssa. Vertaus Venäjään on osuva, paitsi että Intia on paljon moraalisempi valtio kuin Venäjä. Venäjällä miljardöörit rikastuvat, ja menevät vankilaan kymmenen vuoden sisällä. Intiassa he menevät eduskuntaan.

Kaksi kolmasosaa Intian parlamentin jäsenistä on monimiljonäärejä. Tällä on ollut valtava huono vaikutus maan demokratialle.

Intiasta kirjoitetaan nykyisin paljon, mutta tämä on se Intian toinen todellisuus, joka täytyy muistaa menestystarinan rinnalla.

Ydin: Journalismi kohtaa nykyisin uskomattomia kaupallisia paineita. Miten itse navigoit kaupallisen maailman ja ammatillisen riippumattomuuden välillä?

PS: Vietin muutama kuukausi sitten urani 30. vuosipäivää ja olen ollut onnekas että olen voinut harjoittaa ammattiani näin kauan. On ollut onni, että olin oikeassa paikassa oikeaan aikaan ja että minulla oli oikeita päätoimittajia , jotka tukivat työtäni. Aiheista, joista kirjoitan, voisi kirjoittaa Intiassa sadat toimittajat. Sille on valtava kysyntä, josta osoituksena on pelkästään saamani palautteen määrä. Mutta samalla toimittajilla ei vain ole siihen samanlaisia mahdollisuuksia.

Siksi on muutamia perusasioita, jotka kaikkien journalistien on hyvä muistaa, olivat he sitten uransa alussa tai jo kokeneita. Ensimmäinen on näistä on yksinkertainen muistutus: ei pidä olettaa, että maailma on muuttumaton. Pelkästään vuosi 2008 osoitti, että hallitsevat valtarakenteet voivat murtua äkkiä ja peruuttamattomasti. Valtarakenteet voivat purkautua hyvin nopeasti, kun prosessi on kerran alkanut.

Toiseksi on muistettava, että on kahdenlaisia journalisteja. Vain osa on aitoja journalisteja ja noin 95 prosenttia ammattikunnasta on valtaa palvelevia pikakirjoittajia.

Siksi jokaisen journalistin on kysyttävä itseltään: haluanko olla journalisti, vai haluanko olla pikakirjoittaja? Eikä vastaus ei ole aina helppo. Pelkästään henkiinjäämisen vuoksi kompromissit ovat joskus pakollisia.

Paljon tärkeämpi onkin omatunnon kysymys: milloin kompromissit päättyvät ja milloin sielunsa myyminen alkaa? Ja tämä on asia, johon jokaisen journalismia tekevän täytyy vastata satoja kertoja uransa aikana.

Journalistit eivät ole kuitenkaan etuoikeutettuja ihmisiä, eikä heillä ole mitään oikeutta tehdä töitä vain yhdellä rintamalla. Jos sinulle tulee mahdollisuus julkaista työtäsi valtamediassa, niin tilaisuus pitää silti aina käyttää hyväksi.

Ydin: Mutta eikö valtamediaan tukeutuminen ole ongelmallista journalismille?

PS: Tämä on totta, mutta minä kannustan pitämään jalat tukevasti median eri puolilla. On tosiasia, että nykyisen valtamedian malli on kuolemassa. Kaupallinen journalismi ei yksinkertaisesti toimi enää. *New York Timesin* mainosmyyntitulot ovat tippuneet muutamassa vuodessa 45 prosenttia. Samaan aikaan lukijat katoavat lehdiltä. Tässä puhutaan kymmenistä tuhansista ihmisistä, jotka ovat pettyneitä kaupallisen median laatuun ja sen tarjoamaan journalismiin.

Toimittajien keskuudessa on kuitenkin pinttynyt siirtomaamentaliteetti: nämä instituutiot, kuten New York Times, on korotettu korokkeelle, vaikka ne tuottavat joiltain osin maailman huonointa journalismia. Kysymys pelkästään valta-

TOPI LAITI

mediassa työskenteleville onkin: miksi matkitte niitä?

Tiedonvälityksen muutoksen vuoksi kaikkien journalistien ja muiden edistyksellisiin liikkeisiin sitoutuneiden ihmisten täytyy samalla etsiä uusia tapoja tehdä työtään. Tämä ei tarkoita, että Twitteriä ja Facebookia pitäisi romantisoida. Sosiaaliset media eivät ole mobilisointiareenoja, vaan vain käteviä työkaluja tiedonvälitykseen.

Itse asiassa pelkkä ajatus Twitterin tai Facebookin kautta syntyvästä vallankumouksesta on naurettava. Päinvastoin sosiaaliset mediat luovat pinnallista vallankumouksellisuutta, johon osallistuvat eivät ole todella sitoutuneita millekään aatteelle.

Journalistien ammatillisena vastuuna on ottaa osaa laajempiin yhteiskunnallisiin kamppailuihin. Ammatin kannalta on keskeistä kamppailla mediamonopoleja vastaan. Tämä taas ei ole mahdollista, ellei ole yritysmaailman vastaista ideologiaa.

Todellisena vaihtoehtona valtamedialle onkin riippumattomien ja itsenäisten medioiden tukeminen. Yhteiskunnallinen liikehdintä tarvitsee välttämättä itsenäisiä tiedonvälityskanavia ja paikkoja, joissa voidaan muodostaa vaihtoehtoisia ajatuksia. Aina kun menen puhetilaisuuksiin ja minulta kysytään mitä heidän pitäisi tehdä, kysyn aina tilaavatko he vähintään kolmea riippumatonta julkaisua. Jos et, niin minua ei kiinnosta kuunnella vatsasi kurinaa. Yksinkertaisesti: naama umpeen!

> Vallankumous Twitterin tai Facebookin avulla on ajatuksena yksinkertaisesti naurettava.

Ydin: Minkälaisina näet tulevaisuuden kamppailut?

PS: Australialainen sosiologi **Alex Carey** iski naulan kantaan kuvatessaan viime vuosisataa kolmen suuren menestystarinan kautta. Niistä ensimmäinen oli laajamittaisen demokratian nousu. Niistä toinen oli yritysvallan nousu. Ja kolmas oli kaupallisen median nousu, joka vuorostaa auttaa yrityksiä ottamaan vallan pois demokratialta. Olemme osa tätä järjestelmää ja hiljaisuutemme epäoikeudenmukaisuutta kohtaan on edellytys sen jatkumiselle.

Uusliberalismi on purkautumassa. Tämänhetkinen talouskriisi ei alkanut vuonna 2008 eikä se pääty vuonna 2010. Lukuisat maat kärsivät talouskriisin vaikutuksista ennen kuin se iski Wall Streetille. Vasta kun pukuihin pukeutuneet pankkiirit alkoivat kärsimään sen vaikutuksista, alettiin tapahtumia kutsumaan kriisiksi.

Mutta missä tahansa on vastarintaa, on myös aina toivoa – ja vastarintaa on loppujen lopuksi kaikkialla. Tämän vuoksi epätasa-arvo ei masenna minua. YD

Janne Hukka on Ytimen toimitussihteeri.

Joulun huikeimmat lahjat ovat aina olleet kunnon kirjoja.

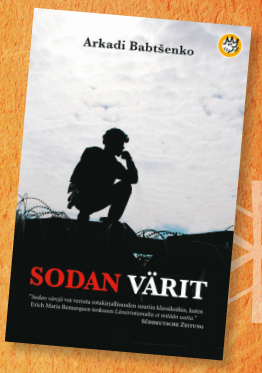

Arkadi Babtšenko
SODAN VÄRIT
Omaelämäkerrallinen kertomus nuoren sotilaan kokemuksista Venäjän armeijassa.
24 €, SIS. POSTIKULUT

Hanna Nikkanen
VIATON IMPERIUMI
Nokia Siemens Networks, Outokumpu, Nokia ja Stora Enso – suomalaisyritysten karut jäljet Kongossa, Iranissa ja Brasiliassa.
24 €, SIS. POSTIKULUT

into

HAE HYVÄT LAHJAKIRJAT!

Perinteiset kunnon kirjallisuuden joulumyyjäiset 10.12.–23.12.
Postitalon Missio-sali,
Mannerheimintie, Helsinki

Aukioloajat
ma–pe 11–19, la 10–17, su 12–17

www.intokustannus.fi

KULTTUURIVIHKOT

Vasemmalta katsova riippumaton aikakauslehti

KULTTUURI JA YHTEISKUNTA YKSISSÄ KANSISSA

KUUDESTI VUODESSA

TUTUSTUMISTARJOUS:
KOLME SEURAAVAA NUMEROA VAIN 9,90 €
(KESTOTILAUS)

Irtonumerot Akateemisesta Kirjakaupasta tai kustantajalta internetsivuston kautta

TILAA >>>
www.kulttuurivihkot.fi
Sivustolla myös uutisia, blogeja, keskusteluja ja videoleikkeitä.

Kaikki ilo irti KIINASTA

Kiinan rynnistys Afrikkaan ei ole jäänyt muulta maailmalta huomaamatta, mutta mitä mieltä ovat afrikkalaiset itse, kysyy **Peik Johansson.**

Pekingin olympialaisten alla keväällä 2008 Kiinaa arvosteltiin rajusti mediassa ja lukuisissa eri kampanjoissa milloin mistäkin epäkohdasta: toisinajattelijoiden pidätyksistä, surkeista työoloista maan hikipajoissa, Tiibetin tilanteesta tai maan osallisuudesta Darfurin konfliktiin Sudanissa. Urheilijoita ja ministereitä vaadittiin reagoimaan Kiinan politiikkaan, jollei peräti boikotoimaan kisoja tai niiden avajaisia. Olympialaisten soihtukulkuetta vastaan osoitettiin mieltä Lontoossa, Pariisissa ja San Franciscossa.

Dar es Salaamin soihtuviestissä Tansaniassa ei nähty yhtään protesteja. 1 500 metrin juoksun entinen maailmanennätysmies **Filbert Bayi** sai rauhassa kantaa olympiasoihtua monsuunisateiden kastelemilla kaduilla yhdessä Tansanian ministereiden, varapresidentin ja Dar es Salaamin pormestarin kanssa.

Tansanian presidentti **Jakaya Kikwete** ei osallistunut olympiasoihtuviestiin, sillä hän oli samaan aikaan valtiovierailulla Kiinassa neuvottelemassa presidentti **Hu Jintaon** kanssa uusista lainoista ja rakennushankkeista.

Dar es Salaamin sataman lähettyville rakennettiin parhaillaan kiinalaisvoimin uutta 60 000 istumapaikan jalkapallostadionia. Uutta erityistalousaluetta suunniteltiin Bagamoyoon. Kiina lupasi kunnostaa ja modernisoida 1970-luvulla rakentamansa rautatien Dar es Salaamista Sambian kuparialueille.

Maiden välinen kauppa oli kuudessa vuodessa kymmenkertaistunut. Tansaniasta vietiin Kiinaan Sambiasta louhittua kuparia, Kongosta tuotua tantaliittia ja teräksentuotannossa tarvittavaa mangaania. Kiinasta tuotiin Tansaniaan elektroniikkaa, kodinkoneita, autoja, kankaita ja vaatteita.

– Tansaniassa ja muualla Afrikassa sekä hallitukset että kadunmiehet ovat hyvin tyytyväisiä Kiinan kasvaneesta kiinnostuksesta Afrikkaan, vakuutti tansanialainen journalisti **Ayub Rioba.**

Afrikan maiden hallitukset iloitsivat siitä, että kauppa kukoisti ja luvassa oli rakennushankkeita ja lainoja uudelta mahtavalta yhteistyökumppanilta, joka ei sekaantunut Afrikan maiden sisäpolitiikkaan eikä asettanut lainoille

INTERNATIONAL RIVERS / CHRISTOPHER HERWIG

Kiina on monelle Afrikan hallitukselle ystävä, joka ei vaadi mahdottomia – kuten ihmisoikeuksia ja demokratiaa.

ja lahja-avulle hankalia ehtoja kuten länsimaat.

– Tavalliset ihmiset ovat onnellisia, kun muutaman euron päivätuloillakin voi nyt hankkia matkapuhelimia, leivänpaahtimia ja muita edullisia kiinalaisia kulutustuotteita, joista he ennen eivät osanneet uumoillakaan, Rioba selitti.

Jokasään ystävä

Kiinan lähentyneet taloussuhteet Afrikan maiden kanssa ovat hyödyttäneet Afrikkaa kahdella tavalla. Ensinnäkin kaupan määrä on lisääntynyt. Toiseksi Afrikan maiden mineraalien kasvanut kysyntä on nostanut raaka-aineiden maailmanmarkkinahintoja ja tehnyt kaivosbisneksestä aiempaa kannattavampaa.

Kiina on tänä päivänä maailman suurin tietotekniikan, lelujen, kenkien ja autojen valmistaja. Kiina on myös maailman suurin kivihiilen, raudan, teräksen, alumiinin ja sementin kuluttaja sekä maailman suurin ulkomaisten sijoitusten kohde.

Kiina on nyt myös suurin sijoittaja Afrikassa ja Afrikan maiden suurin kauppakumppani. Kaupan määrä on yli kymmenkertaistunut sitten vuoden 2001. Kiinan tuonnin arvo Afrikasta oli viime vuonna 56 miljardia dollaria. Kiinalaistuotteita vietiin Afrikkaan 51 miljardin dollarin edestä.

Kiina hankkii Afrikan maista ennen muuta öljyä, mineraaleja ja raakapuuta. Afrikkaan tuodaan Kiinasta kulutustuotteita ja koneita, etenkin öljynporauslaitteita ja metsäkoneita.

Kiinan ja Afrikan maiden välinen kaupankäynti ei olisi kasvanut nykyiseen laajuuteensa ilman tarkasti valittuja yhteistyöhankkeita rakennusalalla tai maanteiden ja raideliikenteen kunnostuksessa, arvioi eteläafrikkalaisen Työn ja talouskehityksen instituutin tutkija **Thulani Guliwe.**

– Kiinalaisten panostus Afrikan maiden rakennusalalle ja etenkin suuriin infrastruktuurihankkeisiin on osoittautunut tehokkaaksi keinoksi syventää suhteita Afrikan maiden hallitusten kanssa. Tämä on lisännyt Kiinan vaikutusvaltaa ja helpottanut pääsyä hyödyntämään maanosan luonnonvaroja.

Kiina on tunnetusti tehnyt tiivistä yhteistyötä myös Afrikan vähemmän demokraattisten hallitusten kanssa, ainakin jos näiden maiden maaperässä sattuu olemaan öljyä tai muita luonnonvaroja.

Monet Afrikan maiden poliitikot ovatkin ylistäneet Kiinaa juuri sen vuoksi, ettei se puutu kumppanimaidensa sisäisiin asioihin. Vuonna 2006, kun länsimaat olivat julistaneet Zimbabwen kansainväliseksi hylkiöksi, Kiina tarjosi presidentti **Robert Mugaben** hallitukselle sotilasapua ja investointeja maan kaivoksiin. Zimbabwen parlamentin puhemies totesi tuolloin, että ”Kiinan kaltaisten jokasään ystävien kanssa Zimbabwe ei koskaan kulje yksin”.

Kiinasta länsimaille kilpailija

Kiinan rynnistys Afrikkaan ei ole jäänyt muulta maailmalta huomaamatta. Pitkään keskustelua dominoivat länsimaiden poliitikot ja tutkijat, joiden näkemyksissä paistoi läpi huoli siitä, että Kiinan ilmaantuminen Afrikan raaka-ainemarkkinoille heikentää länsimaiden hallitusten, yhtiöiden ja myös kansalaisjärjestöjen vaikutusvaltaa Afrikassa.

> Kiina on nyt myös suurin sijoittaja Afrikassa ja Afrikan maiden suurin kauppakumppani. Kaupan määrä on yli kymmenkertaistunut sitten vuoden 2001.

Useat kommentaattorit ovat keskittyneet pohtimaan, mitä vaikutuksia Kiinan Afrikka-suhteilla on länsimaiden pääomaintresseihin, kirjoittaa kenialaistutkija **Firoze Manji** esipuheessaan kirjassa *African perspectives on China in Africa.*

– Kiinaa on myös arvosteltu diktaattorien tukemisesta, ympäristön tuhoamisesta, mineraalien riistosta ja välinpitämättömästä suhtautumisesta ihmisoikeuksiin. Monet näyttävät tyystin unohtaneen, että nämä ovat olleet Yhdysvaltojen ja Euroopan siirtomaavaltojen toimintatapoja jo vuosisatojen ajan.

Firoze Manjin toimittama useiden eri afrikkalaiskirjoittajien artikkelikokoelma oli ensimmäinen teos, jossa Kiinan kansainvälistä kauppaa ja kiinalaisyritysten toimintaa Afrikassa pyrittiin käsittelemään kokonaisvaltaisesti maanosan eri maiden lähtökohdista katsottuna.

– Kiina on Afrikassa öljyn, kullan, kuparin ja muiden maaperän luonnonvarojen takia, siitä ei ole epäilystäkään, toteaa sambialainen ekonomisti **Dambisa Moyo**, joka tuli viime vuonna tunnetuksi länsimaiden antamaa kehitysapua kovasti kritisoineesta kirjastaan *Dead Aid.*

Moyon mukaan Kiinan ja Afrikan suhteissa on kuitenkin kyse molempia osapuolia hyödyttävästä vaihtokaupasta. Rakentamalla teitä, satamia ja sähkölinjoja Kiina saa vastineeksi energiavaroja omaan talouskasvuunsa, ja sekä kiinalaiset että afrikkalaiset ovat mielissään. Afrikka saa kipeästi kaivattua pääomaa, jonka avulla voidaan luoda työpaikkoja, synnyttää kulutuskysyntää ja talouskasvua.

– Teitä on siellä, missä ennen ei ollut teitä, ja työpaikkoja paikoissa, joissa ennen ei ollut töitä. Kiinaa on pitkälti kiittäminen Afrikan viiden prosentin talouskasvusta, Dambisa Moyo sanoo.

Raaka-aineiden hyödyntämisen ohella kiinalaiset yritykset ovat myös onnistuneet löytämään kannattavia markkinarakoja kohdentamalla tuotteitaan maaseudun köyhälle kansanosalle. Tyytymällä pienempiin voittomarginaaleihin kiinalaiset ovat esimerkiksi rakentaneet matkapuhelinverkkoja Kongon tiettömälle maaseudulle ja kehittäneet aurinkopaneeleja Keniassa.

Kiina on esimerkillinen maa

Afrikan maissa innokkaimmat ovat jo esittäneet ”Kiinan mallia” esikuvaksi koko Afrikan kehitykselle ja vaihtoehdoksi länsimaiden ja Maailmanpankin kehitysnäkemyksille. Onhan Kiina elävä esimerkki siitä, että talouskasvu ja aineellisen hyvinvoinnin turvaaminen ainakin kansakunnan enemmistölle on mahdollista myös ilman uusliberaaleja talousohjelmia ja ilman monipuoluejärjestelmää, toisin kuin länsimaat ovat jo pitkään väittäneet.

Senegalilaistoimittaja **Adama Gayen** mukaan Kiinan investointien ajoitus on ollut myös mitä otollisin, sillä länsimaiden uskottavuus afrikkalaisten silmissä on koetuksella.

Euroopan maiden vaatimukset ihmisoikeuksista ja demokratiasta kuulostavat Gayen mukaan tekopyhiltä, kun muistellaan siirtomaakauden aikaista sortovaltaa tai tarkastellaan afrikkalaisten maahanmuuttajien kohtelua tänä päivänä EU:n rajoilla.

Yhdysvaltoja taas pidetään monissa Afrikan maissa lähinnä sotaisana öykkärinä, jota kiinnostaa vain öljynsaanti keinolla millä hyvänsä sekä hyvät suhteet niiden maiden kanssa, jotka suostuvat toimimaan sen käsikassarana niin sanotussa terrorisminvastaisessa sodassa.

– Afrikka kaipaa itselleen roolimallia, eikä mikään muu maa ole niin vetoava kuin Kiina, Adama Gaye kirjoittaa *New African* -lehdessä.

– Kiina on onnistunut voittamaan samankaltaiset ongelmat, joiden kanssa suurin osa Afrikan maista tällä hetkellä kamppailee: ulkomaiden alistamisen ja nöyryyttämisen, sisäiset konfliktit, taloudellisen alikehityksen, poliittisen riippuvuuden ja epävakauden. Nämä vaikeudet Kiina on kyennyt ratkaisemaan kotimaisten kehitysstrategioiden ja poliittisten valintojen avulla eikä länsimailta lainatuilla resepteillä.

Kohti moninapaista maailmaa

Uppsalassa sijaitsevan Pohjoismaisen Afrikka-instituutin etiopialainen tutkimusjohtaja **Fantu Cheru** muistuttaa, että Kiinan ja länsimaiden ohella Afrikan maita kosiskelevat nyt myös monet muut innokkaat kauppakumppanit.

BCEGI

Kehittyvä Afrikka on kokenut nopeaa talouskasvua. Samalla se etsii roolimalleja, ja monille Kiina on hyvä sellainen.

– Yhdysvaltojen johtamasta yksinapaisesta maailmasta ollaan siirtymässä taloudellisesti moninapaiseen maailmanjärjestykseen, jossa uusia avainpelaajia ovat etelän nousevat suurvallat Kiina, Intia, Brasilia ja Etelä-Afrikka, Cheru toteaa Afrikka-instituutin julkaisemassa tuoreessa kirjassa *The Rise of China & India in Africa.*

Cherun mukaan Afrikan maiden täytyy kuitenkin pystyä asettamaan uusien kumppaneiden kanssa tehtävälle yhteistyölle sellaiset ehdot, jotka hyödyttävät maanosaa myös pidemmällä aikavälillä. Muuten tuloksena on vain uuskolonialismia uusissa vaatteissa.

Kiinan ja Afrikan kaupalliset suhteet muistuttavat kieltämättä monin tavoin entisajan siirtomaataloutta, jossa emämaat hankkivat alusmaistaan edullisia raaka-aineita ja toivat tilalle ulkomailla jalostettuja kulutustuotteita. Afrikan maiden vientituotteiden jalostusasteen kohottamisessa kiinalaisyhtiöt ovat olleet toistaiseksi yhtä kehnoja kuin länsimaat.

Afrikka opettaa

Afrikan kansalaisyhteiskunnan keskeinen haaste lähivuosina liittyy demokraattisten ihanteiden puolustamiseen, arvelee nigerialainen ihmisoikeusasianajaja **Ndubisi Obiorah.**

– Meidän on osoitettava Kiinalle ja muille, että demokratia ja ihmisoikeudet ovat elintärkeitä edellytyksiä Afrikan kehitykselle.

Afrikan maissa Kiina on elävä esimerkki siitä, että talouskasvu ja aineellisen hyvinvoinnin turvaaminen on mahdollista ilman uusliberaaleja talousohjelmia ja monipuolue-järjestelmää.

Ihmisoikeuksien puolestapuhujat voivat Obiorah'n mukaan viitata ennusteisiin, joiden mukaan Intia tulee ohittamaan Kiinan talouskehityksessä osittain juuri vapaamman poliittisen ja älyllisen perinteensä ansiosta.

– Intia on maailman suurin demokratia, ja sillä on pitkäaikaiset siteet Afrikkaan. Intian tietotekniikkateollisuuden huikea kasvu voisi hyvin palvella myös Afrikkaa.

Kiina taas tulisi Obiorah'n mielestä saada ymmärtämään, että epävakaat olot Afrikan maissa voivat pitkällä aikavälillä haitata sen taloudellisia intressejä – ja vastaavasti ihmisoikeuksien ja demokratian edistäminen Afrikan maissa tulee olemaan sille taloudellisesti kannattavaa.

Obiorah on toiveikas. Hän uskoo, että siinä vaiheessa, kun kiinalaiset sijoittajat siirtyvät mineraalituotannosta pidemmän aikavälin kaupallisiin investointeihin, nämä tulevat myös painostamaan omaa hallitustaan välttämään sellaista politiikkaa, joka voi lisätä epävakautta tai konflikteja.

- Pitkällä aikavälillä on myös odotettavissa, että Kiinan sisällä tapahtuva lisääntyvä poliittinen vapautuminen vähentää sen halua tukea sortohallituksia Afrikassa. YD

Peik Johansson on helsinkiläinen toimittaja ja Viestintä ja kehitys -säätiö Vikesin journalistikouluttaja Tansaniassa.

Kehitysapu ei ole hyväntekeväisyyttä vaan vanhan velan lyhennystä, sanoo **Hilkka Pietilä.**

Ketkä ovat VELKAA ja kuinka paljon?

Miksi kehitysmaat ovat köyhiä? Miksi meidän ja kehitysmaiden välillä on suuri eriarvoisuuden kuilu?

Kymmenen länsimaata – Belgia, Englanti, Espanja, Hollanti, Italia, Portugali, Ranska, Saksa, Tanska ja Yhdysvallat – hallitsivat siirtomaavaltajärjestelmän puitteissa koko maailmantaloutta aina toiseen maailmansotaan asti. Yhdysvaltoja lukuun ottamatta kaikki siirtomaavaltaa harjoittaneet maat ovat täällä Euroopassa, mutta niiden valta ulottui kaikkiin maanosiin.

Siirtomaajärjestelmä vallitsi monissa osissa maailmaa jopa 500 vuotta. Sinä aikana täällä olevat emämaat hallitsivat suvereenisti siirtomaitaan. Siirtomaiden raaka-aineet, luonnonvarat ja ihmiset pantiin palvelemaan eurooppalaisten emämaiden rikastumista. Ne eivät päässeet kehittämään omia maitaan ja omien ihmistensä oloja.

Kun sitten siirtomaajärjestelmä purkaantui toisen maailmansodan jälkeen, julistautuivat nämä maat yksi toisensa jälkeen itsenäisiksi. Silloin suuri osa niistä oli rutiköyhiä ja monet täysin osattomia siitä kehityksestä, joka samoina vuosisatoina oli tapahtunut Euroopassa.

Niiden köyhyys ja kehittymättömyys ei kuitenkaan ollut ollenkaan niiden omaa syytä.

Siirtomaiden itsenäistymisestä huolimatta kolonialismi jatkuu. Aikaisemmin tuotiin alusmaitten luonnonvarat emämaihin jalostettaviksi maksamatta niistä mitään. Jopa ihmisiä tuotiin ilmaiseksi orjatyövoimaksi.

Nyt vievät kansainväliset suuryhtiöt tehtaansa köyhiin maihin jalostamaan niiden luonnonvaroja ja käyttämään niiden halpaa työvoimaa. Jopa savannit ja pampat pannaan kasvamaan eukalyptuspuuta selluloosan raaka-aineeksi, vaikka sen viljeleminen pitäisi kieltää ympäristösyistä.

Voitot kasautuvat yhtiöiden tileille, jotka ovat siellä, missä saadaan korkeinta korkoa. Suuryhtiöt ovat pahempia ja tehokkaampia kolonialisteja kuin valtiot konsanaan. Kehitysmaat köyhtyvät edelleen, siksi monet ihmiset vastustavat tätäkin ”kolonialismia”.

Suomellakin on lusikka kehitysmaiden sopassa

Rikkaat maat ovat maapallolla vain pieni kalotti Pohjoisen jäämeren ympärillä, muu maailma on köyhyyden meressä. Meitä vauraita on maailman kuudesta miljardista ihmisestä vain vähän yli yksi miljardi, ja viisi miljardia on eriarvoisuuden kuilun toisella puolella.

Vaikka Norjalla, Ruotsilla ja Suomella ei ole ollut siirtomaita, olemme me päässeet osallisiksi kehitysmaiden kustannuksella tapahtuneesta Euroopan rikastumisesta. Nyt ovat kuitenkin täkäläiset yhtiötkin jatkamassa kolonialismia.

En ole koskaan nähnyt mitään tilintekoa siitä, miten suunnattomat määrät luonnonvaroja ja muita rikkauksia Eurooppa rohmusi satojen vuosien aikana siirtomaistaan tänne. Sen ansiosta kuitenkin täällä ollaan rikkaita. Ja siksi tässä maailmassa on se suunnaton eriarvoisuuden kuilu.

Koskaan ei ilmeisesti ole edes yritetty selvit-

Siirtomaiden itsenäistymisestä huolimatta kolonialismi jatkuu. Kansainväliset suuryhtiöt vievät tehtaansa köyhiin maihin jalostamaan niiden luonnonvaroja ja käyttämään niiden halpaa työvoimaa.

tää, miten paljon pohjoisen maat todella hyötyivät siirtomaistaan niiden vuosisatojen kuluessa. Se selvitys olisi lopultakin aika tehdä niin perusteellisesti, kuin se vielä on mahdollista. Silloin tulisi todellisempi kuva siitä, miksi suuri osa maailman maita on edelleen köyhiä, ja miksi vauraus on kasaantunut tänne pohjoiseen.

Siltä pohjalta voitaisiin myös esittää arvio siitä, paljonko me olemme velkaa niille maille, jotka ovat entisiä siirtomaita. Siinä tilinteossa rikkaiden maiden kehitysaputavoite, 0,7 prosenttia bruttokansantuotteesta, olisi kuin sylki meressä. Sitäkään eivät ole saavuttaneet muut kuin meidän pohjoismaiset naapurimme. Olisi kuitenkin lopulta selvitettävä, ketkä ovat kenelle velkaa ja kuinka paljon.

Siirtomaahistoria on nostanut luonnon vihan

Tätä ”valkoisen miehen” velkaa me eurooppalaiset emme ilmeisesti pysty koskaan maksamaan. Mutta sen suuruuden arvioiminen saisi meidät häpeämään, että emme edes yritä lyhentää sitä velkaa, millä olemme nykyisen tuhlaavan ylellisyytemme rakentaneet.

Tämän tietäen voisi keskustelu ”kehitysavustakin” olla huolta siitä, miten voisimme lisätä palautettamme niin, että sillä olisi todellista merkitystä.

Nyt olemme todella joutuneet samaan veneeseen köyhien maiden kanssa, kun olemme rahoillamme ja tuhoisalla elämäntavallamme saaneet luonnonvoimat pois tolaltaan. Me, rikkaat maat, olemme myös päävastuussa siitä, että ilmasto muuttuu ja sen seurauksena tapahtuu kamalia asioita kaikille tällä maapallolla. Biosfäärin turmeltumisen joudumme jakamaan maailman kaikkien ihmisten kanssa, halusimme sitä tai emme.

Voisiko Euroopan historian tajuaminen saada suomalaisetkin toisiin ajatuksiin maailmantilanteesta ja niin sanottujen kehitysmaiden auttamisesta? Mekin olemme osaltamme maksuvelvollisia ”valkoisen miehen” taakasta.

Me voisimme EU:ssa ja muissa eurooppalaisissa instituutioissa ottaa tämän asian selvittämisen esille, sillä sitä eivät entiset siirtomaavallat tule koskaan tekemään. Meidän olisi myös lopetettava yhteisen elämämme rakentaminen jatkuvalle talouden ja kulutuksen kasvulle. Sillä tavoin voisimme omalta osaltamme yrittää pelastaa elämän edellytyksiä niin täällä kuin kehitysmaissakin. YD

Hilkka Pietilä on tietokirjailija ja Suomen YK-liiton entinen pääsihteeri (1963-1990).

Solidaarisuuslahja

LAITA LEHMÄ LYPSÄMÄÄN

36 €

Tukemalla ruuantuotannon kehittämistä voit auttaa Ugandan viljelijöitä voittamaan köyhyyden. Anna lahjaksi lypsävä lehmä.

www.solidaarisuus.fi/lahja Solidaarisuus

EMILIO LABRADOR

SUKUPUOLTEN

Oaxacan osavaltion eteläreunalla on Tehuantepecin naisvaltainen kaupunki. **Rita Dahl** matkasi sinne tehdäkseen muxet, eli Meksikon kolmannen sukupuolen, tutuksi.

JUHLAA

Oaxacan Istmo de Tehuantepecissä

EMILIO LABRADOR

Naiset hallitsevat tämän kaupungin torielämää. Sukupuoliroolit ovat monin paikoin kääntyneet päälaelleen.

Oaxacan osavaltioon kuuluvan Istmo de Tehuantepecin pääkaupunki Tehuantepec on kuuluisa naisistaan. Kaupungissa asuvat tehuanat ovat värikkäästi pukeutuva alkuperäiskansa, jonka edustajia näkee torilla kaupungin sydämessä, joka on melkein kokonaan naisten hallussa. Perinteiset miesten ja naisten roolit ovat kääntyneet päälaelleen Tehuantepecin matriarkaatissa. Naiset vastaavat täällä kodin taloudesta ja ajavat komeisiin, värikkäisiin perinneasuihin pukeutuneina ympäri kaupunkia mototakseissa seisoen ja määrätietoisesti eteenpäin tähystäen.

Paikallisille matriarkaatin käsite ei ole tuttu, mutta he kuvailevat mielellään ilmiötä. Lähestyn komeaa keski-ikäistä naista, joka kertoo olevansa leski ja kuuden lapsen äiti sekä tehuana.

– Me työskentelemme torilla, miehet toimistoissa. Miehet antavat päivän tulonsa naisille, jotka vastaavat perheiden taloudesta, toteaa **Josefina Ruíz Benitez.**

Benitez myy torilla tamaleita juhliin ja sunnuntaiherkuiksi. Tummaan perinneasuun pukeutunut Benitez kietaisee malliksi yhden tamalen sukkelasti käärimistyöhön tottunein käsin, jotka on koristeltu kultakoruin.

– Kultakorut ovat lahjoja miehiltämme. **Kristofer Kolumbuskin** tuli tänne kullan vuoksi. Meiltä se vietiin, siksi olemme köyhiä, Benitez manaa.

Machismo sukupuolten vaakakupissa

Tehuanat juhlivat melkein ympäri vuoden. Nytkin on menossa juhla Haliscon kaupunginosassa, jonne Benitez yrittää houkutella minua. Hän ehdottaa, että pukeutuisin tehuanalaisittain tai kävisin ostamassa tehuanien historiasta perinpohjaisesti kertovan kirjan hänen ystävältään museosta.

Minua kiinnostavat kuitenkin *muxet*, mielenkiintoinen ilmiö machoilun ja miesten vallan kyllästyttämässä Meksikossa. Muxet kuuluvat niin kutsuttuun kolmanteen sukupuoleen (tercero sexo). He ovat esimerkiksi syntyneet tyttöinä tai poikina, mutta kokevat kuitenkin olevansa toisen biologisen sukupuolen edustajia.

Kysyn Benitezin tämän mielipidettä muxeista, jotka hämmentävät paitsi sukupuoli-, myös seksuaali-identiteettiä äärimmilleen. Muxet sijoittuvat nais- ja miessukupuolten välille, vaikka suurin osa heistä haluaisi ilmeisesti kuulua vain yhteen sukupuoleen. Tämä ei tarkoita, että he olisivat hyväksyttyjä omassa kotikaupungissaan tai -kylässään, jossa kyseistä ilmiötä esiintyy poikkeuksellisen runsaasti.

– En ymmärrä tätä ilmiötä: kuinka nämä ihmiset haluavat adoptoida lapsia tai mennä naimisiin? Kaksi miestä tai naista eivät muodosta perhettä, he eivät voi olla äiti ja isä. Emme kuitenkaan voi kritisoida heitä, koska he ovat meidän compañerojamme ja elämme heidän kanssaan. Senaatti käsittelee parhaillaan muxejen avioliittoa koskevaa ehdotusta, enkä voi ymmärtää, kuinka he voisivat hyväksyä sen. Täällä ei ihailla tätä ilmiötä, mutta silti elämme rauhanomaisesti rinnakkain.

Kotikonstein naiseksi

Muxeja asuu Tehuantepecin lisäksi Lladanissa, Istepecissä, Santiago Austatassa ja Tlacotepecissä. Ilmiön on havaittu siirtyvän joissakin perheissä sukupolvelta toiselle. Tämä on herättänyt kysymyksiä ilmiön perinnöllisyydestä. Monet muxet kokevat hyvin varhain olevansa väärässä biologisessa sukupuolessa.

Muxet ovat yksilöitä kuten ketkä tahansa ihmiset. Niinpä jollekin riittävät esimerkiksi rinnat naiseuden tunnusmerkiksi, toinen haluaa mennä loppuun saakka. Sukupuolen korjaaminen on kallista: vain ani harvalla on varaa hormonihoitoihin tai kirurgin operaatioihin. Useimmat toivovat rikasta mesenaattia kustantamaan ruumiinmuutokset ja hormonihoidot. Sillä aikaa he tyytyvät kotikonsteihin: esimerkiksi ruokaöljyn pistämisellä tiedetään olevan estrogeeniä vastaava vaikutus.

- Muxet kirjovat kukkia hameisiin ja jotkut heistä valmistavat tamaleita ja muuta ruokaa. He tekevät naisten töitä, kertoo oaxacalainen leipuri ja

EMILIO LABRADOR

Meksikon kulttuuri on machismon läpäisemä, mutta paikalliset tavat ja perinteet tekevät kansallisesta kuvasta monisyisen.

Vaikka ympäröivä yhteisö suhtautuu muxeihin torjuvasti, vanhemmat hyväksyvät yleensä muxena syntyneet lapsensa sellaisina kuin he ovat.

torikauppias **Isabel Hernandez Lopez.**

Lopez on käynyt Tehuantepecin torilla myymässä jo neljänkymmenen vuoden ajan, ja hän tuntee kaupungissa asuvia muxeja. Nämä käyvät ostamassa Lopezilta leipää. Lopez korostaa kuitenkin, ettei ole heidän erityinen ystävänsä, vaikka hän tunteekin heitä. Onko niin, että sosiaalisen hyväksynnän menettämisen pelossa muxeja tuntevat henkilöt eivät uskalla sanoa olevansa heidän ystäviään – vai tunnetaanko heitä jonkinlaisten opportunistisesti syiden takia?

'Varkaita, laiskureita'

Ohi kulkee nytkin muutama muxe: esimerkiksi yksi ulkoisesti mies, naisen näköinen henkilö ja vanha mies, jonka yksi lapsi on muxe. Mieheltä näyttävä kertoo myyvänsä limettejä torin toisella puolella, mutta haastatteluun hän ei suostu. Oman erilaisuuden hyväksyminen ei ole ympäröivän yhteisön negatiivisten asenteiden vuoksi helppoa. Terve itsekunnioitus puuttuu, ja jotkut muxet häpeävät aiheesta puhumista. Ongelmia välttääkseen he myös pukeutuvat nykyisen identiteettinsä mukaisesti; tämäkin mies näyttää mieheltä.

Lopezin Tlacolulassa asuneet leipurivanhemmat opettivat Lopezin leipomaan leipää, joka menee paremmin kaupaksi Tehuantepecissä kuin Oaxaca de Juárezin torilla. Tehuantepecissä Lopezilla ei ole kovinkaan montaa kilpailijaa: hän on torin ainoita leivänmyyjiä. Hänen tarjontansa on vahvasti oaxacalaista, esimerkiksi pan amarilloa eli "keltaista leipää" ja pullankaltaisia figuras de Jemoja eli "Jeman kuvioita".

– Muxet ansaitsevat hyvin, koska he myyvät ompelemiaan hameita hyvään hintaan täällä. Siksi he kantavat kultakoruja kaulassaan ja käsissään. Maata he eivät viljele, koska se on liian raskasta työtä heille. Heidän hameitaan on esillä myös kansan juhlissa. Muxeja kutsutaan täällä mariconeiksi (hinteiksi), koska he käyttävät tekorintoja ja naisten vaatteita. Minusta he ovat varkaita, koska pyytävät rahaa esimerkiksi haastatteluista. Täällä ei pidetä tästä ilmiöstä, vain osa ihmisistä hyväksyy sen.

Muxeista on liikkeellä ilmeisen monenlaisia negatiivisia käsityksiä, joista osa on ilmeisesti legendaa, osalla on kosketuskohtia myös todellisuudessa. Kielteisten asenteiden avulla torjutaan toiseutta ja sen uhkaa yhteisön "yhtenäisyydelle".

– Muxet kulkevat kolmen-viiden hengen ryhmissä, etteivät kohtaisi häirintää. Täällä ei olla väkivaltaisia, mutta joissakin maaseutuyhteisöissä tilanne on toisenlainen.

Mototaksi vie muxeiden luo

Mutta ne muxet. Nyt riittää yhteisön jäsenten ▶

mielipiteiden kuuntelu – päällimmäiset ajatukset alkavat olla jo selvillä. Olen istunut Lopezin kojulla ainakin pari tuntia verkkaisesti jutellen ja odottaen, josko joku ohikulkeva muxe suostuisi haastatteluun. Täyttä ajanhukkaa. Kyselen, missä Tehuantepecin muxet asuvat, ja vastaus on selkeä: Samblasin kaupunginosassa.

Vihdoin minua onnistaa, kun Lopezin myyntikojulle tulee nuori nainen, joka asuu Samblasissa ja tuntee henkilökohtaisesti erään kauneussalonkia pitävän muxen. Tunnit ovat jo vierineet tarpeeksi, ei auta kuin hypätä mototaksin kyytiin ja lähteä huristamaan kohti Samblasia. Mototaksi hyppelehtii roimasti töyssyisellä tiellä. Tartun kaiteisiin tiukemmin.

Harhailemme etsimässä haastateltavaa. Myyjätytön ensin ajattelema henkilö ei kuitenkaan asu enää entisessä paikassa. Jatkamme mototaksilla hieman eteenpäin, kunnes saavumme kauneussalongin eteen. Parin pysähdyksen takia meiltä laskutetaan erikoissuuri summa 25 pesoa (noin kaksi euroa), kun mototaksin saa normaalisti liikkeelle viidellä pesolla.

Myyjätyttö koputtaa tuttunsa ovelle, ja sen avaa trendikkääseen ihonmyötäiseen T-paitaan ja tiukkoihin farkkuihin pukeutunut nuori teinipoika. Uusi tuttavani esittelee minut, ja kysyn vielä itsekin mahdollisuutta haastatella **Ivaniksi** esittäytyvää poikaa muxeudesta voidakseni esitellä Meksikossa erikoisen ilmiön suomalaiselle yleisölle.

Ivan vilkuilee minua tarkasti: ilmeisesti hän arvioi motiivieni oikeellisuutta. Läpäisen testin, ja hän lupaa haastattelun. Hän ehdottaa haastateltavaksi myös samannimistä kaksoissisartaan Ivan menee suihkuun ennen kuin aloitamme juttelun.

Ehdin sillä välillä kuulla myyjätytön tarinan. Hän on alun perin Guatemalasta, kolmen lapsen äiti, joka asuu nyt yhdessä meksikolaisen miehen kanssa. Tytön – tai naisen – entinen guatemalalainen aviomies on uhannut tappaa uudelleen naineen vaimonsa. Vaimo on aikoinaan paennut miestään tämän väkivaltaisuuden takia ja asuu nyt uuden kumppanin kanssa. Tämä on hyväksynyt mukana tulleet lapset hyvin ja kohtelee heitä kuin omiaan.

Valitettavasti myyjätytön tarina ei ole ainutlaatuinen. Hyvästelemme, on aika mennä huolehtimaan kotitöistä ja valmistamaan ruokaa perheelle.

Sugar daddy Suomesta?

Ivan kutsuu minut sisään parturiinsa ja kauneussalonkiinsa, jonka seinät ovat täynnä muusikoiden kuvia ja miespuolisia hiusmalleja sekä Ivanin parturidiplomeita. Ivanin vihreänpunaiseen vartalonmyötäiseen T-paitaan ja roiskeläppämalliseen farkkuminihameeseen pukeutunut sisar, myös **Ivan** nimeltään, astuu sisään vanhemman miehen kanssa. Tämä istahtaa parturintuoliin, ja Ivan alkaa heiluttaa saksiaan vikkelään tahtiin. Suihkunraikas nuorimies on vaihtanut vaaleanpunaisen Yaki-yhtyeen T-paidan, jonka selässä on kantaaottava teksti: ”Acepta me como soy”. Hän on vaihtanut lahkeista käärittyihin farkkuihin; turha kuvitellakaan, etteivät maailman muotiaallot ulottuisi kaukaisimpiinkin kolkkiin.

Penkillä on kevyttä parturilukemistoa: *H para hombres* (H miehille), jonka otsikot kertovat kaiken sisällöstä: Anal Sex, sekä paikallisten julkkisten kuvia. Lehden selaaminen kertoo nopeasti yleisilmeen: pehmeää erotiikkaa, jossa mallit ovat ainakin hiukan vaatetettuja, ja he edustavat erilaisia mielikuvaidentiteettejä.

– Minun unelmani on tehdä kalenteri pelkästään miehille, kertoo kaksosparin naismaisempi osapuoli.

Toinen Ivan osoittaa toreadoriksi pukeutuneen puolipukeisen ja akrobaattiseen kaariasentoon vääntyneen miehen takapuolta: tällaiset kuvat sisarta kiinnostavat. Sisar on valittu heinäkuussa muxejen reynaksi (kuningattareksi). Vaaleanpunapaitainen Ivan haluaa rikastua nopeasti parturiyrittäjänä ja perustaa oman parturiketjun, jolla on liikkeitä eri puolilla. Hän toivoisi löytävänsä myös rikkaan pojan Suomesta. Yritystoiminnan hän on aloittanut jo 14-vuotiaana. Hän on ollut aina erityisen kiinnostunut kauneudesta ja hiuksista.

Muxe syntymästä asti

Muxet tunnistavat muxeutensa yleensä jo hyvin varhain.

– Tiesin olevani muxe jo synnyinpäivänäni, vihreä-punapaitainen Ivan tilittää.

Vaaleanpunapaitainen Ivan sen sijaan tiedosti olevansa muxe kaksivuotiaana, mutta hän alkoi pukeutua kuten halusi vasta 20-vuotiaana. Molempien ollessa teini-ikäisiä he ostivat poikien ja tyttöjen vaatteita ja lahjoittivat niitä toisilleen.

Muxejen – meille transsukupuolisten – hoito on kallista, eikä monilla ole varaa tai halua toteuttaa niitä.

– Pelkästään rintojen tekeminen maksaa 20 000 pesoa. Sisareni haluaisi vain rinnat ja lantion. Hän ei ansaitse kukkienompelijana paljon, eli siksi hän pistää pakaraansa joka ilta ruokaöljyä. Se toimii kuin naishormoni: kasvattaa rintoja ja lisää naisellisia piirteitä. Melkein kaikki tytöt pistävät itseensä öljyä, pojat eivät. Etsimme madrinhoja, jotka voisivat kustantaa hoidot tai ostaa meille kultakoruja. Etkö sinä haluaisi ryhtyä sellaiseksi? vaaleanpunapaitai-

RITA DAHL

- Tiesin olevani muxe jo synnyinpäivänäni, vihreä-punapaitainen Ivan tilittää.

nen Ivan heittää kuin leikitellen.

Valittelen, ettei minulla ole resursseja ryhtyä kummitädiksi. Pidemmälle hän ei halua mennä. Kerron, että Suomessa muxeja kutsutaan transsukupuolisiksi ja heidän hoitonsa ja kirurgiset operaationsa maksetaan, mikäli he ensin läpäisevät psykologisen konsultaation, joka voi kestää vuosia.

– Kiinnostavaa. Meidän on tehtävä näin, koska kukaan ei auta meitä. Öljyn pistämisen vaikutuksia terveyteen ei kukaan tiedä.

Kysyn, miten muxeihin suhtaudutaan. Suhtautuminen kiinnostaa, koska olen törmännyt keskustassa varsin tuomitseviin asenteisiin.

– Ongelmallisimpia ovat marihuanaa polttavat miehet. Yleensä saamme olla rauhassa, vaikka meille ei olekaan olemassa erityisiä ravintoloita tai baareja. Joskus nuorempana minua nipisteltiin takapuolesta, ja se häiritsi, mutta tätä ei tapahdu enää, kertoo vaaleanpunapaitainen Ivan.

– Muxet ovat hyvin työteliäitä, eikä heitä kiinnosta marihuana kuten monia muita nuoria. Siksi monet haluaisivat muxen lapsekseen.

Vaikka ympäröivä yhteisö suhtautuu muxeihin torjuvasti, vanhemmat hyväksyvät yleensä lapsensa sellaisina kuin he ovat.

Ivanit kuuntelevat rancheira-musiikkia, **Gloria Trebyä, Shakiraa** ja kaikkia omien sanojensa mukaan ”puhtaita hulluja”. Heidän kotikadullaan asuu useita kymmeniä muxeja. Saman korttelin kulmatalossa asuu Ivanien piikikkään luonnehdinnan mukaan kuubalainen prostituoitu sisarineen: afrikkalainen koira ja kuubalainen. Kyseessä eivät ole ilmiselvästi mitkään mairittelevat nimitykset.

- En voi olla molempia sukupuolia. Haluaisin lopulta tämän pois, sanoo vaaleanpunapaitainen Ivan ja osoittaa haaroväliään.

Rita Dahl on runoilija ja tietokirjailija, jonka Latinalainen Amerikka -matkaopas ilmestyy Savukeitaan kustantamana vuonna 2011.

Ivan ja Ivan ovat sisaruksia. Muxeuden arvellaan olevan perinnöllistä, mutta varmuutta asiasta ei ole.

RITA DAHL

Ghanassa homous on PAHOLAISESTA

Ghanassa valtio on julistanut homoseksuaalisuuden laittomaksi, ja kansalaiset suhtautuvat siihen kuin tautiin. Vaikka uskonto tukee homofobiaa, toivoa on kuitenkin ilmassa, toteaa **Petri Vanhanen.**

Ghanan kansallisen nuorisovaltuuston virkamies **Prince Derrick Adjei** ilmoitti syyskuussa julkaisevansa listan homokansanedustajista ”ja muista pedofiileistä”. Adjei sanoi, ettei heitä voi enää kutsua parlamentin puheenvuoroissa ”arvon kansanedustajiksi”, koska he rikkovat lakia.

Julistus herätti vastalausemyrskyn, jossa listalla uhkailu tuomittiin kunnianloukkauskampanjaksi. Homoseksuaalisuus on Ghanassa laitonta. Kun Suomessa keskustellaan homoliittojen siunaamisesta, Ghanassa homoja ei edes saa olla olemassa. Ghanalainen lakimies **Nana Oye Lithur** painotti kesällä, että homoilla on samat kansalaisoikeudet kuin muillakin.

Vetoomus käynnisti lehdissä väittelyn perustuslain tasa-arvopykälän ja Raamatun sanan välillä. Kristinuskon lisäksi myös muslimit ovat tuominneet homot.

Homo ei ole lähimmäinen

Ghanalaisen luterilaiskirkon pastorin mielestä homous on yhtä kieroutunutta kuin eläimiin sekaantuminen.

– Raamatun laki on tiukka ja sana selkeä. Homoseksuaalisuus ei ole osa kulttuuriamme, ja suurin osa kirkoista on homoutta vastaan, lataa pääkaupungissa sijaitsevan Trinityn kirkon pastori **Alexander Avor.**

Kristillisellä kirkolla on valtaa kansalaisiin. Jumalanpalvelukset ovat vahvoja ja saarnat hurmoksellisia. Palveluksiin mennään joko vakaumuksesta tai yhteisön pakosta.

– Äitini sanoi minulle pienenä, että jos en mene, niin elämässä käy huonosti, muistelee Ghanan yliopiston musiikkitieteen opettaja **Senyo Adzei.**

Yli kolme neljäsosaa ghanalaisista on kristittyjä, ja kaikkialla pääkaupunki Accrassa on viitteitä Raamattuun. Kadun varrella näkee Jumalan poika -nimisen metallipajan, bussien takaseinissä toivotaan ikuista elämää ja kääntymistä Jeesuksen puoleen. Televisioevankelistat huitovat käsillään illan parhaana katseluaikana.

Piilossa arjesta, esillä mediassa

Osa ghanalaisista pitää homoja kuvottavina, osa korkeintaan sietää heidän olemassaoloaan. Opettaja Senyo Adzei kuuluu jälkimmäiseen ryhmään.

– Ei ole minun asiani tuomita muita. Annan ihmisten tehdä, mitä haluavat, mutta koen vel-

Luterilaiskirkon pastorin mielestä homous on yhtä kieroutunutta kuin eläimiin sekaantuminen: Raamatun laki on tiukka ja sana selkeä.

”

Kristinusko on vahvasti osa ghanalaisten arkea. Sunnuntaisaarnat voivat olla avoimen homovastaisia.

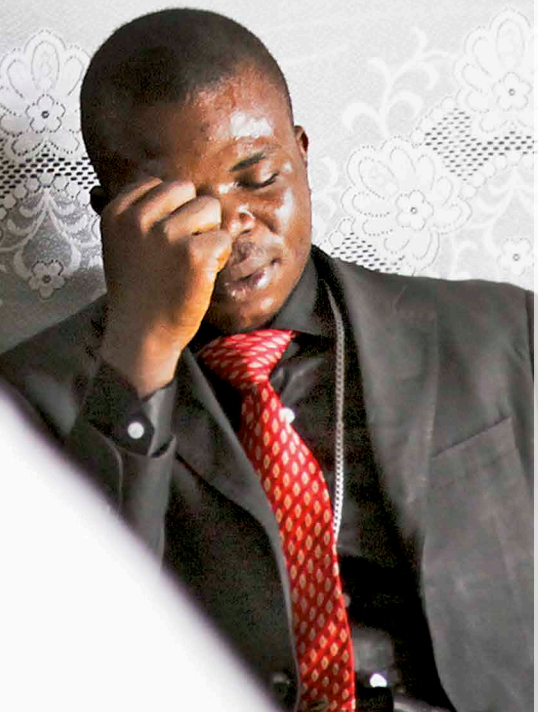

vollisuudekseni taivutella heitä pois tavoistaan. Mies ja nainen on tarkoitettu toisiaan varten. Homouden julistaminen laittomaksi ei kuitenkaan tarkoita, etteikö sitä olisi. Asian kanssa eletään julkisuudelta piilossa.

Osa pyrkii epätoivoisesti homoudestaan eroon: Adzein ystävä eli pitkään lesbosuhteessa, mutta puhui seksuaalisuudestaan häpeillen ja ”etsi keinoa parantua siitä.”

Myös Ghanan populaarikulttuurissa näkee homoseksuaalisuutta. Televisiotarjonnan prime timessa voi nähdä naisten suutelevan toisiaan ja vihjailua lesboseksiin. Homoja ei siis ole siivottu televisiosta pois, mutta suhtautuminen siihen on edelleen torjuva.

Ghanalaisnäyttelijä **John Dumelo** joutui selittelemään mediassa homomiehestä kertovaa rooliaan.

Julkkisuutisia kertovan *GhanaCelebrities.com*-sivuston haastattelussa Dumelo tuhahti:

– En ole homo, sillä homoseksuaalisuus on paholaisesta. Elokuva ei missään tapauksessa sympatisoi homoseksuaalisuutta.

Vaikka asenteet ovat nihkeitä, yhteiskunnassa on kapinaa vanhoillisuutta vastaan. Etelä-Ghanan Takoradin kaupungissa järjestettiin kesällä homojuhla, johon osallistui 60 henkeä. Vuotta aiemmin alueella juhli arviolta kaksituhatpäinen joukko.

Yleinen asenne ei kuitenkaan muutu vielä hetkeen. Tuorein Takoradin tilaisuus palkittiin tuhansien paikallisten nuorten ja muiden asiasta huolestuneiden järjestämällä vastamielenosoituksella. YD

Petri Vanhanen on vapaa toimittaja.

Kuva: Meeri Koutaniemi

ERIC MONTFORT

Konflikteissakin lapset ovat lapsia. Vaarana on sotaleikkien muuttuminen todeksi.

Nepalin sisällissota ASUU LAPSISSA

Sisällissodan päättymisestä Nepalissa on kulunut kohta viisi vuotta, mutta maa ei ole vielä kasvanut ulos konfliktin aiheuttamasta kärsimyksestä. Väkivalta rikkoi koteja, ajoi ihmisiä pakolaisiksi ja teki lapsista viattomia uhreja, kirjoittaa **Johannes Mikkonen.**

Nepalista tuli demokraattinen liittotasavalta, kun maan monarkki syrjäytettiin vuonna 2006. Valtiomuodon muutosta edelsi kymmenen vuotta kestänyt tuhoisa sisällissota maolaississien ja hindumonarkian armeijan välillä. Sodassa kuoli 13 000 ihmistä, mutta inhimilliset kärsimykset eivät rajoittuneet pelkästään ihmisuhreihin.

Bikash Khatri, lasten oikeuksien puolestapuhuja ja suomalaisten Maya Nepal ry:n lastenkodin perustaja tietää tämän hyvin. Hän matkusteli nuorena opiskelijana vuosina 2002 – 2003 useita kertoja sota-alueilla kyllästyttyään lukemaan vain puolueellisia uutisia konfliktista.

Lähdimme nyt yhdessä Nepalin pääkaupungista Katmandusta vanhoille sotatantereille etsimään sodan kokeneita lapsia ja nuoria. Samalla Bikash kertoi omia ajatuksiaan siitä, miten sotajäljet näkyvät yhä miljoonissa nepalilaisissa lapsissa.

Koltaani ruokkii konfliktia

Saavuimme Bikashin kanssa Etelä-Nepaliin Sindhulin alueelle ja törmäsimme välittömästi ilmapiirin poliittisuuteen. Jopa pienet lapset ovat kiinnostuneita uusien ihmisten poliittisesta taustasta ja jaottelevat heidät sen mukaan. Toisaalta samaan aikaan ihmiset pelkäävät sotkeutua politiikkaan, eikä sopivia haastateltavia ollut helppo löytää.

Lasten leikit heijastavat aikuisten maailmaa: sisällissodan vuosina Bikashin saapuessa bussilla maaseutukylään pikkupojat toivottivat vieraat tervetulleiksi tähtäämällä bussia kepeillä ja muilla leikkiaseilla. Vakavampia seurauksia syntyi, kun lapset leikkivät luonnosta löydetyillä laukaisemattomilla räjähteillä. Tuolloin Bikash tapasi matkoillaan myös näiden leikkien vammauttamia lapsia.

Nyt sodan tuhoisuus yhteiskunnan pienimpiä kohtaan konkretisoituu japanilaisten rahoittamassa Happy Girls' Home -lastenkodissa, jonka 18 tytöstä kymmenen on joutunut konfliktin seurauksena perheidensä hylkäämäksi. Vaikka Nepalissa ei ole sodittu yli neljään vuoteen, lastenkodin huoltajat kertovat yhden tytöistä edelleen joskus pyörtyvän nähdessään poliisin tai muun aseistetun henkilön.

Bikashille tämä ei tule yllätyksenä. Hänen mukaansa sodan ja tappamisen aiheuttama pelko näkyi sotavuosina maaseudun lapsissa selkeästi. Kaikki tuntemattomat ihmiset olivat lapsille

> - Siitä asti kun kuulin, että armeija tappoi isäni, olen ollut peloissani nähdessäni sotilaan. ”

pelonaihe. Kun Bikash kerran näki noin kahdeksanvuotiaan pojan kantavan raskasta vesiastiaa, hän tarjosi pojalle kantoapua. Vesiastia jäi maahan, kun poika pakeni tuntematonta ihmistä.

Sotilaat veivät isän

Pelkojen aiheellisuuden ymmärtää, kun kuulee **Saritan** ja **Junan** tarinan. Siskot ovat 11- ja 12-vuotiaita lastenkodin asukkaita, jotka istuutuvat kertomaan meille lapsuudestaan.

Kuusi vuotta sitten sisarusten isä lähti keskiyöllä kalastamaan. Aamulla häntä ei kuulunut takaisin, joten äiti lähetti Junan etsimään isäänsä. Puolenpäivän aikaan tuolloin 5-vuotias Juna löysi isänsä joen varrelta kolme luodinreikää rinnassa. Armeija oli ampunut hänet ilmeisesti siksi, että hän liikkui ulkona epäilyttävään aikaan. Syyllisiä ei ikinä löydetty eikä rangaistu.

- Siitä asti kun kuulin, että armeija tappoi isäni, olen ollut peloissani nähdessäni sotilaan. Ajattelen heidän voivan tappaa minutkin. En voinut nukkua kotona isän kuoleman jälkeen. Pelkään yhä paljon sotilaita ja kaikkia vieraita ihmisiä, Sarita kertoo.

Vaikka tyttöjen perhe oli konfliktista täysin ulkopuolinen, sota hajotti koko perheen. Sarita ja Juna asuivat kolme vuotta isän kuoleman jälkeen kotona, kunnes äidillä ei ollut enää varaa elättää heitä, ja he muuttivat lastenkotiin. Heidän kahdesta veljestään toinen päätyi Katmanduun lastenkotiin, ja toinen asuu yhä äidin kanssa. Tytöt kertovat asuvansa mieluummin lastenkodissa kuin kotona. Sarita kertoo haluavansa isona opettajaksi. Juna ei paljasta haaveitaan, mutta kertoo pitävänsä matematiikasta.

Sodan seurauksena moni muukin lapsi menetti toisen tai molemmat vanhempansa, joutui jättämään perheensä tai kotinsa. Bikash on tavannut pääkaupungissa perheitä, jotka joutuvat jakamaan huoneen 30 muun ihmisen kanssa. He ovat yleensä korkeaan kastiin kuuluvia ja joutuivat pakenemaan maolaisten pelossa kaupunkiin. Osalla ei ole ollut mahdollisuutta palata takaisin kotiin.

Lapsesta sotilaaksi kolmessa kuukaudessa

Joistakin lapsista ja nuorista sota teki sotilaita. Armeijaan ei alaikäisiä hyväksytty, mutta Unicefin mukaan maolaisten joukkoon rekrytoitiin tuhansia lapsisotilaita, joista noin kolmasosa oli tyttöjä. 22-vuotias **Rabien Neipaneya** liittyi maolaisten kansanarmeijaan 16-vuotiaana. Hän kertoi valtion armeijan käyneen koulussa ahdistelemassa häntä ja hänen kavereitaan. Tämän seurauksena hän päätti taistella armeijaa vastaan ja lähti sissikoulutukseen. Lapsisotilaana hän ei itseään pidä, sillä hänen mielestään 16 vuotta on sopiva ikä liittyä armeijaan.

Neipaneyan saama koulutus kesti noin kolme kuukautta, jonka aikana Rabien sai yksinkertaisen sotilaskoulutuksen kuten miten pidellä kivääriä ja heittää kranaatteja. Sen jälkeen hänet lähetettiin ensimmäiseen taisteluun, joka käytiin armeijan alueellista päämajaa vastaan ja kesti koko yön.

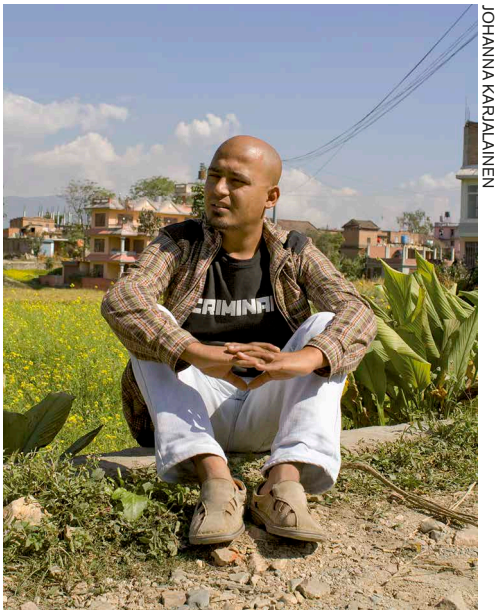

JOHANNA KARJALAINEN

Lapsille sota on vaikea asia käsittää. Osaa se haavoitti, osa se kutsui osallistumaan, Bikash sanoo.

– Taistelua edeltävänä iltana olin innoissani, mutta myös peloissani. Kun taistelu sitten alkoi, ei pääni toiminut alussa ollenkaan. Käteni tärisivät ja kuulin vain luotien äänet. Taisteluun kuitenkin tottui, Rabien kertoo.

– Tapoin ihmisiä 15–20 metrin päästä. Se tuntui pelottavalta. Hyvä ystäväni kuoli eräässä taistelussa. Kuulin hänen huutavan takanani äitiä. Sen jälkeen näin, kun hänen ruumiinsa vedettiin pois. Edellisenä iltana olin jutellut ystäväni kanssa siitä, että voisimme kuolla. Pelkäsimme, mutta ajattelimme, että joka tapauksessa kuolemme joskus emmekä voi mennä takaisinkaan. Oli vain taisteltava, hän muistelee.

Kun Rabien oli taistellut kaksi vuotta, maassa solmittiin rauha, ja hän päätyi YK:n leirille, jossa hän luovutti aseensa. Nyt hän on päässyt takaisin perheensä luokse ja haluaa tehdä töitä puolueelle.

– Sotiminen oli oikea juttu, enkä kadu sitä, hän kertoo.

– Silloin vallankumousta piti ajaa asein. Nyt en enää haluaisi sotia vaan edistää vallankumousta rauhanomaisin, poliittisin keinoin.

Mallia sotaan elokuvista

Nuorille maolaisille sota saattoikin näyttäytyä Bikashin mukaan eräänlaisena leikkinä. Alaikäisten sotilaiden eleissä ja ilmeissä näkyi hänen mielestä väkivaltaelokuvien vaikutus. He kantoivat asetta ylpeinä, leikkien sankareita. Ase herätti myös kunnioitusta ja pelkoa muissa ihmisissä, joten sen kantamisesta tuli sisällissodan aikana eräänlainen muoti-ilmiö. Sissien laiton elämäntapa kiehtoi erityisesti alhaisten kastien huonosti kohdeltuja lapsia ja nuoria.

”Itse meneillään olevasta sodasta, sen taustoista tai seurauksista nämä nuoret ja ylpeät aseenkantajat eivät olleet perillä ollenkaan”, Bikash hymyilee hieman.

Jäin pohtimaan, olisinko minäkin päätynyt samanlaisissa olosuhteissa tappamaan ihmisiä vapaaehtoisesti? Bikash valaisi minulle asiaa lisää:

– Kuvittele olevasi 15-vuotias poika, jota syrjitään ja alistetaan alhaisen kastin vuoksi joka paikassa. Mennessäsi kauppaan 10-vuotiaalla ylemmän kastin pojalla on valta määräillä sinua. Kotona kuulet maolaisten propagandaa. Kun isäsi jää kiinni vallankumousmedian seuraamisesta, poliisit hakevat hänet kotoa väkivaltaisesti, ja hän katoaa. Samalla, kun näet äitisi itkevän, näet miten kaltaisiasi alhaista syntyperää olevia nuoria pelätään, koska he kantavat asetta. Puolueen ei tarvitse enää etsiä sinua. Sinä etsit itse puolueen käsiisi.

Väkivalta on jättänyt Bikashin mukaan moniin pysyvän väkivallan jäljen – ja näin laajemmin yhteiskuntaan. Bikash muistaa isänsä kertoneen, että tämän nuoruudessa ihmisen tappamisesta syntyi valtava kohu ja viikkojen puheenaihe.

– Sodan seurauksena väkivaltaan on turruttu ja siitä on tullut arkipäiväistä. 14-vuotias poika kantamassa laitonta asetta ei ole kovin tavatonta. Sodan kokeneisiin nuoriin on juurtunut raa’an väkivallan malli, josta voi olla vaikea päästä eroon, ja jota he eivät itse huomaa, Bikash kertoo.

- Kun näet, miten kaltaisiasi alhaista syntyperää olevia nuoria pelätään, koska he kantavat asetta, puolueen ei tarvitse enää etsiä sinua. Sinä etsit itse puolueen käsiisi.”

Johannes Mikkonen on Maya Nepal ry:n hallituksen jäsen ja viihtyy parhaillaan toista kertaa vapaaehtoisena lastenkodissa Nepalissa.

Hannu Reime

Kirjoittaja on toimittaja ja tietokirjailija.

SOSIALISMI = demokratia

LUE LISÄÄ
tinyurl.com/reime1
tinyurl.com/reime2

KIRJOITTAESSAAN viisikymmentä vuotta sitten ”sosialismin kahdesta sielusta” yhdysvaltalainen vasemmistolainen aktivisti **Hal Draper** arveli, että useampi kuin joka toinen ihminen kautta maailman piti itseään jonkinlaisena sosialistina. 1960-luvulla ajatus sosialismista vielä eli Länsi-Euroopan työväenliikkeessä, ellei muuna niin ainakin kaukaisena ihanteena tai visiona. Suomessakin poliittiset puolueet jaettiin sosialistisiin ja ei-sosialistisiin, jolloin sosialismi näyttäytyi eräänlaisena oletusarvona.

Samaan aikaan suuressa osassa maailmaa vallitsi taloudellinen ja poliittinen järjestelmä, jota sen kannattajat ja vastustajat yhdessä kutsuivat sosialistiseksi. Tällainen ”sosialismi” oli puoli vuosisataa sitten myös rantautumassa ensimmäisen kerran Euraasian mantereen ulkopuolelle, Kuuban saarelle Amerikoissa.

Hal Draper, **Karl Marxin** työn tulkitsija ja **Heinrich Heinen** runojen englannille kääntäjä, kirjoitti, että sosialismin ongelmana oli koko käsitteen sisällön latistuminen ja hämärtyminen. Kapitalistisen demokratian oloissa toimineille työväenpuolueille sosialistisella päämäärällä ei enää ollut mitään yhteyttä käytännön politiikkaan.

Toisaalta järjestelmä, joka vallitsi Neuvostoliitossa, Kiinassa ja muissa kommunistipuolueiden johtamissa yhden puolueen diktatuureissa, ei ollut vain sosialistisen ihanteiden irvikuva vaan monessakin mielessä niiden täydellinen vastakohta. Mitä ajattelisi radikaalia demokratiaa aina ja kaikkialla kannattanut Karl Marx vaikkapa Pohjois-Korean dynastisesta valtiosta? Tarkkakorvaisen havaitsijan on täytynyt viime vuosisadalla kuulla toistuvia jyrähdyksiä Lontoon Highgaten hautausmaan suunnalta Marxin kääntyillessä siellä levottomana haudassaan.

> Palkkatyöllä ja pääomalla on edelleen vastakkaiset intressit kaikkialla maailmassa. Kirkkaimmin sen oivaltaa liikemaailma itse käydessään jatkuvaa luokkataistelua ajamiensa asioiden puolesta.

KUINKA paljon ja minkä sortin sosialisteja maailmassa vielä on jäljellä uuden vuosisadan ensimmäisen kymmenluvun päätyttyä? Vastausta ei kannata edes arvailla. Sen sijaan nykyajasta voi tehdä havaintoja, jotka asian kannalta ovat kiintoisia ja tärkeitä.

Berliinin muurin murtumisen jälkeen kapitalismista on tullut yleismaailmallinen yhteiskuntajärjestelmä. En tiedä, pitääkö ihmiskunnan enemmistö enää itseään sosialistisena, mutta maailman kansalaisten valtaosa kuuluu jo nyt siihen yhteiskuntaluokkaan, palkkatyöläisiin, jonka työn varassa moderni maailmaa pyörii tai pysähtyy. Kiinasta on lyhyessä ajassa tullut maailman työpaja. Etelä-Korea, Etelä-Afrikka, Brasilia ja monet muut aikaisemmin maatalousvaltaiset maat ovat nyt tärkeitä teollisuuskeskuksia. Ja vaikka teollisuuden työpaikkoja siirretään voitonhimon ohjaaman kapitalismin dynamiikan mukaisesti Euroopasta halvan työn maihin, ei palkkatyö ole maanosastamme mihinkään hävinnyt, ei edes massajulkisuuden vulgaaristi toitottamasta keskiluokkaistumisesta huolimatta.

Palkkatyöllä ja pääomalla on edelleen vastakkaiset intressit kaikkialla maailmassa. Kirkkaimmin sen oivaltaa liikemaailma itse käydessään jatkuvaa luokkataistelua ajamiensa asioiden puolesta, sellaisten kuin työsuhteiden höllentäminen, eläkeiän nostaminen, julkisten palveluiden heikentäminen ja viime kädessä markkinoiden tunkeminen niin monelle inhimillisen toiminnan alueelle kuin mahdollista.

LYHIMMÄN määritelmänsä mukaan sosialismi tarkoittaa demokratian laajentamista alueelta, jota kutsutaan politiikaksi koko yhteiskuntaan, ennen kaikkea siihen elämänpiiriin, josta käytetään nimitystä talous, ja jossa vallitsee markkinavoimien kaoottisuus ja yritysten sisäinen tyrannia. Sata vuotta sitten sosialismi ymmärrettiin työväenliikkeessä nimenomaan demokratian laajentamisena, ja käsitys heijastui jopa sosialidemokratian nimessä. Työväen suuret joukkopuolueet osallistuivat radikaalin porvariston rinnalla demokraattiseen taisteluun itsevaltiutta vastaan, mutta halusivat ulottaa kansanvallan kapealta valtiollisen politiikan alueelta koko yhteiskuntaan. Demokratia on sosialismin välttämätön ehto ja ajatus epädemokraattisesta sosialismista käsitteellinen ristiriita.

Sosialismi on 1800-luvulta lähtien yhdistetty palkkatyöläisten ja sitä kautta koko ihmiskunnan yhteisiin etuihin. Pääoman diktatuurin vallitessa maailmanlaajuinen sosialismi on yhteiskunnallisena ihanteena ja vakavasti otettavana tavoitteena nykyisin monta kertaa ajankohtaisempi kuin mitä se oli sata vuotta sitten. YD

Tämä ei ole TÖHRY

Nollatoleranssi graffiteja kohtaan herättää kysymyksiä julkisen tilan käyttöoikeudesta. Jos katutaidetta ei kuitenkaan tuomita suoralta käsin töhrynä, avautuu katsojalle aitoja esteettisiä kokemuksia, sanoo **Kaisa-Reeta Koskinen.**

Katutaiteelle ei ole olemassa yksikäsitteistä määritelmää. Ilmiönä sitä täytyykin lähestyä siihen useimmiten liitettyjen ulottuvuuksien kautta. Tyypillisesti katutaide on omaehtoista, ei-kaupallista ja julkisessa tilassa tapahtuvaa, paikkaan sidottua taidetta.

Muista taidemuodoista poiketen katutaiteen erityispiirteenä on sen epävirallisesta tai jopa laittomasta asemasta johtuva hetkellisyys. Monissa kaupungeissa etenkin Suomessa luvattomasti tehdyt kuvat tai installaatiot kun pyritään poistamaan mahdollisimman nopeasti.

Mielikuvissa katutaide yhdistyy voimakkaasti erityisesti graffiteihin. Katutaiteeseen kuuluvat kuitenkin myös esimerkiksi julkisissa tiloissa toteutetut installaatiot, katuteatteri, guerilla-taide ja flash mob -tyyppiset esitykset, joissa iso joukko ihmisiä ennalta ilmoittamatta kokoontuu tiettyyn julkiseen paikkaan toteuttamaan performanssin. Katutaidetta voi siis yhtä hyvin olla rakennustyömaan aitaan maalattu kuva kuin sissipuutarhurien istuttama kukkapuutarha kaupungin jättömaalla.

Näin katutaidetta ei erota muista taidemuodoista niinkään sen sisältö vaan sen perinteisen taidekontekstin näkökulmasta epätyypillinen esityspaikka. Sisällön suhteen sitä sitovat samat reunaehdot kuin niin sanottua tavallista taidettakin. Tämä tarkoittaa, että kaikki kadulla tehty ei ole katutaidetta – sotkettu seinä on sotkettu seinä, vaikka se sijaitsisikin kadulla.

Kadusta galleriaksi

Katutaiteen tekijöiden motiivit vaihtelevat suuresti. Joillakin katutaiteilijoilla ajavana voimana toimii tarve kommentoida kaupunkitilan käyttöä, taiteen elitistisyyttä tai muita yhteiskunnallisia epäkohtia. Toisille katu tai muu julkinen tila on paikka, jossa taidetta on mahdollista levittää suuren yleisön nähtäväksi. Myös katutaiteilijoiden sitoutuminen katutaide-alakulttuuriin vaihtelee suuresti. Yhteistä kuitenkin on se, että julkisessa, ei-kaupallisessa tilassa on mahdollista tavoittaa laajempaa yleisöä kuin taidegallerioissa tai museoissa.

Visuaalisen katutaiteen voi nähdä kantavan painolastia syntymäympäristönsä vuoksi. Taidemuodolle tietä aukaissut graffiti-kulttuuri otti ensiaskeleensa New Yorkin ghettoissa, ja katutaiteen on ollut vaikea irtautua hyvin vahvasta mielikuvasta, jossa se sitkeästi liitetään yksinomaan jenginuorten päämäärättömäksi vandalismiksi. Tästä perspektiivistä katutaiteesta on ollut helppoa luoda ”hyvä vihollinen”.

Viime vuosina tehdyn tutkimuksen mukaan katutaiteen harrastamista ei kuitenkaan voi liittää mihinkään tiettyyn sosiaaliluokkaan, eikä sitä selitä esimerkiksi sosiaalinen syrjäytyminen. Graffiti-alakulttuuri yhdistyy tänä päivänä tiettyihin musiikillisiin alakulttuureihin, mutta graffittien alkuvuosien vahva marginaaliin liittyvä status ei enää pidä paikkansa. Toisaalta myös graffittikulttuuria esimerkiksi 1980- ja 1990-luvulla leimannut vahva aattellinen ote on viimeisinä vuosina osittain lieventynyt ja ilmaisun esteettiset arvot ovat muodostuneet ensisijaisiksi.

Graffiteja rakkaudesta naapurustoon

Katutaiteen täyskieltoa on perusteltu eräänlaisen porttiteorian kautta. Tämän mukaan yleisten kaupunkitilojen hoitamatta jättäminen ja roskaisuus kasvattavat ihmisten yleistä välinpitämättömyyttä ympäristöstään. Apatia luo vuorostaan olosuhteet edelleen kasvavalle vandalismille ja rikollisuudelle. Monille katutaide on yksi tekijä ympäristön yleisen rappiotunnelman luomisessa, ja heidän mukaansa siitä yleisen turvallisuuden ja viihtyisyyden vuoksi on päästävä eroon.

Toisen näkökulman mukaan taitavasti ja oivaltavasti tehty taideteos esimerkiksi purkutalon seinässä kertoo juuri päinvastaisesta: alueesta pidetään huolta ja siitä välitetään. Huolenpito taas vähentää järjestyshäiriöitä ja epäsosiaalista käyttäytymistä alueella.

Viime kädessä edellä esitetty tulkintaristiriita palautuu mielikuviin katutaiteesta. Onko kysy-

Katutaiteen monet muodot

Varsinaisen graffiti-alakulttuurin katsotaan syntyneen New Yorkissa 1970-luvulla, jolloin voimakkaasti eriarvoisessa ja sosiaalisesti jakautuneessa yhteiskunnassa marginaaliin painetut nuoret alkoivat käyttää seiniin ”kirjoittamista” keinonaan asuinalueidensa ja omien kulmiensa merkitsemiseen. Ajan graffitikulttuuriin liittyi sosiaalinen ulottuvuus, jossa yhteiskunnasta muuten syrjäytetyt nuoret pystyivät hakemaan sosiaalista arvostusta ja kunnioitusta, ”respectiä”, omasta vertaisryhmästään omilla ehdoillaan. Graffitien alkuaikoina kirjoitukset olivat yleisesti ottaen spraymaaleilla toteutettuja maalauksia, joiden pääasiallisena sisältönä oli sana, tyypillisesti tekijänsä nimi.

Katutaiteen visuaaliset ilmaisumuodot ovat kehittyneet,muuttaneet muotoaan, monipuolistuneet ja pirstaloituneet. Tänään visuaalinen katutaide maailmalla on pääosin kaikkea muuta kuin alkuaikojen kolmiulotteista vaikutelmaa hakevia tekstejä.

Visuaalista katutaidetta tehdään maalaamalla ja sapluunoilla. Se voi olla julisteita, tarroja, erilaisia laattoja ja levyjä. Viime aikoina Euroopassa suosituksi ovat tulleet muun muassa erilaiset kollaasitekniikat, jossa yhdistellään esimerkiksi jätepaperia maalaukseen tai tyylit, joissa maalaus sulautuu ympäristöönsä.

Koska ihmisten mielikuvissa katutaide assosioituu edelleen vahvasti sen visuaalisiin ilmaisumuotoihin ja nimenomaan alkuaikojen old school-tyyppiseen graffitiin, ollaan tästä historiallisesta yhteydestä haluttu osittain tietoisestikin erottautua. Nykyisen visuaalisen katutaiteen kohdalla saatetaan puhua siis post-graffitista tai neo-graffitista – kieltääpä joku graffitien kuulumisen nykyiseen katutaide-genreen kokonaan.

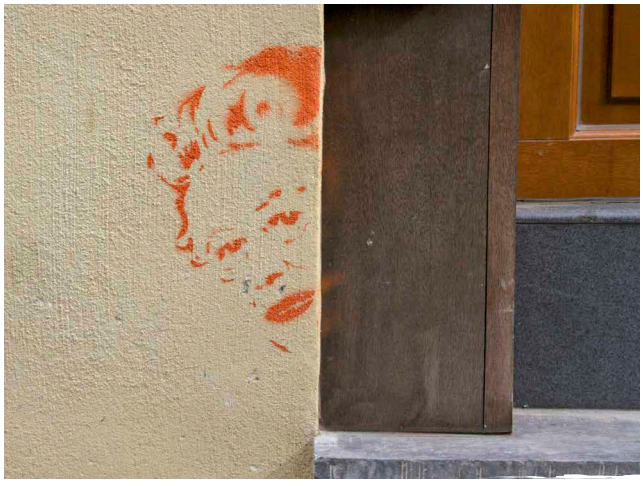

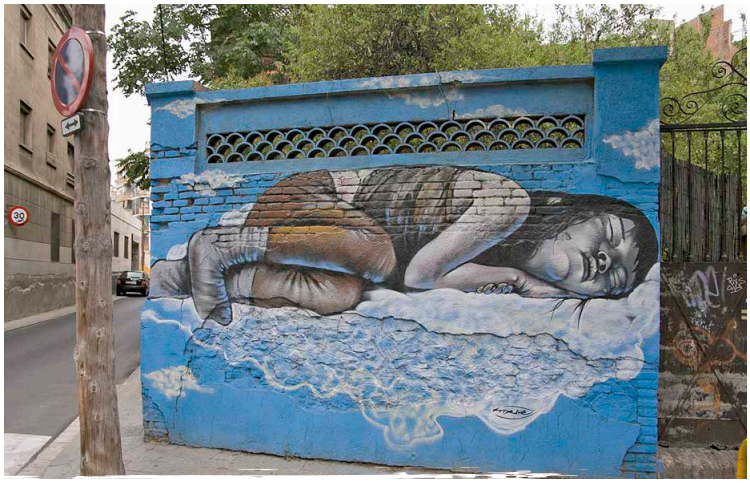

Katutaiteen monimuotoisuutta ja luovuutta halventaa sille annettu töhryn leima. Monet graffitit ovat kotikaturakkauden ilmentymä.

Onko kaupunki tilana ei-kenenkään -maata vai meidän kaikkien kaupunki? Miten paljon yksilö saa ja voi osallistua kaupunkitilan luomiseen?

”

myksessä aina pelkkää sotkua, vai voiko katutaiteessa nähdä myös taidetta?

Jälkimmäisen näkökulman kannattajille katutaide on esteettisesti varteenotettava ilmaisumuoto. Katutaidetta vastustavien mukaan se on aina lähtökohtaisesti vain ympäristöä pilaavaa vandalismia.

Julkisessa keskustelussa visuaalista katutaidetta käsitellään edelleen hyvin vahvasti ainoastaan kriminologian perspektiivistä. Tällöin katutaiteen koko kirjo niputetaan leimaavan töhry-termin alle. Ongelmalliseksi tilanteen tekee se, että kun ennalta koko visuaalisen katutaiteen kenttä ja kaikki sen variaatiot on leimattu ”töhryksi”, ei juurikaan jää mahdollisuuksia keskustella katutaiteen toteutumisen reunaehdoista. Keskustelun ulkopuolelle jätetään esimerkiksi se, missä raja esteettisesti arvostettavan taiteen ja todellisen töhryn välillä menee ja siitä, kenellä on tästä rajasta oikeus päättää.

Erityisen ongelmallinen on joissakin kaupungeissa sovellettu nollatoleranssi, jonka mukaan kaikki ”töhryt” pyritään poistamaan mahdollisimman nopeasti ja maalareita rangaistaan. Saman kohtelun siis saavat sekä aidosti taidokas katutaide että puhdas sotkeminen.

Nollatoleranssi-asetelma nostaakin mielenkiintoisella tavalla esiin kysymyksiä siitä, kuka saa olla esillä kaupunkitilassa, ja kenen ehdoilla kaupunkia sosiaalisena todellisuutena toteutetaan? Onko kaupunki tilana ei-kenenkään-maata vai meidän kaikkien kaupunki? Miten paljon yksilö saa ja voi osallistua kaupunkitilan luomiseen? Onko kaupunkitilan käyttöön oikeus ainoastaan niillä, joilla on varaa maksaa? Kenen esteettisten arvojen mukaan kaupunkitilaa suunnitellaan?

Olisikin tärkeää määritellä ja erotella huolellisesti käsitteet katutaide ja töhry, jotta edes lähtökohtaisesti keskusteltaisiin samoista asioista, ja jotta laajan ilmiön moninaisuus pystyttäisiin huomioimaan.

Kaupunki tilana on parhaimmillaan erilaisten ihmisten, elämäntapojen ja esteettisten makujen sulatusuuni. Jos pystymme antamaan tilaa ja mahdollisuuksia näille erilaisille elämäntyyleille luoda omaa elämäänsä kaupungissa rinta rinnan, voi lopputuloksena olla värikkäämpi, luovempi, onnellisempi ja monimuotoisempi kaupunki, joka on enemmän kuin osiensa summa. Kaupunki on lähtökohtaisesti kuitenkin meidän kaikkien tilamme.

Kaisa-Reeta Koskinen on kansalaisjärjestöaktiivi.

Kuvat: Kaisa-Reeta Koskinen

STEFFEN ZAHN

TEMPELHOFER PARK

– natsimonumentista kaiken kansan puistoksi

Berliinin sydämessä eläneellä Tempelhofin lentokentällä oli keskeinen paikka kaupungin 1900-luvun historiassa. Nyt kauaskatseiset kaupungin päättäjät ovat antaneet lentokoneille pieneksi muuttuneelle alueelle uuden elämän Euroopan suurimpana kaupunkipuistona, kertoo Suvi Helle.

Kuumana kesäkuisena päivänä istun Berliiniä kiertävässä paikallisjunassa linjalla S41, joka kiertää kaupunkia myötäpäivään. Asuinalueet ja teollisuusrakennukset vuorottelevat radan varsilla, ja maisemien viherryttyä keskustan eteläpuolella puistomaisiksi jään kyydistä Tempelhofin asemalla.

Tempelhof, entisen Länsi-Berliinin puolella oleva tavallisen näköinen asuinalue on saanut nimensä Temppeliherrain ritarikunnan mukaan, jolle alue kuului keskiajalla. Uskonsa puolesta sotineen veljeskunnan jälkeen paikka on ollut taistelujen näyttämönä kerta toisensa jälkeen, mutta juuri nyt Tempelhof on kuin inhimillisyyden ja ystävällisyyden perikuva. Heti asemalta kadulle käveltyäni näen sen, mitä tänne tulin katsomaan: sisäänkäynnin Tempelhofer Parkiin.

Tempelhofin puisto on manner-Euroopan suurin puisto, mitä ennen se toimi lentokenttänä melkein sadan vuoden ajan. Astellessani sisään alueelle minua vastassa ovat opastaulu, infopiste ja wc. Näiden takana avautuu nurmikenttä, joka tuntuu jatkuvan silmänkantamattomiin. On vaikea käsittää, että alue edessäni on kokonaisuudessaan puistoa. Tasaisella maalla olevalta puuttomalta ja talottomalta kentältä näkee hyvin kauempana olevia Berliinin nähtävyyksiä. Korkeimpana niistä taivasta kohti kurkottelee Berliinin symboli, Fernsehturm.

Puistoa voi hyvällä syyllä kutsua massiiviseksi: sillä on kokoa 355 hehtaaria. Taivas kaartuu yläpuolellani puolipallon muotoisena ja näyttää olevan korkeammalla kuin kaupungin vilinän keskeltä katsottuna. Opastaulu kertoo, että puistosta löytyvät grillauspaikka ja koira-aitaus, lintujensuojelualue, erilliset väylät juoksemista, pyöräilemistä ja rullalautailua varten – sekä paljon, paljon tilaa. Kesäisenä päivänä Tempelhofer Parkissa on urheilijoita, nuorisoporukoita, perheitä ja turisteja. Toiset ovat eväsretkellä, toiset lenkkeilemässä tai kokeilemassa tuulen varassa etenemistä rullalaudan ja purjelaudan yhdistelmältä näyttävällä laitteella

Aika lensi kentän ohi

Tempelhofin lentokentällä on keskeinen paikka Berliinin 1900-luvun kulttuurihistoriassa. Kenttä perustettiin 1900-luvun alussa, ja kylmän sodan aikaan se toimi Länsi-Berliinin päälentokenttänä.

Liikennemäärät Tempelhofilla alkoivat vähentyä vuosisadan edetessä loppuaan kohti. Kiitoratojen pituus ei enää riittänyt suurimmille koneille, ja ongelmia aiheutti myös kentän keskeinen sijainti miljoonakaupungin sisällä. Kenttää käytettiin lopulta lähinnä Saksan sisäisillä lennoilla. Kentän sulkemista suunniteltiin pitkään ja lopulta kentän toiminnan lakkauttamisesta järjestettiin kansanäänestys huhtikuussa 2008.

Kentän sulkemista vastusti kenttää puolustamaan perustettu kansanliike, jota tukivat muun muassa kristillisdemokraatit. Liikkeen jäsenet olivat huolissaan työpaikoista ja liike-elämän hyvinvoinnista ja pelkäsivät liikenneyhteyksien huonontumisen vaikeuttavan berliiniläisten elämää. Monet länsiberliiniläiset eivät halunneet luopua lentokentästä, jonka he yhä kokivat vapauden symbolina.

Toiselta puolelta kentän sulkemista perusteltiin kaupungin ulkopuolelle suunnitellun uuden lentokentän rakentamisen turvaamisella ja ympäristösyillä.

Lentokenttä suljettiin lopullisesti lokakuussa 2008. Tempelhofin lentokentän toiminta loppui

Ilmailukäytössä 1900-luvun alusta asti olleelle alueelle perustettiin varsinainen lentokenttä vuonna 1923. 1930-luvulla kentän viereen nousi natsiarkkitehti **Ernst Sagebielin** piirustusten mukaan valtava rakennus, joka piti sisällään lentokonehallit ja terminaalin. Rakennus on 1 230 metriä pitkä puolikaaren muotoinen taidonnäyte, ja se oli valmistuessaan yksi maailman suurimmista rakennuksista. Yhä nykyään yli kilometrin mittainen rakennus on eräs maailman pisimmistä ja näkemisen arvoinen erityisesti arkkitehtuurista kiinnostuneille.

Huhtikuussa 1945 sodan lähestyessä loppuaan Neuvostoliiton joukot hyökkäsivät Tempelhofin lentokentälle ja pitkän taistelun jälkeen määräsivät lopulta terminaalirakennuksen alimmat kerrokset täytettäväksi vedellä. Kukaan ei tiedä, mitä alimmissa kerroksissa oli: kenties saksalaisia sotilaita, ehkä aseita tai mahdollisesti ei yhtään mitään. Näitä kerroksia ei ole koskaan tyhjennetty vedestä, vaan sodan kauhut on jätetty suljettujen ovien taakse maan alle.

Vuonna 1948 kentälle rakennettiin uudet kiitoradat Berliinin saarron aiheuttaman lisääntyneen lentoliikenteen vuoksi. Tempelhofin lentokenttä oli saarron aikana tärkein kenttä Berliinin ilmasillan toiminnan kannalta. Länsi-Berliinin huoltoa helpottivat asfalttipäällysteiset uudet samansuuntaiset kiitotiet, joista toinen on vähän yli kaksi kilometriä pitkä ja toinen noin 1 800-metrinen.

Vuosisadan alussa rakennettu kenttä vanheni lopulta uuden vuosituhannen suurten lentokoneiden tarpeille. Viimeinen lento Tempelhofista lensi vuonna 2008.

Kenttä avattiin uudelleen Euroopan suurimpana kaupunkipuistona keväällä 2010. Jo puiston avajaisviikonloppuna toukokuussa 2010 puistossa vieraili yli 200 000 ihmistä. Alueen kehittämisen odotetaan jatkuvan vuoteen 2017 asti ja maksavan Berliinin kaupungille 60 miljoonaa euroa.

Puistoa voi hyvällä syyllä kutsua massiiviseksi: sillä on kokoa 355 hehtaaria. Taivas kaartuu yläpuolellani puolipallon muotoisena ja näyttää olevan korkeammalla kuin kaupungin vilinän keskeltä katsottuna.

Berliinissä käytiin pitkä julkinen keskustelu valtavan avoimen tilan käytöstä. Lopulta se päätettiin kuitenkin vain avata.

Kiitoradoilla on jännittävää kävellä maalattujen merkkien päällä, ja nurmikolla törröttävät vanhoilla paikoillaan lentäjille jotain tärkeää kertovat numerokyltit.

juhlallisin menoin kutsuvieraiden juhliessa terminaalirakennuksessa ja mielenosoittajien muodostaman kynttiläkulkueen edetessä kentän lähellä.

Kentän sulkemisen jälkeen Berliinissä keskusteltiin vilkkaasti siitä, mitä toimettomalle maa-alueelle tulisi tehdä. Asuntorakentamista vaativat monet, mutta yhtä monet halusivat säilyttää kulttuurihistoriallisesti arvokkaan alueen ennallaan. Mielenosoituksia rakastavassa kaupungissa kentän kohtalosta väännettiin kättä kevääseen 2009 asti, jolloin Berliinin kaupunki ilmoitti, että Tempelhofer Feld tultaisiin säilyttämään ennallaan ja muuttamaan ilmaiseksi puistoksi kaikkien kaupunkilaisten käytettäväksi.

Ekologinen turvapaikka miljoonakaupungin keskellä

Tähän päivään mennessä juuri mikään ei kentällä ole vielä muuttunut. Kiitoradoilla on jännittävää kävellä maalattujen merkkien päällä, ja nurmikolla törröttävät vanhoilla paikoillaan lentäjille jotain tärkeää kertovat numerokyltit. Terminaalirakennus, johon ihmisillä on pääsy vain yleisötapahtumien yhteydessä, on juuri siinä kunnossa, mihin se lentotoiminnan loputtua jäi. Valtavassa lentokonehallissa on vuoden aikana järjestetty festivaaleja ja messuja varsin omaperäisessä ympäristössä.

Puiston tulevaisuudesta ei vielä ole tarkkaa tietoa, mutta ainakin suuri osa siitä on tarkoitus säilyttää kaikille avoimena puistona. Asuntorakentaminen ja alueen kehittäminen tuottavampaan suuntaan kiinnostavat monia, sillä satoja hehtaareja rakentamatonta maata muutaman kilometrin päässä eurooppalaisen suurkaupungin keskustasta on harvinainen tilaisuus sekä rakennuttajalle että asuntoja ja tiloja tarvitseville.

Tempelhof Parkin vielä ollessa ilmailukäytössä oli sen alue turvapaikka useille uhanalaisille eläin- ja kasvilajeille. Lähes neljän neliökilometrin suuruisen alueen pitäminen avarana ja niittymäisenä säilyttää toivottavasti elinympäristön suunnilleen ennallaan, jotta uhanalaiset eliöt viihtyvät siellä jatkossakin. Puiston keskellä oleva niittyalue on nyt suojeltu huhtikuusta heinäkuuhun kiurun pesimisen turvaamiseksi. Tästä puistossa vierailevia ihmisiä muistuttavat linnun kuvalla varustetut punaiset Bitte nicht stören -kyltit.

Kymmenet siivekkäät lentelevät niityn yläpuolella, ja istahdan kiitoradalle keltaisen nuolen päälle niitä katselemaan. Linnut eivät onneksi paikkaa ole hylänneet, vaikka muu lentotoiminta Tempelhofilla onkin lopetettu.

Suvi Helle on vapaa toimittaja.

SUVI HELLE

SPONSOROITUA KAUPUNKIPYÖRÄILYÄ

Unohtakaa kolikoilla toimivat ränsistyneet ja täyskumiset lainapyörät. Uuden sukupolven kaupunkipyörillä ajaa ilokseen, ellei saa närästystä mainonnan polkuvoimana toimimisesta. Lontoon kesällä 2010 aloitettua kaupunkipyöräjärjestelmää nimittäin sponsoroi Barclays Bank. Vuonna 2007 Pariisissa alkanutta suosittua Vélib-systeemiä, kuten monen muunkin eurooppalaisen kaupungin pyöriä, puolestaan rahoittaa mainostoimisto JCDecaux. Se haluaa vastineeksi mainostilaa pyörissä ja niiden parkkipisteissä.

Brysselissä vuonna 2009 JCDecaux'n tuella aloitettu Villo-systeemi on ottanut tuulta purjeisiinsa tänä vuonna: lainapyörillä viilettää sekalainen sakki pukumiehistä kuntoilijoihin ja kauppamatkalaisista turisteihin. Toki pyöräily on Brysselissä edelleen harvinaista, vaikka vertailukohtana ei edes pitäisi Kööpenhaminaa, Amsterdamia – tai Helsinkiä.

Fillarointi Villolla

Villoja on Brysselissä tällä hetkellä 2500. Lainaikaväli vaihtelee päivästä vuoteen. Pitempiaikaisen käyttäjän pitää asua kaupungissa ja rekisteröityä Internet-lomakkeella, johon syötetään vastuukysymysten vuoksi henkilö- ja luottotiedot. Lainaamisessa tarvittava elektroninen "luottokortti" tulee postissa.

Pyörien käyttö on melko yksinkertaista, jos lukuun ei oteta selviytymistä kaoottisesta liikenteestä, surkeista teistä ja absurdeista opasteista. Menopelit on lukittu ympäri kaupunkia sijaitseville Villo-asemille. Pyörä irtoaa telineestä, kun naputtelee pankkikorttimaksun tai henkilökohtaisen tunnuskoodin aseman päätteen ruudulle. Siltä näkyy myös, paljonko kullakin asemalla on pyöriä. Interaktiivisen Villo-kartan pystyy lataamaan kännykkäänkin.

Ajoaika alkaa juosta, kun pyörä on lunastettu telineestä. Ensimmäinen puoli tuntia on ilmaista, tunti maksaa 50 senttiä, toinen euron ja kolmas kaksi euroa. Laskutus lakkaa, kun pyörä lukitaan takaisin johonkin noin paristasadasta asemasta. Käyttömaksun kertymistä ja laina-aikojaan voi seurata omalta tililtään. Se näkyy Internetin lisäksi myös Villo-asemien päätteiltä.

Pyörien epätasainen käyttö aiheuttaa ongelmia: suosituilta asemilta pyörät ovat usein loppu ja toisaalta joillain asemilla palautuspyörille ei ole aina tilaa. Kansalaisaktiivit ovat jopa perustaneet lainausongelmia kartoittavan sivuston *Where is my Villo?* Yksi syy epätasaiselle käytölle on maaston mäkisyys: Lainapyörä on houkuttelevampi ottaa pisteestä, josta pääsee hurauttamaan alamäkeen kuin asemalta, jolta poistuminen vaatisi ähertämistä ylämäkeen.

Millaista Villolla on ajaa? Seitsenvaihteiset pyörät on suunniteltu kestämään kulutusta, joten ne ovat hieman kömpelöitä. Perusvarusteet pyöräkori, valo ja runkolukko ovat tarpeellisia ja käteviä. Pieni miinus on käsijarru: vaikka sitä painaisi täysillä, eivät ainakaan testaamani pyörät täysin pysähtyneet alamäessä.

Kokonaishelpotusta liikenteeseen?

Brysselissä pyörätiet loppuvat välillä kuin seinään, ja moni autoilija suhtautuu pyöräilijään nurjasti. Voi toki toivoa, että kaupunkipyöräilyn suosion myötä niin asenteet kuin teot muuttuisivat kevytliikenneystävällisemmiksi. Ruuhkat ja parkkeerausongelmat eivät kuitenkaan välttämättä helpotu tuhansienkaan pyörien myötä. Ainakin Pariisissa tehdyn seurannan perusteella vuokrapyörillä ajavat nimittäin hanakimmin ne, joille joukkoliikenteen käyttö on normaalia arkea. Piintyneitä autoilijoita on vaikea saada pois ratin takaa. YD

Riitta Oittinen on Ytimen Brysselin kirjeenvaihtaja.

tulva

Feministinen aikakauslehti.

Irtonumerot Akateemisesta kirjakaupasta · www.tulva.fi

Uusimmassa numerossa:

HALLITUS
LISA SOUNIO
ROOSA NAUHA
SINIKKA SALO
LIKKA RYMY-EETUSSA

Heikki Hiilamo

Kirjoittaja on tutkimusprofessori Kansaneläkelaitoksessa.

Kannabiksen TULEVAISUUS

[YKSI Yhdysvaltojen marraskuun vaalien seuratuimpia aiheita oli Kaliforniassa marijuanan sallimisen puolesta tehty lakialoite nimeltä Proposition 19. Esityksen tarkoituksena oli laillistaa kannabiksen hallussapito ja viljely henkilökohtaiseen käyttöön. Piirikuntien vastuulle olisi jäänyt myynnin ja rajoituksien säätely.

Aloite 19 oli hyvässä myötätuulessa vielä lokakuun alkupuolella, ja sillä oli selvä enemmistö mielipidetiedusteluissa. Vastustajat eivät panostaneet porttiteoriaan vaan aloitteen heikkouteen siinä, että kunnat saisivat päättää sääntelystä.

Ratkaiseva käänne tapahtui lokakuun puolivälissä, kun liittovaltion yleinen syyttäjä **Eric Holder** ilmoitti, että äänestystuloksesta riippumatta Kaliforniassa valvottaisiin ponnekkaasti liittovaltion lakia, joka kieltää kannabiksen hallussapidon, kasvattamisen ja myymisen. Ilmoitus sai todennäköisesti monet nuoret jäämään pois uurnilta, millä oli osaltaan vaikutus esityksen häviämiseen marraskuun äänestyksessä.

[HOLDERIN julistus oli jo toinen **Barack Obaman** hallinnon kömpelyys samalla viikolla. Vapaamielisten äänestäjien keskuudessa lietsoi pettymystä presidentin päätös olla käyttämättä toimivaltaansa Yhdysvaltojen armeijan ”don’t ask, don’t tell” -homokiellon kumoamiseksi.

Tästä huolimatta aloite 19 sai enemmän ääniä taakseen kuin mikään aikaisempi vastaava yritys. Vastaava aloite – tuolloinkin numerolla 19 – oli edellisen kerran esillä vuonna 1972, jolloin kannattajia oli 33,5 prosenttia. Nyt laillistamisen puolesta äänesti 46 prosenttia. San Franciscossa kannattajia oli 65 prosenttia, mikä oli selvin tulos aloitteen puolesta koko osavaltiossa.

Marijuanan lääkekäyttö on ollut laillista Kaliforniassa vuodesta 1996. Lääkärit ilmoittelevat lehdissä vastaanotoista, joilla arvioidaan marijuanan tarvetta. Kannabista on melko vapaasti saatavissa. Kalifornian jälkeen ainakin 14 osavaltiota on laillistanut kasvin lääkekäytön. Lääkekäyttö on jo niin yleistä, että sen verottaminen on monille kunnille tuntuva tulonlähde. Kalifornian järkyttävän suuren budjettivajeen paikkaaminen olikin vahva argumentti aloite 19:n puolesta.

> Jos kannabis muuttuu lailliseksi, uusia markkinoita etsivä tupakkateollisuus voisi hyvinkin kiinnostua valtaamaan myös marijuanamarkkinoita ja pyrkiä laajentamaan runsaasti aineen käyttöä.

Toisaalta aloitteelta vei pontta myös kuvernööri **Arnold Schwarzeneggerin** syyskuun lopussa allekirjoittama laki, jonka seurauksena yhden unssin (30 gramman) hallussapidon rangaistus lieveni 100 dollarin rikesakoksi. Tästä huolimatta huumevalvontaan, pidätyksiin, oikeusprosesseihin ja huumetuomioihin käytetään valtavasti resursseja. Lainvalvojat luonnollisesti vastustavat laillistamista.

[ALOITTEEN puuhaajat ovat päättäneet tuoda sen uudelleen esille vuoden 2012 vaalien yhteydessä ja samaa suunnitellaan myös Washingtonin, Oregonin, Alaskan, Nevadan ja Coloradon osavaltioissa. Presidentinvaalien toivotaan tuovan uurnille nuoria äänestäjiä, jotka muita todennäköisemmin kannattavat marijuanan laillistamista. Mielipidetiedusteluiden mukaan valtaosa alle 30-vuotiaista sallisi marijuanan käytön.

Vastustajien mukaan yksikään argumentti ei kahdessa vuodessa käänny marijuanan sallimisen puolelle. Se johtaisi huumattuna ajamiseen ja työssäkäyntiin, ja lisäksi aine pysyisi laittomana liittovaltion lainsäädännössä.

Marijuanan henkilökohtaisen käytön laillistaminen tapahtunee enemmin tai myöhemmin. Kannabiksen kieltämistä on vaikea perustella, koska vaarallisemmat huumeet kuten alkoholi ja tupakka ovat sallittuja, eikä kummankaan kieltäminen ole käytännössä mahdollista.

Kiinnostavampi kysymys onkin se, miten marijuanan myyntiä säännöstellään, kun se tulee lailliseksi. Tämä vaikuttaa myös laillistamisen haittavaikutuksiin. Jos kannabis muuttuu lailliseksi, uusia markkinoita etsivä tupakkateollisuus voisi hyvinkin kiinnostua valtaamaan myös marijuanamarkkinoita ja pyrkiä laajentamaan runsaasti aineen käyttöä. Tämä on vastoin kannabisliikkeen tavoitteita sekä Yhdysvalloissa että Suomessa. YD

PETER BIHR

Dokumentti-elokuvan UUSI TULEMINEN

Dokumenttielokuvien tekijät ovat vihdoin astuneet ulos postmodernin aikakauden varjosta. Teknologian halventuminen on avannut ovet aivan uudenlaisille itseilmaisun mahdollisuuksille, arvioi **Jari Sedergren.**

Sheffieldin dokumenttielokuvajuhlien kuraattori **Hussain Currimbhoy** vakuutti äskettäin brittilehdistössä dokumenttielokuvan kentän olevan täynnä energiaa. Elokuvantekijät, erityisesti nuoret, ovat innostuneet dokumenteista. Se on hyvä tapa selvittää, missä ja minkälaisessa maailmassa he elävät.

Currimbhoy korosti, että epäluulo median valtavirtaa kohtaan on suuri. Todelliset tapahtumat jäävät saavuttamatta. Se on haaste dokumenteille. Teknologia on halventunut niin rajusti, että entistä useampi niistä, jolla on kertomisen halu, voivat sen myös tehdä. Leikkaus voidaan tehdä kannettavilla tietokoneilla.

Myös esteettiset vaatimukset ovat toiset kuin aiemmin. Kuvien ei tarvitse olla kauniita, sen sijaan rosoja ja ärsykkeitä kyllä käytetään.

Uudet tekijät puhuvat ”taiteen parempaan suuntaan muuttavasta voimasta”.

Dokumenttielokuvan kentällä liikkuu monenlaisia muotokokeiluja. Rajoja ei tunneta, vaikka television formaatit ovatkin nykyajan ohjelmallisuutta. Mutta toisessa päässä ovat nettielokuvat ja kaikkien useimmille saatavilla oleva YouTube. Kotielokuvien luomat uudet lajityypit ovat totta. YouTube on jo nyt maailman suurin media-arkisto, ja lähes kaikki talletettu saa myös katsojia. Siihen eivät perinteiset arkistot ikinä kykene.

Post-postmodernin aikakauden elokuva

Dokumenttielokuvan omasta perinteestä kumpuavien ohjelmallisuuksien katoaminen aiheuttaa tietysti myös kysymyksiä. Verrattain yleistä dokudraamaa käytetään dokumenttielokuvissa ajankohtaisaiheissa tilanteissa, joihin kamera ei pääse tai historiallista tilannetta kuvatessa, jossa kameraa ei ollut. Uusin trendi häivyttää faktan ja fiktion rajat kokonaan. Esiintyjien oma puhe voidaan korvata näyttelijöiden puheella. Abstraktien, kokeellisten ja taiteellisten välijaksojen osuus korostuu mukaan lukien ääni ja tehosteet. Televisiosirpaleisuuden hektinen vyöryttäminen ja dokudraama ovat päivän sana. Tavoitteena on kertoa erityisiä tarinoita elämyksellisesti, totuudet tai tieto ei enää riitä.

Tämä tuo mieleen jo päättyneen postmodernin ajattelun aikakauden. Postmoderni yritti laillistaa unohtamisen ja muistinmenetyksen kieltämällä historian, mutta epäonnistui. Sen lausumat näyttävät jääneen elämään. Jos harhapolku sallitaan, sama näkyy politiikassa, erityisesti puolueiden imagon rakentamisessa ja sen esittämisessä. Historia unohdetaan ja rakennetaan poeettinen puoluekäsitys arkihavaintojen ja todellisuuskohinan yläpuolelle. Kauniisti sanottu, mutta ei tehty.

> Dokumenttielokuvan kentällä liikkuu monenlaisia muotokokeiluja: YouTube on jo nyt maailman suurin media-arkisto.

PETER BIHR

Parhaat dokumenttielokuvat ovat persoonallisia. Kun elämys ja tieto tukevat toisiaan, on katsojalle luvassa ainutlaatuinen kokemus.

Elokuvalle tämä voi olla hyväksi, mutta politiikalle ei. Politiikasta ei pitäisi tehdä elokuvan kaltaista – **Riefenstahl** ja **Hitler** puhuivat tästä 1930-luvulla – ja katsaus propagandaelokuvan historiaan tehnee selväksi sen, ettei elokuvasta kannata tehdä yksin poliittista.

Pyrkimys totuuteen on elokuvantekijän perusvaatimus

Tätä kirjoitettaessa iranilainen elokuvaohjaaja, Suomessakin vieraillut **Jafar Panahi** on vaikeuksissa kotimaassaan. Häntä syytetään luvattomasta elokuvanteosta, osallistumisesta mielenosoituksiin ja milloin mistäkin muusta pirtaan sopimattomasta. Muualla maailmassa hänen rikostaan on yhtä vaikea ymmärtää kuin sitä hallitusta, joka ottaa asiakseen tämänkaltaisen painostuksen maansa kulttuuria ansiokkaasti edustanutta taiteilijaa kohtaan.

Elokuvantekijän pitäisi usein olla vallanpitäjien näkökulmasta järjestelmän uskollinen tuotannontekijä. Se säästi elokuvatyöntekijöiden hengen Neuvostoliitossa, vain studiopomot teloitettiin, mutta aiheutti heille jatkuvasti ongelmia tarkkailun, sensuurin ja rangaistusten muodossa. Suoranaisten kieltojen, sensuurin ja byrokratian ohella myös ohjelmallisuudet, formaatit ja tuotantorajoitteet ovat esteitä dokumenttielokuvalle tärkeitä periaatteita vastaan. Nämä eivät ole haasteita vaan ongelmia.

Kaikista periaatteista ei pidä vapaudessakaan luopua. Dokumenttielokuvan perustaksi ei tarvita ohjelmallisuutta, mutta tietysti tietoteoreettisen pohjan on oltava riittävä. Jos halutaan puhua dokumenttielokuvasta, tekijöiden perusteltu pyrkimys johonkin totuuteen on perusvaatimus. On selvää, ettei näiden omaksuttujen totuuksien tarvitse olla suuria, pienetkin kelpaavat, varsinkin jos niillä on globaalia kantavuutta. Joskus tämä totuus voi olla kiisteltävissä – eikös se ole dokumentille vain hyväksi?

Persoonallisilla elokuvilla on tapana jäädä paremmin mieleen. Monissa viime vuosien parhaissa dokumenteissa tiivistyy usein jotakin jokapäiväistä, rutiininomaista, tavallista, toisin sanoen jotakin, joka ei ole erityisen huomattavaa tai poikkeuksellista. Mutta niiden ohella on nähtäväksi tuotu todellisia ajankohtaisia epäkohtia paljastavia, yleistä ja erityistä tietoa tuottavia ja riman korkealle asettavia historiallisia dokumentteja. Ne ovat katsojalleen myös elämyksellisiä: juuri dokumenttielokuvassa elämys ja tieto asettuvat kauniisti rinnakkain, toisiaan tukemaan.

Useimmat niistä ovat myös historiallisia dokumentteja omasta ajastaan, vaikkei se tekijöiden mieleen olisi juolahtanutkaan. Juuri siksi epäilen ajatuksia, jotka ennustavat poliittisuuden ja historian katoamista niin dokumenttielokuvista kuin valokuvistakin. Trendi se tietysti voi olla, mutta ei kovin pitkäikäinen.

Historia muuttuu, ja poliittisuus se vasta muuttuukin, ajatellaanpa vain viime aikojen suhdannemuutoksia. Mitenpä niiltä karkuun pääsisi.

Jari Sedergren on elokuva- ja televisiotutkimuksen dosentti kansallisessa audiovisuaalisessa arkistossa.

HARRY POTTER & Guantanamon vangit

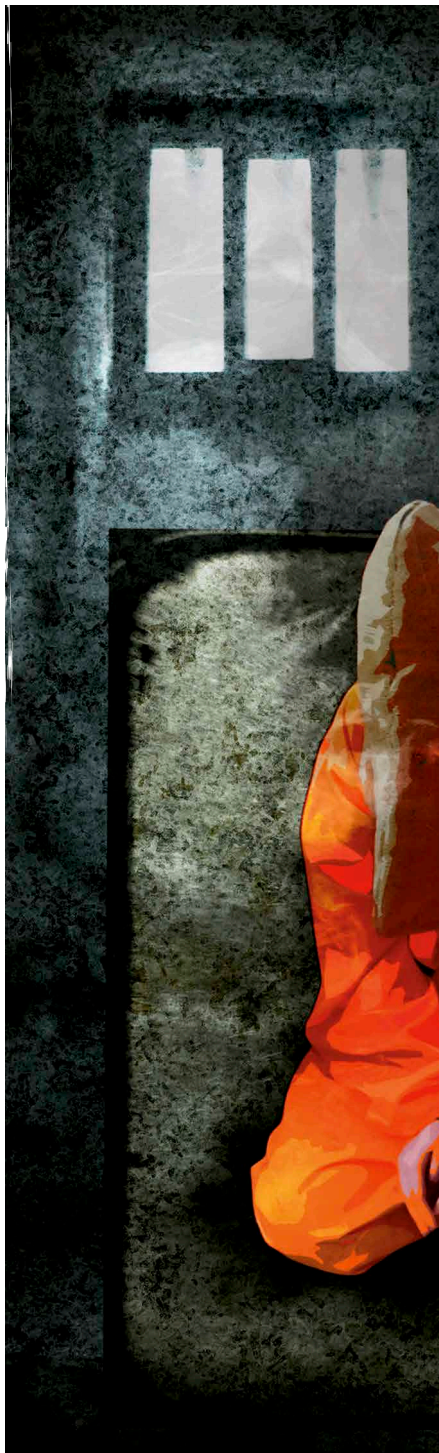

Yhdysvaltojen armeijan mukaan J.K. Rowling kuuluu Guantanamoon vangittujen suosikkilukemistoon. Totuus on kylläkin kovin toinen, sanoo **Andy Worthington**.

Aina silloin tällöin, kun Guantanamon sotilastukikohdan viranomaiset haluavat osoittaa kuinka hyvin sen vankeja kohdellaan, he alkavat puhua siitä, kuinka hyvin varusteltu vankilan kirjasto on, ja kuinka vangit lukevat kaikenlaisia kirjoja – mukaan lukien **J. K. Rowlingin** *Harry Potter* -bestsellereitä. Muistan nähneeni ensimmäisen jutun Guantanamon vankien ihastuksesta Harry Potteriin elokuussa 2005, kun *Washington Times* väitti maailmalle nopeasti levinneessä jutussaan, että ”Harry Potterin maailmanlaajuinen suosio on niin suurta, että siitä on tullut lempilukemista” Guantanamon vangeille.

Lainaus on avauskappaleesta artikkeliin, jonka otsikko oli ”Vangit Harry Potterin loitsun lumoissa”. Toisessa kappaleessa **Lori**, kirjastoa kaksi vuotta hoitanut siviilityöntekijä, tosin myönsi, että vaikka Harry Potter -kirjat olivat silloisen 520 vangin ”toivelistan kärjessä heti **Agatha Christien** murhamysteerien jälkeen”, vain ”muutamat” olivat ”todella koukussa” kirjasarjaan. Lori yritti saada vankien hoidon näyttämään hyväntahtoiselta ja lisäsi, että ”muutamat ovat pyytäneet saada nähdä elokuvaversion”, vaikka tuolloin elokuvien katsomiseen oli oikeus vain niillä vangeilla, jotka olivat olleet äärimmäisen yhteistyöhaluisia kuulustelijoiden kanssa. Washington Timesin julkaistessa artikkelin kirjoittaja totesi, että kirjastossa oli ”yli 800 kirjaa” useimmille vangeille luettavissa olevien Koraanien lisäksi, vaikka tekstissä huomautettiinkin, että ”pidätetyt eivät saa tutustua Camp Deltan kirjahyllyihin itse… vaan kolme kirjastonhoitajaa lastaa kirjat kärryihin ja tuovat ne sellien luo.”

Syyskuussa 2006 presidentti **Bush** ilmoitti, että 14 ”hyvin arvokasta vankia” oli siirretty Guantanamoon CIA:n salaisista vankiloista, joiden olemassaolon presidentti oli siihen asti raivokkaasti kieltänyt. Vain viikko sen jälkeen Pentagon julkaisi ilmiselvää propagandaa nimellä

Lupauksista huolimatta Guantanamon sotilasvankilaa ei ole suljettu. Osa vangeista on istunut syyttömänä ja eristettynä ulkomaailmasta vuosikausia.

Kymmenen faktaa Guantanamosta, jossa esitettiin naurettava väite jonka mukaan vankilan ”viihteeseen” sisältyi ”arabiankielisiä TV-ohjelmia [ja] jalkapallon maailmanmestaruuspelejä”. Lehdistötiedotteessa väitettiin myös, että kirjaston koko – jonka pyydetyin kirja oli edelleen Harry Potter – oli nyt ”3 500 teosta 13 kielellä.”

Totuus vangin suusta

Meni vuoteen 2007 ennen kuin kirjastosta paljastui epämiellyttäviä totuuksia. Pentagonin sensorit vapauttivat tuolloin salassa pidettyjen dokumenttien listalta kirjeen, jonka saudivanki **Abdul Aziz al-Oshanin** (joka vapautettiin myöhemmin saman vuoden syyskuussa) oli kirjoittanut asianajajilleen. Kirjeessään al-Oshan, joka oli opiskellut Imaami Muhammed Ibn Saudin yliopistossa Riadissa, kertoi: ”Jotkut ajattelevat, että Gitmon leirikirjasto on iso halli, jossa on suuret lipastot, hyvin järjestellyt hyllyt, kiiltävät marmorilattiat, modernit elektroniset luokittelusysteemit suurelle kirjastolle, jossa vangit kulkevat aamusta iltaan selaillen parhaita teoksia jokaiselta tieteenalalta useilla eri kielillä – juuri niin kuin siinä erinomaisessa kirjastossa, jossa minulla oli tapana kulkea ollessani opiskelijana viisi vuotta sitten Imaami Muhammed Ibn Saudin yliopistossa Riadissa suorittaessani senaikaista opintoihin liittyvää tutkimustyötäni.”

- Totuus, kuten kaikki voivat vahvistaa, on, että Gitmon leirikirjasto ei ole enempää kuin kaksi pientä harmaata laatikkoa, joiden kanssa vartijat kiertävät joitakin selliosastoja. He kantavat niitä päidensä päällä suojatakseen itseään polttavalta auringolta tai parhaimmillaan raa- ▶

On mahdotonta kuvitella, että Osama bin Laden tai Ayman al-Zawahiri missään olosuhteissa ottaisivat taukoa ideologioistaan lukemalla pakanuutta ja taikuutta pursuavia kirjoja.

”

”Gitmon leirikirjasto ei ole enempää kuin kaksi pientä harmaata laatikkoa, joita he kantavat päidensä päällä suojatakseen itseään polttavalta auringolta.”

haavat niitä pienellä kaksipyöräisellä kärryllä. Näiden kahden laatikon sisällä ei ole muuta kuin lajitelma vanhoja kuluneita kirjoja, joiden kannet ja osa sivuista ovat sateen ja muiden laatikoiden kohtaamien olosuhteiden seurauksena repeytyneet. Lisäksi ne ovat samoja kirjoja, jotka ovat kulkeneet vankien ohitse vuosia. Suurin osa lukumateriaalista on englanniksi, jota ylivoimainen enemmistö vangeista ei osaa puhua tai lukea. Yhdysvaltojen historiaa ja liittovaltion perustajia käsitteleviä kirjoja löytyy taatusti. Vangit eivät voi tehdä niillä muuta kuin käännellen ihmetellä ja katsella niiden kiiltäviä kansia tietämättä, mistä ne kertovat tai saamatta niistä mitään tietoa.

- Lisäksi on kuluneita ja vanhoja *National Geographicin* numeroita. Muutama viikko sitten otin yhden lehden laatikossa makaavien kirjaraunioiden joukosta ja hämmästyin, että lehti oli vuodelta 1973 – yli 30 vuoden takaa. Kysyin kiertävältä laatikonkantajalta (kirjastonhoitajalta kuten hallinto häntä kutsuu), josko voisin saada tuoreemman numeron joko vuodelta 2000 tai uudemman. Ilmiselvästi laatikon kantamiseen ja sen kanssa kiertelyyn kyllästyneenä hän vastasi hyvin rauhallisesti: ”Sinulla on vielä viisi minuuttia aikaa valita haluamasi kirjat. Meillä ei ole muuta.” Kiitin häntä tämän vaivalloisen tehtävän ja valtavan ponnistuksen suorittamisesta, laitoin lehden kirjapinon päällimmäiseksi ja sanoin niin ystävällisesti kuin pystyin: ”Ottakaa numeroni pois jakolistalta. Tästä päivästä lähtien minulla ei ole enää tarvetta kirjastonne runsaudelle.”

Epäilemättä kirjasto on parantunut jonkin verran Abdul Aziz al-Oshanin tarkkasilmäisen ja ovelan humoristisen kirjeen jälkeen. Vaikka yhdeksän vuoden vankeus ilman syytettä tai oikeudenkäyntiä on kaikilla tavoin pahempi kuin kuusi vuotta vankeutta ilman syytettä tai oikeudenkäyntiä, näyttää selvästi siltä, että presidentti **Obama** on järjestänyt useammalle vangille mahdollisuuden seurusteluun, lukemiseen ja elokuvienkatsomiseen kuin oli kuviteltavissa Bushin hallinnon aikana.

George W. Bush = Voldemort

Viimeisimmän Harry Potterin suosiota esiin tuoneen – aikakauslehti *Timen* 20. elokuuta julkaistun artikkelin perusteella on kuitenkin selvää, että vain vähän on tosiasiassa muuttunut. Vaikka nyt ”kirjastossa on tarjolla 18 000 kirjaa, DVD:tä ja sanomalehteä”, joita ”on 18 kielellä, mukaan lukien arabia, farsi, urdu, pastu, venäjä, ranska ja englanti”, artikkelin osassa, joka voisi olla vuodelta 2005, todetaan: ”Vangit eivät selaa hyllyjä tässä kirjastossa; sen sijaan he odottavat viikoittaista vierailua kirjakärryltä, jossa on vankilan vartijoiden valitsemaa aineistoa. Mukana on murhamysteereitä ja runokirjoja, National Geographic -lehtiä (suosikki), sanakirjoja ja tiedeoppikirjoja. Vangit voivat halutessaan lainata haluamansa aineiston 30 päiväksi.”

Vaikka Timen artikkelissa huomautetaankin, että ”tulevaisuudella ei ole paljon annettavaa, jos on yksi 176:sta Guantanamo Bayn pidätyskeskuksen vangeista – vierailut perheenjäseniltä tai ystäviltä ovat mahdottomia, luvassa ei ole ehdonalaista tai vapautumispäivää eikä monelle edes tietoa oikeudenkäynnistä” – sen kirjoittaja **Kayla Webley** ei voi olla lisäämättä varsin mauttomasti, että ”heillä on sentään Harry Potter. Hän ei ehkä ratsasta aarnikotkan selässä vapauttamaan mielivankejaan heidän omasta Azkabanistaan, mutta saapuu silti kerran viikossa kirjaston kärryssä tarjoten monien arvostamaa pakoa mielikuvitukseen.”

Vaikka Time ja Pentagon eivät tarjoa lukuja siitä, kuinka moni arvostaa ”pakoa mielikuvitukseen”, jota J.K. Rowling tarjoaa, huvituin **H. Candace Gormanin** Georgiassa tämän vuoden maaliskuussa vapautetun libyalaisen **Abdul Hamid al-Ghizzawin** asianajajan kommenteista, joiden mukaan ”[al-Ghizzawi] vertasi omaa koitostaan Azkabanin vankien kohtaloon ja ”presidentti George W. Bush oli hänen oma versionsa Voldemortista”.

Onko pakanakirjallisuus osa jihadia?

Eritoten mieleeni tulee se huomio, että jos nämä kirjat pakanavelhopojan ja kumppaneidensa seikkailuista ovat todella niin suosittuja kuin viranomaiset sanovat, ovat jatkuvat väitteet siitä, että Guantanamossa olisi huomattava määrä al-Qaidan jäseniä tai heitä sympatisoivia pahasti vääräsä. On mahdotonta kuvitella, että **Osama bin Laden** tai **Ayman al-Zawahiri** missään olosuhteissa ottaisivat taukoa ideologioistaan lukemalla pakanuutta ja taikuutta pursuavia kirjoja.

176:sta jäljellä olevasta vangista vain 35 on Obaman hallinnon oman arvion mukaan sellaisia, jotka voidaan vapauttaa, ja joista ei koidu minkäänlaista turvallisuusuhkaa. Toiselle 35:lle suositellaan oikeudenkäyntiä, 48 pidetään vangittuna määräämättömän ajan ilman syytettä tai oikeudenkäyntiä, ja 58 vankia on jemeniläisiä, joiden vapauttamisesta on päätetty, mutta joita pidetään silti yhä vankeina. Jemeniläisten vangitsemiseen on tehty vain yksi poikkeus. Sitä ruokkii hysteerinen ylireagointi raportteihin, joiden mukaan epäonnistunut joulupäivän lentokonepommimies **Umar Farouk Abdulmutallab** rekrytoitiin paikalliseen al-Qaida-soluun ja pelko siitä, että vapautettavat vangit olisivat helppoa riistaa terroristien tukijoille 23-miljoonaisen kansan kotimaassaan. Sattumalta terroristien tukijoiksi on näin leimattu joka ikinen Jemenin kansalainen Obaman asettaman vankien vapauttamiskiellon kautta.

Mitä näiden lukujen analyysi siis merkitsee? Voisiko olla niin, että vain 35 ei-jemeniläistä vapautettavaksi päätettyä vankia on innolla ahminut J.K. Rowlingin teoksia? Vai, kuten vaikuttaa paljon todennäköisemmältä, että vain osa turvallisuudelle vaarallisiksi luokitelluista vangeista (oli suunnitelmissa heidän vapauttaminen tai ei) on aitoja jihadisteja, terroristeja ja terroristien tukijoita? Ja loput sellaisia, joiden sitoutuminen väkivaltaiseen jihadiin Yhdysvaltoja ja muita länsikohteita vastaan on niin heikkoa ja liioiteltua, että he ovat todellisuudessa miehiä, jotka yrittävät kuluttaa näennäisen loputonta vangitsemisaikaansa fiktionaalisilla pakanallisella eskapismilla. Mielestäni meille pitäisi kertoa totuus asiasta.

Andy Worthington on iso-britannialainen historioitsija, journalisti ja elokuvaohjaaja. Tämä teksti julkaistiin alun perin syyskuun Coldtype-lehdessä.

Käännös: Antti Vuorinen

Kuvitus: TruthOut.org

Näköala Chiapasiin

ZAPATISTIT-NÄYTTELY, SUOMEN VALOKUVATAITEEN MUSEO, HELSINKI 6.1.2011 SAAKKA

Zapatistit – olemme ikkuna josta katsoa on tunnetun meksikolaisen valokuvaajan **Ricardo Trabulsin** näyttely ”pasamontañasiin” eli kommandopipoon sonnustautuvista zapatisteista, heidän arjestaan ja käytännöistään.

Näyttely kääntää katseen myös kohti omaa yhteiskuntaamme ja esimerkiksi kansalaisyhteiskunnan tilaan. Zapatistit ovat toiminnallaan herättäneet universaaleja kysymyksiä politiikasta, yhteiskunnasta ja kulttuurienvälisistä suhteista. He puhuvat solidaarisuudesta, yhteisön tarpeellisuudesta ja toivosta, joka kantaa läpi ihmiselämän. Kuka minä olen tässä maailmassa ja yhteiskunnassa? Keitä me olemme? Keitä ne toiset ovat?

Lisätietoja osoitteesta: *www.museot.fi/nayttelykalenteri*

Dokumenttifestivaalin juhlavuosi

DOCPOINT-FESTIVAALI, HELSINKI 25.–30.1.2011

Dokumenttielokuvafestivaali Docpoint täyttää 10 vuotta. Mukana muun muassa kotimaisia klassikoita. Ruotsalaiselta pitkän linjan tekijältä **Stefan Jarlilta** nähdään retrospektiivi sekä luento.

Tarkemmat tiedot esityksistä ja tapahtumista julkaistaan joulu- ja tammikuun aikana.

Lisätietoja osoitteesta: *www.docpoint.info*

Keskustelua Afganistanista Somaliaan

KUPILLINEN EUROOPPAA -KESKUSTELU, HELSINKI 27.1.2011

Kupillinen Eurooppaa -kahvilakeskustelujen sarjassa aiheena on EU:n kriisinhallinta; Suomen varautuminen EU:n nopean toiminnan joukkoihin, miinalaivan lähettäminen Somaliaan ja ylipäänsä Suomi kriisinhallinnan pikkujättiläisenä. Eurooppalainen Suomi -yhdistyksen järjestämässä ja toimittaja **Juha Ristamäen** luotsaamassa keskustelussa aiheeseen paneutuvat puolustusministeri **Jyri Häkämies** ja Rauhanliiton puheenjohtaja **Tarja Cronberg.**

Tarjoilujen vuoksi ennakkoilmoittautumisia toivotaan maanantaihin 24.1.2011 mennessä.

Lisätietoja osoitteesta: *www.eurooppalainensuomi.fi*

Luontotoimintaa nuorille

NUORTEN PIHKA-ILLAT TORSTAISIN KLO 18–20, LEPPÄVAARAN NUORISOTALO, ESPOO

Pihka-illat ovat luonnosta innostuneiden nuorten ihan oma juttu. Nuorteniltojen toiminta perustuu Luonto-Liiton Pihka-luontoharrastusmerkin ympärille. Pihka-merkki koostuu erilaisista tehtävistä, joista valitaan ryhmää eniten kiinnostavat, esimerkiksi retkeilyä, luonnon havainnointia sekä taidetehtäviä.

Pihkan avulla voi ottaa luonnonharrastuksen ensi askeleet tai syventää jo olemassa olevaa harrastusta. Ryhmään ei tarvitse ilmoittautua etukäteen ja osallistua voi silloin, kun itselle sopii. Leppävaaran Pihka-ryhmä on tarkoitettu noin 13–18 -vuotiaille, mutta tarkkaa ikärajaa ei ole.

Lisätietoja ohjemistosta: *www.luontoliitto.fi/eny*

Rauhaa ja musiikkia

PAX-KLUBIT, RAUHANASEMA, HELSINKI

Sadankomitean ja Rauhanliiton järjestämät Pax-klubit jatkuvat myös vuonna 2011. Klubit järjestetään joka kuukauden viimeisenä keskiviikkona. Tarjolla elävää musiikkia ja rauhanpropagandaa mukavissa tunnelmissa noin kello 19–23. Ilmainen sisäänpääsy.

Lisätietoja osoitteesta: *www.sadankomitea.fi*

Olipa kerran ihan pimeetä

OLIPA KERRAN IHAN PIMEETÄ -NÄYTTELY, KULTTUURIEN MUSEO, HELSINKI VUODEN 2013 LOPPUUN SAAKKA

Olipa kerran ihan pimeetä on tarina, joka kertoo energiasta. Nimi viittaa ihmisen ja energiankäytön historian vaiheisiin. Ihmiset elivät ja toimivat vuosituhansia auringon rytmissä ja auringon ja luonnon energialla, kunnes uusien energiantuotannon muotojen myötä elämän rytmi ja aikakäsitys muuttuivat, keinovalot syttyivät, ja koneet alkoivat pyöriä.

Lisätietoja osoitteesta: *www.museot.fi/nayttelykalenteri*

Oster, Grigori

Huviksi ja haitaksi

WSOY 2010
125 s.

Kasvatusta anarkismin voimalla

Venäläinen lastenkirjailija **Grigori Oster** tarttuu kasvatukseen runomuotoisella anarkismilla. Käänteisiä neuvoja tykittävän Osterin kirjan ajatuksena on, että lapset tekevät kaiken kuitenkin päinvastoin kuin sanotaan. Venäjällä suositun Osterin absurdismista ja nonsense- perinteestä ammentava ”opas” kommentoi myös neuvostoajan kasvatusperinnettä.

Teosta markkinoidaan hauskanhurjana. Hauskanjulma tai hauskanilkeä kuvaa mielestäni myös hyvin suomeksi käännetyn teoksen sävyjä. Kasvattajan mukavuusaluetta koetellaan vaikkapa runolla:

– Jos perheen kanssa kesäpäivän saat viettää järven rannalla, niin anna silloin vanhempien ruskettua rauhassa. Älä siis kerjää huomiota tai huuda kurkku suorana, vaan häiritsemättä muita yritä hukkua.

Kymmenvuotiaan pojan mielestä kirja oli hauska, kaikkia tekstejä ei jaksanut lukea, kuvitus hyvä ja hauska mutta ei ihan pienimmille sopiva. Vaikka useimmat teoksen runoista ja osa sen kuvastosta kuuluu osastoon ”älä yritä tätä kotona”, liian vakavasti ei sitä aikuisenkaan kannata ottaa. Suositeltavaa kasvatusasenne jumppaa pukinkonttiin.

Elina Raitasalo

Tove Selin
& Kristiina Vainio (toim.)

Vaaleilla harvainvaltaan – demokratian tila Aasiassa

Like 2010.
215 s.

Aasian maat ja kansalais-vaikuttaminen

Vaaleilla harvainvaltaan tarkastelee demokratian toteutumista ja sen esteitä eri Aasian maissa. Punaisena lankana artikkelien läpi kulkee vaatimus todellisista vaikuttamismahdollisuuksista pelkän muodollisen demokratian sijaan. Suomalaiset ja aasialaiset tutkijat ja kansalaisjärjestöjen aktiivit osoittavat, että demokratian siemenet itävät kaikkein vaikeimmissakin paikoissa. Korruptiosta ja diktatuurista huolimatta halua vaikuttaa yhteisiin asioihin ei ole tukahdutettu.

Kirja tarjoaa hyvin tietoa Aasian maiden nykytilanteesta ja nostaa esille tärkeitä yksittäisiä aiheita. Vaikka kirjan englanninkieliset artikkelit kärsivät ajoittain toimitustyön lepsuudesta, on Vaaleilla harvainvaltaan hyvä teos Aasian demokratiakehityksestä kiinnostuneille.

Eero Suoranta

Heikki Taimio (toim.)

Hyvinvointi-valtion suunta – nousu vai lasku?

TSL 2010
208 s.

Hyvinvointivaltion uusi aamunkoitto?

Hyvinvointivaltion suunta – nousu vai lasku? piirtää kuvaa erilaisten valintojen asetelmasta, johon toivoisi poliittisten puolueiden ottavan kantaa vielä ennen eduskuntavaaleja. Kyse on hyvinvointivaltiosta, köyhyyden vähentämisestä mutta myös julkisen talouden kestävyysvajeesta. Näistä jälkimmäiseen voi suhtautua kauhun sijasta varsin rauhallisesti, sillä julkisella taloudella on myös varallisuutta.

Tärkein viesti on **Taimion** itsensä siteeraama brittitutkijoiden **Wilkinsonin** ja **Pickettin** tutkimus tuloerojen merkityksestä. Tuloerot kannattaa pitää kurissa, jotta voidaan saavuttaa korkea hyvinvointi. Kun tuloerot kasvavat, samalla kasvavat erilaiset sosiaaliset ja terveydelliset ongelmat. Tätä alleviivaavat myös **Heikki Hiilamo** ja **Jouko Karjalainen** tuloeroja käsittelevissä artikkeleissaan. Myös veropolitiikassa tulee **Jukka Pirttilän** ja **Matti Tuomalan** mielestä ilmoittaa selkeä tulonjakotavoite.

Kirjoittajat päätyvät myös perusturvan remontin tarpeellisuuteen. Kirjan ongelma onkin – toki kirjoittajista riippumatta – että tutkijat kertovat, mutta poliitikkojen annetaan vaieta. Mutta tämähän on tavallista asiantuntijauskoisessa Suomessa, jossa hyvä hallinto ajaa ohi poliittisen johtajuuden.

Arja Alho

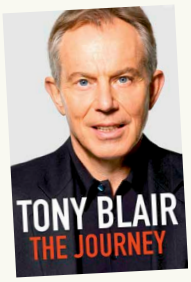

Tony Blair

A Journey

Hutchinson 2010
720 s.

Matka vasemmalta keskustaan

Uuden työväenpuolueen aikakauden loppu tänä keväänä tulee toden teolla aloittamaan historiallisen debatin **Tony Blairin** aikakauden poliittisesta perinnöstä. Blair itse julkaisi muistelmansa kesällä 2010 heti työväenpuolueen vaalitappion jälkeen.

Blair korostaa muistelmissaan ennen kaikkea työväenpuolueen tarvetta 1990-luvulla pragmaattisesti mukautua ”ajan vaatimuksiin”. Muistelmissa on jatkuvasti läsnä meritokraattinen ideaali siitä, että yksilöitä tulisi palkita osaamisen ja yrittämisen perusteella. Tämä käänne sai Blairin mukaan monet maltilliset konservatiivit kääntymään työväenpuolueen kannattajiksi.

2000-luvun vaihteen jälkeen Tony Blair muistetaan ennen kaikkea katastrofaalisesta Irakin sodasta, joka vei huomion työväenpuolueen kaikelta muulta politiikalta. Blair puolustaa edelleen kantaa, että Irakilla menee tätä nykyä paremmin kuin Saddamin aikakaudella, ja että hän toimi vallitsevan tiedon valossa puhuessaan Saddamin joukkotuhoaseista.

Antti Alaja

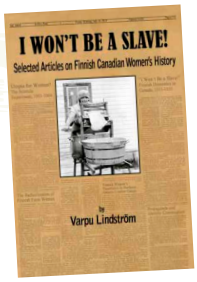

Varpu Lindström

I Won’t Be A Slave – Selected Articles on Finnish Canadian Women´s History

Aspasia Books 2010
152 s.

Suomalaisten naisten kanadalainen historia

Professori **Varpu Lindströmin** mielenkiinnon kohteena on ollut naistutkimuksen ohella kanadalaisten siirtolaisten – erityisesti kanadansuomalaisten naisten – historia.

Hänen tuoreimmassa artikkelikokoelmassaan tulee hienosti esille paitsi siirtolaisuuden eri vaiheet myös suomalainen kansanluonne, joka näyttäytyy vieraassa kulttuurissa vahvana ja omintakeisena. Samoin artikkelikokoelma tekee kunniaa Varpun pitkäaikaiselle ja sinnikkäälle työlle tallentaa siirtolaisten kokemuksia ja istuttaa ne kulloiseenkin yhteiskunnallisen tilanteeseen. Poliittinen aktivismi on ollut enemmän sääntö kuin poikkeus kanadansuomalaisten parissa.

Esimerkiksi Sointulassa (utopistien yhteisö viime vuosituhannen alussa Vancouverin lähellä), naisten asema nähtiin täysin tasaarvoisena miesten kanssa. Kaikki saivat samansuuruista palkkaa. Erityisesti naisten oikeutta hallita omaa ruumistaan pidettiin suuressa arvossa.

Arja Alho

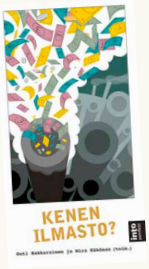

Outi Hakkarainen ja Mira Käkönen

Kenen ilmasto?

Into-pamfletti 2010
201 s.

Post-Kööpenhaminan agendaa

Artikkelikokoelman 29 kirjoittajaa kertovat, kuinka ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi perustetut hiilimarkkinat vaikuttavat globaalisti ja paikallistasolla. Hiilikaupalla puhdistetaan kirjoittajien mukaan lähinnä rikkaan pohjoisen pallonpuoliskon omaatuntoa. Köyhissä maissa se edesauttaa metsäkatoa ja tuhoaa jo valmiiksi ilmastoystävällisiä elämänmuotoja. Kööpenhaminan ilmastokokous saa rankkaa kriikkiä.

Ilmaston pelastamiseksi esitetään erilaisia ratkaisuja. Hiilimarkkinoiden sijaan ehdotetaan muun muassa siirtymistä perinteisempään sääntelyyn ja talouskasvun rajoittamista ilmastosyistä peräänkuulutetaan.

Perehtymättömälle ilmastopuheen lyhenneviidakko vaikuttanee hankalalta, vaikka kokoelman toimittajat sitä yrittävätkin esipuheessa avata.

Antti Vuorinen

Sivustolla julkaistaan mielellään uusia kirja-arvosteluja vastailmestyneistä kirjoista.

Pidemmät arviot kirjoista ovat luettavissa Ytimen verkkosivuilla

www.ydinlehti.fi

Tarja Cronberg

Kirjoittaja on Suomen Rauhanliiton puheenjohtaja.

MENETETTY MAHDOLLISUUS ydinaseettomasta maailmasta

NATO säilyy ydinaseyhteisönä niin kauan kuin ydinaseita on. Ensi-isku ydinaseilla ei ole poissuljettu, vaikka ydinhyökkäyksen riski olisikin vähäinen. Nato myös pyrkii luomaan edellytykset sille, että ydinaseista voitaisiin luopua tulevaisuudessa.

Tämä on tiivistettynä marraskuun loppupuolella Lissabonissa järjestetyssä Naton huippukokouksessa hyväksytty sotilasliiton uusi strateginen konsepti.

Ennen kokousta odotukset Naton ydinaseopin muutokselle olivat toiset, asettihan presidentti **Obama** Prahassa vuosi sitten tavoitteekseen ydinaseettoman maailman. Vuoden sisällä allekirjoitettiin myös sopimus strategisten ydinaseiden vähentämisestä, joka odottaa vain kongressin ja duuman ratifiointia. Tämän lisäksi Naton Eurooppaan sijoitetuilla kahdella sadalla taktisella ydinaseella ei ole enää sotilaallista merkitystä. Idästä ei ole odotettavissa laajaa hyökkäystä ja huippukokouksessa tämä myös vahvistettiin virallisesti – Venäjä ei ole enää vihollinen.

VAIKUTUSVALTAISET tahot esittivät ennen kokousta taktisten ydinaseiden poistoa tai vähentämistä. Saksan ulkoministeri **Guido Westerwelle** vahvisti, että aseiden poisto sen maaperältä on maan hallituksen tavoite. Monet Nato-maiden ulkoministerit kirjelmöivät samaan suuntaan. Myös 36 Naton jäsenmaiden entistä pää-, ulko- ja puolustusministeriä sekä kenraalia – mukaan luettuna Naton sotilaskomitean entinen puheenjohtaja – oli esittänyt vetoomuksen Yhdysvaltain taktisten ydinaseiden vähentämisen puolesta.

Vetoomukset kaikuivat kuitenkin kuuroille korville. Miksi Naton ydinaseopissa ei tapahtunut muutosta? Miksi Obama ei osoittanut poliittista tahtoa poistaa ydinaseita sieltä, missä niillä ei ollut enää sotilaallista merkitystä?

> Miksi Obama ei osoittanut poliittista tahtoa poistaa ydinaseita sieltä, missä niillä ei ollut enää sotilaallista merkitystä?

Selvitettyäni ydinaseiden roolia valtioiden turvallisuusstrategioissa, on käsitykseni, että Ranska tulee olemaan viimeinen valtio maailmassa, joka luopuu ydinaseistaan. Ranska ei ole huolissaan turvallisuudestaan tai aio pommittaa muiden maiden siviiliväestöä. Sen sijaan sille ydinaseet ovat itsenäisyyden ja arvovallan symboli.

Eikö Yhdysvaltain ydinaseita voida poistaa Euroopasta ilman, että Ranskan arvostus romahtaa? Ranska ei ylipäätänsä halua nostaa ydinaseriisuntaa esiin, ei kansainvälisesti eikä Euroopassa. Jos Yhdysvaltain aseet poistettaisiin, lisääntyisivät paineet Ranskan ydinaseiden alistamiseksi Naton mahdolliseen käyttöön. Mutta Ranskan näkökulmasta maan omat ydinaseet takaavat vain Ranskan itsenäisyyttä.

TOINEN vastaus on, että ydinaseilla tuotetaan koheesiota ja yhteisöä yläpitävää voimaa. Tätä on kuitenkin vaikeampi ymmärtää.

Varsinkin Naton uudet jäsenmaat korostavat taktisten ydinaseiden merkitystä yhteishengelle. Puhutaan taakan jaosta ja siitä, että jäsenmaat Naton ydinaseiden suunnitteluryhmän kautta voivat myös vaikuttaa Yhdysvaltojen ydinasepolitiikkaan. Mutta mikä on se sotilasliitto, jonka yhteishengen luovat sotilaallisen merkityksensä menettäneet aseet?

Naton taktisten ydinaseiden poistuminen olisi ollut upea kannanotto ydinaseettoman maailman puolesta. Se olisi antanut länsimaille oikeutuksen vastustaa ydinaseiden leviämistä myös muualla maailmassa. Se olisi samalla ollut Venäjälle signaali todellisesta kumppanuudesta ja luonut paineita Venäjän taktisten ydinaseiden vähentämiselle.

Tämä, jos mikä, olisi lisännyt Suomen turvallisuutta.

MYYNNISSÄ RAUHANASEMALLA

www.rauhanasema.fi/kauppa

Rauhanasema
www.rauhanasema.fi
Veturitori 3
Itä-Pasila, Helsinki

TERVETULOA TUTUSTUMAAN!

15 €

Sadankomitean
Suositut T-paidat!
Useita malleja ja kokoja!

5 €

Heijastinpinssit!
Saatavilla myös muita pinssejä.

10 €

Kevään sateisiin!
Rauhansateenvarjo

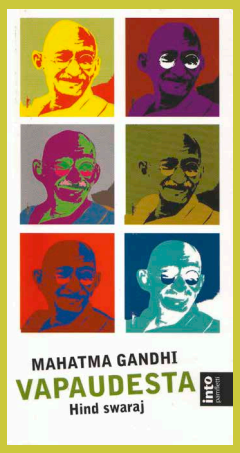

Mahatma Gandhi
Vapaudesta

Mahatma Gandhin toiminta ja ajattelu on innostanut kansanliikkeitä ja poliittisia ajattelijoita jo sadan vuoden ajan. Suomessa rauhanliike ja ympäristöliike sekä viime vuosikymmenen globalisaatiokriittinen liike ovat saaneet tärkeitä vaikutteita Gandhilta. Tekstien suomennostalkoisiin ovat osallistuneet mm. Satu Hassi ja Thomas Wallgren.

10 €

Elina Turunen (toim.)
Hässäkkä – Pasifistinen toimintaopas

Perusteos kaikille suorasta toiminnasta kiinnostuneille! Sadankomitean julkaisemasta tuoreesta oppaasta löydät perustietoa väkivallattomuuden periaatteista kansalaistoiminnassa sekä hauskoja toimintaideoita ja käytännön vinkkejä katuteatterista ja rekvisiitan teosta mitä erilaisimpiin tempauksiin.

5 €

Saa veloituksetta Rauhanasemalta

Jarmo Pykälä
Missä soditaan suomalaisilla aseilla? Suomen asevienti ja sotateollisuus 1998 – 2007

Suomen sota-asemyynti on kasvanut 1998 – 2007 noin 40 prosenttia. Samaan aikaan, kun Suomi vie pistooleja EU:n asevientikiellon alaiseen maahan, Suomi vastustaa ETYJ:n puheenjohtajamaana pienaseväkivaltaa. Selvitys nostaa esille asekaupan ja kehitysyhteistyön välisen ristiriidan ja nostaa esille demokratian ja ihmisoikeuksien puolestapuhujan nurjan puolen.

10 €

Pentti Linkola
Isänmaan ja ihmisen puolesta

Rauhanliikkeen klassikko. Into-pamflettipainos uudella jälkikirjoituksella. Linkolan pamfletti aiheutti ilmestyessään valtavan kohun ja johti osittain Sadankomitean perustamiseen. Närkästystä herätti – ja herättää yhä – pamfletin peittelemätön kehotus aseistakieltäytymiseen.

. E844

M
Itella Oyj

TILAA UUTISPÄIVÄ DEMARI!
OSALLISTU ARVONTOIHIN!

KAIKKIEN VASTAAJIEN KESKEN

✓ **ARVOTAAN 500€:n MATKALAHJAKORTTI!**
Matkalahjakortti arvotaan kaikkien arvontapäivään 29.4.2011 mennessä vastanneiden ja silloin voimassa olevien tilausten kesken.

✓ **ARVOTAAN KUUKAUSITTAIN LUONTO-KYLPYPYYHE!**
Luonto-kylpypyyhe on pellavaa ja Jokipiin Pellavan kotimaista laatutyötä.
Pyyhkeen koko 75x150cm. Arvo 63 eur!

SAAT TILAAJALAHJAKSI
TYYLIKKÄÄN RANNEKELLON, KUN TEET SÄÄSTÖTILAUKSEN!
Arvo 30 euroa!
Voit valita joko naisten tai miesten QUARZ-kellon!

POSTITA KUPONKI HETI, NIIN OLET MUKANA JO SEURAAVASSA ARVONNASSA!

Kyllä kiitos, tilaan Uutispäivä Demarin!

☐ **Jatkuvana säästötilauksena 70€/6kk ja saan 2 viikkoa kaupan päälle!**
Säästötilaus laskutetaan kahdessa 6kk:n erässä á 70 euroa ja sen jälkeen normaalihintaisena. Tilaukseni jatkuu niin kauan kuin itse haluan. Norm. 76€/6kk
Valitsen edullisen säästötilauksen ja saan tilaajalahjaksi tyylikkään rannekellon. Lähettäkää minulle ☐ naisten kello ☐ miesten kello

☐ **Kuukaudeksi ja maksan 12€** norm. 23€

☐ Ei kiitos, en nyt tilaa, osallistun vain arvontoihin. Viivaan yli vastauslähetysmerkinnät ja maksan 1lk:n postimaksun itse.

Uutispäivä Demari maksaa TILAUKSEN postimaksun

Nimi .....

Osoite .....

Postinumero ..... Postitoimipaikka .....

Puhelin ..... Allekirjoitus .....

Sähköposti .....

Palauta postitse tai faxaa numeroon (09) 701 0569. Tilaukset puhelimitse (09) 701 0500. Tarjoukset koskevat vain uusia tilauksia. www.demari.fi

☐ Yhteystietojani ei saa käyttää markkinointitarkoituksiin.

UUTISPÄIVÄ DEMARI

UUTISPÄIVÄ DEMARI
vastauslähetys
tunnus 5001958
00003 VASTAUSLÄHETYS

11ydin